

חלק א' - דרך מלבוש

בגדר היתר לבישה מצאנו ב' תנאים.

[א] מצד סוג הבגד עי' שבת דף קמ"ו עמוד ב' - בי סדיא רב אסר וכו', ומבואר דבי סדיא קשים אסור להתעטף ולצאת בהם כיון דאין דרך מלבוש בקשים, נדרים דף נ"ה עמוד ב' וברא"ש שם, טוש"ע סי' ש"א סעי' ל"ה.

[ב] מצד צורת הלבישה. שיעטפנו בצורה שהיא דרך ללבוש בגד זה - גמרא דף קמ"ז עמוד א' היוצא בטלית מקופלת וכו' עד המשנה, תוספות ד"ה מהו לעשות מרזב, גמרא דף קמ"ז עמוד ב' האולירין מביאין וכו' עד למטה מכתפים, תוספות ד"ה צריך לקשר.

עי' בראשונים שהק' מהמבואר להלן בסוגייתנו שרבי יצא לשדה כששני צידי טליתו מונחים על כתפיו, רשב"א ד"ה טלית, ריטב"א ד"ה היוצא.

מדוע מותר לצאת בסודר שמקופל ומונח על כתפיו, עי' בית יוסף סי' ש"א סל"ד ד"ה וכתב רבינו, ב"ח סי"ד, ט"ז ס"ק כ"ד.

האם הסודר שמקופל על כתיפו צריך להיות קשור בחוט, רמב"ם פ"ט הל' י"ט, ריטב"א ד"ה הא דשרי, רבינו חננאל ד"ה והנכון, שו"ע סעי' ל"ד.

בביאור מהו מרזב ובטעם האיסור מצאנו כמה דעות בראשונים, דעת רש"י ד"ה כיסוי ד"ה אסור, דעת תוס' ד"ה מהו, שיטת הר"ף והערוך הובא ברשב"א ובריטב"א.

בדעת הרמב"ם פ"ט הל' י"ח הובאו כמה דעות, בשלטי גבורים אות א' כתב ששיטת הרמב"ם במרזב היא כשיטת תוספות, בערוך השולחן סי' ש"א ספ"ט כתב שדעת הרמב"ם היא שמרזב הוא כפירוש הערוך, בביאור הגר"א סי' ש"א סל"א אות ע"א ביאר את דברי הרמב"ם כפירוש רש"י.

טלית סביב הצואר עי' שו"ת הרשב"א ח"ה סי' רכ"ד שהתיר ללכת בטלית סביב הצואר, בביאור הרשב"א עי' מגן אברהם ס"ק מ"ג, תוספת שבת ש"א ס"ק נ"ז, ט"ז ס"ק י"ט וערוך השולחן סצ"ג.

טלית קטן ארוך שמקפלים אותו במכנסים חוט שני ח"ד פכ"ח עמו' קל"ג.

שני מלבושים

גמ' דף נ"ט ע"ב אמר ליה רבינא לרב אשי: קמרא עילוי המיינא מאי? אמר ליה: תרי המייני קאמרת, תוספות ד"ה תרי המייני, גמרא דף ק"כ ע"א רבי יוסי אומר: שמנה עשר כלים וכו' עד וסודר שבצוארו.

דין ב' חגורות עי' רש"י ד"ה תרי הביא שני פירושים בדברי הגמרא האם מותר לצאת בשתי חגורות, ועי' רש"י ש ברש"י ד"ה תרי כתב שיש לדחות הראיה מדין הצלה מדליקה, וכ"כ בשפת אמת, ועי' ב"י סעי' ל"ו שדקדק מהשמטת הריף והרמב"ם דס"ל כפי' השני.

דין ב' מלבושים כתבו התוספות ד"ה תרי שרק שני אבנטים אסור ללבוש זה על גב זה אבל שני מלבושים מותר אבל הריטב"א ד"ה קמרא כתב להיפך ובטור הביא ספר המצוות לחלק בין שני מלבושים לשני סרבלים.

טור בית יוסף ושר"ע

סימן ש"א סעיפים כ"ט, ל', ל"א, ל"ד, ל"ו.

* * *

חלק ב' - דבר התפור לבגד

גמרא דף ס"ז עמוד א' מאן תנא וכו' עד באריג בכסותו ודברי הכל

בטעם ההיתר בזגים כשארוג בכסותו פירש רש"י ד"ה באריג שבאופן זה אינו יכול לשלוף, ובשפת אמת ד"ה מאן תמה שלפי זה יש חילוק בין בני מלכים לשאר כל אדם בזגים שאינם ארוגים בכסותו, ועי' ריטב"א שמה שאסור אם אינו ארוג בכסותו אינו משום שחוששים שמא יסירו כדי להראותו אלא משום שכשאינו ארוג הרי הוא משוי ולא תכשיט.

דבר שאין לו חשיבות המחובר לבגד - גמ' שבת דף קל"ט א"ר אבין בר רב הונא א"ר חמא בר גוריא מתעטף אדם וכו'.

בהא דמבואר בגמ' דציצית חשיבי ולא בטלי ולכן הם משאוי נחלקו הראשונים רש"י מבאר שהכוונה לחוטי התכלת שהם יקרים ואינם בטלים, והרבינו חננאל ד"ה פרקינן מבאר שהציציות חשובות לאדם ורוצה הוא בקיומן והובאו דבריו בתוס' ד"ה ציצית, וכ"כ הרמב"ם פ"ט מהלכות שבת ה"כ.

דין לולאה שנקרעה בחיי אדם כלל נ"ו בנשמת אדם סק"ג הק' על השו"ע דבסעיף ל"ח פסק כהרמב"ם ובסעיף ל"ט שלולאה שנפסקה לא חשיבי כרש"י, ועי' תהילה לדוד ס"ק ל"ב שכתב דגם לרמב"ם מיירי רק בציצית שיש לה חשיבות מחמת המצוה, וכ"כ במיוחסות לרמב"ן סי' ר"ט, ועי' מגילת ספר אות י"א.

מטפחת המחוברת לבגד עי' שילטי הגיבורים דף ל' עמוד ב' אות ב' שהביא סמ"ג לאוין
סה י"ח ג' בשם הירושלמי דכל המחובר לכסות הרי הוא כמוהו, וכן הובא באור זרוע
הלכות שבת סי' פ"ד אות ג' בשם השר מקוצי, אמנם בגמ' קל"ט משמע דרך דברים
שאינם חשובים בטלים, ועי' בדרכ"מ סק"ו, רמ"א סכ"ג, ועי' במשנ"ב ס"ק פ"ד מחלוקת
הגר"א ומג"א בטעם ההיתר לצאת במטפחת המחוברת לבגד, ועי' במגילת ספר אות ד'
ביאור כוונת הגר"א.

טור בית יוסף ושר"ע

סעיפים כ"ג, ל"ב, ל"ג, ל"ז, ל"ח, ל"ט.

*** * ***

חלק ג' – דין יציאה בכובע

לבישת הכובע ברה"ר - גמרא שבת דף קל"ח עמוד ב' האי סיאנא שרי וכו' עד הא דלא
מיהדק, תוספות ד"ה הא דמיהדק, גמרא עירובין דף ק"ב עמוד ב'.

נחלקו הראשונים האם למסקנא איסור סיאנא הוא משום אוהל או שמא יטלטלנו ד'
אמות דעת רש"י ד"ה אלא, עירובין דף קב: ד"ה אלא, שלמסקנא טעם האיסור הוא משום
שמא יגביהנו הרוח מראשו ויבוא לטלטל אותו ארבע אמות ברשות הרבים, וכ"כ ריבב"ן
(דף קלח:), נמ"י (דף קלח:), פסקי רי"ד (דף קלח:), פסקי ריא"ז (פרק כ' הל' א' אות י'),
רשב"א (דף קלח: ד"ה אלא, אמנם עי' המ"מ פרק כ"ב הל' ל"א), ר"ן (דף נו: ד"ה סיאנא),
סמ"ג (ל"ת ס"ה, י"ט-א), או"ז (שבת סי' ע"ח אות י'), ארחות חיים (שבת סי' רפ"ג), פסקי
מהרמ"ק (ה"ד בקובץ שיטת קמאי עמ' ב' אלף ל'), סמ"ק (סי' רפ"ב), מאירי (דף קלח:
ד"ה סיינא), תניא רבתי (סי' י"ט), מהר"ל (שבת אות ל"ד), רוקח (סוף סי' ק').

אולם דעת רבינו חננאל ד"ה סיינא הובא בתוספות ד"ה הא, עירובין ק"ב ד"ה הא,
הרשב"א ד"ה אלא, הריטב"א ד"ה אלא, הר"ן ד"ה אלא, שאף למסקנא טעם האיסור משום
אוהל. משום אהל – ר"ח (דף קלח:), תוס' דף קלח: ד"ה הא, תוס' עירובין ריש דף קב:
אמנם על ר"ח עירובין דף קב:, והג"ה שם), הערוך (ערך סיון), עי' בה"ג (סימן ז' שבת פרק
י"ז ריש עמ' ק"ל), ר"ת (רא"ש פרק כ' סי' ג'), רמב"ם (פרק כ"ב הל' ל"א), מגיד משנה (פרק
כ"ב הל' ל"א), אהל מועד (שער השבת דרך ו'), ס' זכרונות (שבת, סוף בונה).

האם לדעת הראשונים חוששים גם משום שמא יטלטלנו ברה"ר כתב הדרישה (ס"ק כ"ג) שאף לדעת הסוברים שהוא משום אהל מודים הם לטעמו של רש"י שיש לחוש שמא יגביהנו הרוח ויטלטלנו ארבע אמות ברשות הרבים, אולם הב"ח שם סי"ח ד"ה ומ"ש כתב שלדעת התוס' אם הוא נכפף ואין בו משום אהל מותר לצאת בו לרשות הרבים, פמ"ג (מש"ז ס"ק כ"ז, "ומוכרח הוא מדלא פירש כפשוטו הא דמיהדק כפרש"י רק משום אהל אמנם יש לעי' בדעת הר"ף"), מאמר מרדכי (ס"ק ל"א).

מה נכלל בהגדר של "מהדק".

י"א שדבוקי' היטב בראש ואין נופל מפני הרוח – ס' התרומה (סי' רנ"ד, "ואותו מצנפת שהוא מצמר כבש או עז ומחוטין טוויין. או פעמים הוא מבגד וקורין אותו אלמוצא בלעז מותר ליתן בראשו כמו שרגילין בעולם ואפי' בלא קשירה תחת צואר לפי שדבוקי' היטב בראש ואין נופל מפני הרוח").

י"א שקשור לאדם תחת צוארו – רש"י (עירובין דף קב: ד"ה אלא, "כי מיהדק וקשור ברצועה תחת צוארו, שרי"), תוס' (עירובין ריש דף קב:), ראב"ן (סי' שע"ב), פסקי מהר"ם ק (הו"ד בקובץ שיטת קמאי עמ' ב' אלף ל'), סמ"ג (לאוין ס"ה), ס' התרומה (סי' רנ"ד), ריבב"ן (דף קלח:), הגמ"מ (פרק כ"ב אות ת'), מחזור ויטרי (שבת), ראב"ה (סי' רצ"א, "מיהדק פירוש ברצועה"), אור"ז (שבת סי' ע"ח אות י'), "כל הכובעים מותרים ע"י רצועה"), ארחות חיים (שבת סי' רפ"ג), רוקח (סי' ק'), מהרי"ל (שבת אות ל"ד, "שקשור לאדם תחת צוארו, שרי לצאת בו בשבת לרשות הרבים"), שבולי הלקט (סי' ק"ז), כל בו (סי' ל"א), מחבר (סעי' מ"א), פרישה (ס"ק מ"א), גר"ז (סעי' נ'), פוסקים.

י"א עמוק שראשו נכנס לתוכו – הגמ"מ (פרק כ"ב אות ת'), ראב"ה (סי' רצ"א, "ומיהדק הוא שרחב ונכנס ראשו בעומק ואין חלל טפח ממנו על ראשו"), ס' התרומה (סי' רנ"ד), אור"ז (שבת סי' ע"ח אות י'), "אם הוא כובע עמוק שראשו נכנס לתוכו ואין רוח יכול להפריחו מראשו בשבת מותר", מחבר (סעי' מ"א, ס"ק י"ד, ס"ק מ'), פרישה (ס"ק מ"א), מהרשד"ם (אור"ח סי' ד'), "ואלו הכובעים אין חשש בזה שהרי נכנסים בראש והם מדובקים", גר"ז (סעי' נ').

טור בית יוסף ושר"ע

סעיפים מ' מ"א

עין משפט
גזר מצוה

אָל אַם מײַ פּאָר מנהלסת שנת פליגא סגמ לאון סה טוש״ע אר״ם סימן שד סק״ד ג:
אָב ג מײַ פ״ג מהלסת שנתס הל״ו טוש״ע:
אָב ג מײַ פ״ו מהלסת טומלת מת בליל:
אָב ה מײַ פ״ב מהלסת שנת הלכה ו סגמ לאון סה טוש״ע אר״ם סימן טו סק״ה ה:
אָב ז מײַ שם הלכה יא סגמ שם טור ש״ע שם סק״ה יא:
אָב ח סם סק״ה ה:
אָב ט מײַ פ״ט מהלסת הלכה ח סגמ שם טוש״ע אר״ם סימן שא סק״ה לה:
אָב ט מײַ פ״ב מהלסת שנת הלכה טור אר״ם סימן שיש:
אָב ז מײַ שם הלכה סגמ לאון סה טור ש״ע אר״ם סימן שא סק״ה מה:

רבינו הנגאל

ויערך שנוקבין בנקב ישן לכתחלה ואמר רב יהודה משמיה דרשומאל אינו מותר לפתוח נקב ישן אלא במקום העשוי לשמור, פי' להציא חלק מן השמרים. אבל לחזק אסור, פי' היה נקב בחבית וסחמו שלא יהא שותה. וחולקין רב חסדא ורבה ורמב"ם ורמב"ם הדניא שמיטתו ואלו דברי רבה רבה אמר למשה מן היין נמי זהו לשמור ומותר לפתוח והיכי דמי לחזק כגון שנקבה למטה מן השמרים ומוכחא מלחא שאין אדם עושה נקב בקרקעיתא של חבית להוציא יין ולא לשמור עשאו מפני שכספתא החבית הופכה על פיה וזה הנקב כיון שסחמו נעשה סתום זה בגופה של חבית ובטל מלהיות נקב בו וחשוב כפתח בית הנפתח בסורין פציעין שנסתלק ממנו עד פתח לגמרי. גובתא. שהיא שפופרת של קנה או של עצים שנותנין בנקב החבית או ביד הגזר של יין להיות מושקין ממנו יין מן החבית או מן הגזר. רב אסר ושמואל שר.

ואוקימנא בחולוקין בשפופרת חתוכה ואינה מותקנת להנסיכה לנקב אבל לחזק דברי הכל אסור וזה הוא התוכה ומתוקנת דברי הכל מותר להוציאה בנקב החבית או בגזר למשוק ממנה יין. והעומדת עוד לחלוקת רב ושמואל כתנאי דהניא אין חובטין שפופרת בדי"ט ואין ציל בשבת נפלה מחזירין בשבת ואין ציל בדי"ט ור' יאשיה מיקל. ורביקי' דלה ר' יאשיה אהיא מיקל אלימא ארישא שאמר ח"ק אין חובטין כלומר אין חובטין מקנה גדול חתוכה לצשות שפופרת בהא ר' יאשיה מיקל הא קא חתקו כלי בשבת אלא שאמר ח"ק נפלה מחזירין אותה בזה ליטמי ר' יאשיה מיקל מי החמיר בזה כן תי"ק מותר אקמר. ותרבינא אלא לאו דהחתיכה ולא מתקנה איכא בינייהו. וכן הצינא אין עושין שפופרת בדי"ט ואין ציל בשבת ואפי' חתכה לא מתקנה אסור אבל אם היהת כבר בחבית נפלה מחזירין אותה בשבת ואין ציל בדי"ט ור' יאשיה מיקל בחתיכה ולא מתקנה נמצאו דברי ר' אביי ור' אבהו כפי' דרשנו ב"ז

קמו:

משום

לא גזרין דדוקא אטו לול של תרנגולין גזרין דלא מסקי אינשי אדעמחיהו שיהא עשוי להכניס ולהוציא:

פרץ פצימיו שמואל כל סביביו, פי' כקצר ואין נראה לזקני הרב ר' שמשון וז"ל דכיון דמסימיו מחיתתא וליה לן למתסא שמה יעלה על הית ויהאיל עשוי ולא ידע ליה לן למימר דנעממא ד' אמות לא סביביו כלמחמא כסופה פרק משום מלחמה (ז' מה). גבי תלך הקצר העומד צמוכה טהור הני מילי תלך הקצר דמסימא מחיתתא אכל מת צעלמא תפיס ומשמע דמת נמי היכא דמסימא לא נעמא כל סביביו ד' אמות אלא נראה לו דהכי פי' וזין בזהו צית שטולטין מחוך לבית מכל גז ויש זהם פומח טפח כלל אחד אס הית סמוס ועדיין נרליח צו נורת הפתח אינו מטמא^[ר] עסקתמו צא מת עומד ללאח דרך הפתח פרץ פצימיו וסור ונגאו כשאר כותל ולא נותר צו כלל פתח מטמא כל סביביו דכל חד וחד איכא לפסוקי דילמא דרך אמתו מקוס ילא מן הית מיהו לאו פירכא היא כולי האי מה עסקה לפירוש הקונטרס ד"ל שלא תלקו חכמים צמת ועוד נראה דלא קשה כלל לפי' הקונטרס דצית נמי לא מסימיו מחיתתא שהוא מטמא הנוגע בכתלים אפילו לא יעלה על גבי קצר שמתמא צמגע אפילו מן האד כדמניא בספרי צפרשת פרה אדומה^[ט] או בקצר זה קצר סמוס או אינו אלא קצר פתוח אמרת ק"ו וזה אהל שמקבל טומאה אינו מטמא מכל דדקין כשהוא פתוח קצר שאינו מקבל טומאה אינו דין שלא יטמא מכל דדקין כשהוא אלתא כשהוא סמוס מטמא אף הנוגע מן האד:

הלכה ברבי יאשיה. הלכן מותר לתת לכתחלה גובתא שקורין ר"וי"ל נחצית:
משום מרוב. פי' הרב פור"ט שלא יטול ליתן על גגו מרצו וקשה דגובתא נמי נגזר אלא נראה לרבי כפי' הקונט' שלא יתקן מרצו ליינו שיפול היין בכתבו וילן למרחוק דשלותק עלה של הסם ומתקלו כעין מרצו שאינו כעושה מרצו אכל בגובתא חלצה עושה צו סוס מעשה לא גזרין. מ"ר:

אייתי' ציה בי סדיא. צי מילעי הוה דלי לאו הכי היכי איתמר מכללא:
מ"י שנשרו ב"ז במים^[א] בדרך. גרסקין^[ב] לשון נפילה לא כפי' הקונטרס לעיל צפרק צמה אשם (דף סה). שנסרו צמי גשמים עלת אלמדין צבילה צפרק משליין (דף לה):
מאן דתני מנשיין לא משתמט דתמן מי שנשרו כליו צמים^[א] דדרך אלמא לשון נפילה הוה. מ"ר:

^[א]המנוגר

חושש הגיע לחצר החיצונה שווחן שווחן מהו דתיבא גיגור משום אשוויי גומות קא משמע לן; ואת המים היפים ברעים: פשיטא סיפא איצטריבא ליה ואת הצונן בחמה הא נמי פשיטא מהו דתיבא גיגור דילמא אתי לאצטריבא גומת קמ"ל רלא גזרין. ואת המים היפים ברעים פשיטא מהו דתיבא גיגור דילמא אתי לאצטריבא גומת קמ"ל רלא גזרין:
מ"י שנשרו וכו': אמר רב יהודה אמר רב כ'כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור תנן שווחן בחמה אבל לא כנגד העם תנאי היא דתניא שווחן בחמה אבל לא כנגד העם ר"א ור"ש י'אוסרין אמר רב הונא חשק שלמה על רבינו הנגאל

משום ריהשא. ואטו פתחא אחריתא דליכא למיתס ליתחשא לא גזרין דדוקא אטו לול של תרנגולין גזרין דלא מסקי אינשי אדעמחיהו שיהא עשוי להכניס ולהוציא:

פרץ פצימיו שמואל כל סביביו, פי' כקונטרס כל סביביו ד' אמות

משום ריהשא וי"א אין מוסיפין זימנין דלא תקנה מעיקרא ואתי לארוח^[א] ביה דרש רב צמון משום רבי יוחנן הלכה כיש אומרים: אישיון שנוקבין נקב ישן לכתחלה: אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא במקום העשוי לשמר^[ב] אבל לחזק אסור היכי דמי לשמר היכי דמי לחזק *אי"ר חסדא למעלה מן היין והו לשמר לבטה מן היין והו לחזק (ה) רבא אמר לבטה מן היין נמי זהו לשמר והיכי דמי לחזק בגון שניקבה למטה מן השמרים א"ל אביי ארבא תניא דמסייע דך^[ב] רבית סתום יש לו ארבע אמות פרץ את פצימיו אין לו ד' אמות רבית סתום אינו מצומא כל סביביו פרץ את פצימיו מצומא כל סביביו גובתא רב אסר ושמואל שרי ר'מחתיך לכתחלה דכ"ע לא פליגי דאסור אהדורי דכ"ע לא פליגי דשרי כי פליגי דחתיכה ולא מתקנא מאן דאסר גזרין דילמא אתי למיחתיך לכתחלה ומאן דשרי ילא גזרין כתנאי אין חותכין שפופרת ביו"ט וא"צ לומר בשבת נפלה (אין^[א]) מחזירין אותה בשבת ואין צריך לומר ביו"ט ור' יאשיה מיקל ר' יאשיה אהייא אילימא ארישא הא קמתקן מנא אלא אסיפא ת"ק נמי מישרא קשרי אלא דחתיכה ולא מתקנא איכא בינייהו מ"ם גזרין ומ"ם לא גזרין דרש רב שישא בריה דרב אידי משמיה דר' יוחנן הלכה כר' יאשיה: ואם היתה נקובה וכו': מיששא רב אסר ושמואל שרי מאן דאסר י'גזרין משום שעוה ומאן דשרי חנה לרב יוסף^[ב] בפירוש אמרת לן משמיה דרב מיששא שרי אמר מבות רישבא אמר שמואל האי מרפא דאסא אסור מ"ט רב יימר מדרתי אמר גזירה משום מרוב רב אשי אמר י'גזירה שמה יקמום מאי בינייהו י'א איכא בינייהו דקמים ומנחי בי סדיא רב אסר ושמואל שרי ברכין דכולי עלמא לא פליגי דשרי בקשין דכ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי במיצעי מאן דאסר מחזי כממשוי ומאן דשרי לא מחזי כממשוי והא דרב לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דרב איקלע לההוא אתרא דלא הוה ליה רווחא נפק יתיב בברמליה אייתו ליה בי סדיא לא יתיב מאן דהוא סבר משום דבי סדיא אסור ולא היא דרב אכרוזי מכרזי בי סדיא שרי *ומשום כבוד רבותינו לא ישב עליו ומאן גינהו רב כהנא ורב אסי:
מתני'^[א] *גזרין תבשיל לתוך הכור ברעים בשביל שיהא שמור ואת המים היפים ברעים בשביל שיצננו ואת הצונן בחמה^[ב] בשביל שיחמו *מי שנשרו כליו בדרך במים מוחלק בהן ואינו שווחן

חבית פרק שנים ועשרים שבת

מסורת הש"ס
עם הוספות

(א) ב"ב יב, (ב) לעיל נט ע"ב (ערי"ש בגליון הש"ס) (ג) יבמ"י ט. (ד) לעיל נט, (ה) צלה לה: (ו) לעיל סד: (ז) צלה נא: (ח) רשי' ד"ה קטנה ושם משמע צממיה וסולתה חיות הן, (ט) יא. עיין ברש"י, (ע) למחלחא סתהדרין לו: (פ) סימן קכ, ברע' (ס) סימן קכ, (ל) ועי' חו"ס צלה לה: ד"ה מי שמרן.

הנהגות הב"ח

(א) גבי רבה אמר למטה וכו' א"ל אבי לרבה לו: (ב) רש"י ד"ה ואת המים וכו' להשמר שיצטננו ולא יתמו:

גליון הש"ס

גבי אמר ר"ה לבטה מן היין זהו לשמר. גי' הר"ק למעלה מן היין זהו למקו למטה מן היין זהו לשמר רבה אמר למעלה וכו': שם ומשום כבוד רבותינו לא ישב. ע"י שטעטס דף מז ע"א חו"ס ד"ה הוה יתמי:

הנהגות הגר"א

[א] גבי איכא צממיה דקטנט ומנחי. צ"ב ע"י שמה קטוס ויש פ"ו הרבה קטומים טור. ח"ש ומנחי. אכל גינסת הר"ק והלכ"ה ויש' ומנחי: [ב] שם שווחן בחמה. [ג] דיוקא (ועמ"ל רע"ט גמ"ס סימן ט"א פ"ק ק"ס) (ספי' מו):

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

הנהגות וציונים

[א] בכת"י ובר"ח א"ריוחי: [ב] [פי' להוציא היין מן השמירי. עיני ערך חזק ע"ש] (בגליון) [ג] ליחא בראשונים ובתי' וכן מחוך הורש"ט [ד] גירסת הר"ף בריב"ן ועיי'ש בהנהגות חזות יאיר ובשינויי נסחאות במשניות: [ה] ע"פ מרש"ל רפ"ר וכו'ה (ובדפרי"ש. "דרי"ג [1]: "הקטמיה" כן הגיה המחזש"ל דפרי"ר ובדפרי"ו וכוין דקשה וכו'ה ברש"י שביי"ן. ועיין אליה רבה סימן שיד סק"ה ובדרישה סוף סימן שיד שיבאור שהוקשה למחזש"ל דהא עלתה הוא, והם מבארים שהני' הישנה אמתית והנהגות כיוון להצנע קשה על אף שהעלין ק"ו אזלינן בהר העונע עיי"ש [1] י'ש שלם יסרית מתמת החוס: ואת המים היפים ברעים. כלי מלא מים פיס למוך מקוה מים רעים להשתמר (ג) על גבי קרקע: רב כהנא ורב אסי. תלמודי תמידים י'ו (ב) **מתני'** *גזרין תבשיל לתוך הכור ברעים בשביל שיהא שמור שאלן צו מים: שיהא שמור. שלא יסרית מתמת החוס: ואת המים היפים ברעים. כלי מלא מים פיס למוך מקוה מים רעים להשתמר (ג) שאלו ולא יתמו: מי שנשרו. שנסלו למים צמט: דהייז החיצונה. הספוקה למצוא העיר צמוך העיר צמא מקום משתמר: שווחן בחמה. ליצנן: אבל לא כנגד העם. שימשהו סעסנן: גמ' פשיטא. דטמנין תבשיל לתוך הטור: גומות. שנקרקע הטור שיהו שוין להושיע הקדרה: המנוגר

לאו שאמר תחבה ולא מתקנה לאו שצרכה חיותין לא כגון סבין ודומות לו אלא חיותין ביד כלבו ואם צרכה חיותן כסבין או זולתו פסין כל אור אסורה. ואם היתה החבית מקובה לא יתן עליה שיהו מפני שמואל כותיה: כלימור פתוח דבראמינן החם לענין חבית שניקבה וסחמה ברעים מן מרחץ מן צדדיו וכו' ר' יהודה דמתניין ורביי' ור' אבהו כפי' דרשנו ב"ז

שור. אין זה מקומו אלא בשביל שהחזיר השפופרת שחלקו בהן רב אסר ושמואל שור נסבה בגורא. ופשוטה היא. כסת זו וחלוקה בה כסת ביבנות לא דיק ולא קשה ומסקנן בה זו מותר לטולתה:
ונתנין תבשיל לתוך הכור בשביל שיהא שמור. פי' בזה אין זה מים נותן התבשיל בקרקיעתו מהו דתיבא גיגור דילמא אתי לאצטריבא גומת קמ"ל רלא גזרין:
מ"י שנשרו וכו' בדרך:
חשק שלמה על רבינו הנגאל

חשק שלמה

הדפסה ברזולוציות מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

תלמוד בבלי <עוז והדר> - ג שבת תלמוד בבלי עמוד מס: 304 הודפס ע"י אוצר החכמה

מסורת הש"ס

עם הוספות

(א) לעיל נ"ח, (ב) עין חספסתא פ"א ה"ה, (ג) חספסתא פרק ו', (ד) יומא ג' מנחל כ"ג, (ה) לעיל קכ"ג, (ו) ע"י חס' חולין ג' ס"ד'ה המנהג ועי' חס' סוטה ב' ד"ה המקנה דיעבד, (ז) לעיל נ"ג, (ח) ויני חספסת לעיל קט, ד"ה רחוקין וחוס' חולין טו: ד"ה אלא לר',

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קתנאלי רבנן שנחל: (ב) ד"ה מי מערה וכו' מקורה שהוחם ואין חומה: (ג) ד"ה מתקפין וכו' אלגותי לעשר בני אדם נפיש: (ד) תוב' ד"ה אף מי מערה ח"מ בחמין שסוחמין וכו' ונפי' שמונה שלשים וזמא דקאמור דיעבד אין רמא וסד"ל:

גילוי הש"ס

רש"י ד"ה חייב המטא, דיהו' ציבורה, עין לעיל דף קמח פ"א רש"י ד"ה מצננים ונפי' ב:

הנהגות הגר"א

[א] נמרא ויצאין בסודרן שעל כתפן, י"ב פי' אפילו מקפול ח"ש רשעין כ"ל הלכות, עקרי ומצבים: [ב] שם כ"ה אדעתא דנפישא, י"ב פי' המצבים שלא יקדשו או שלא יתכללו: [ג] רש"י ד"ה כסוי ומוחזקין ומוחזקין אותן, י"ב אלא המצבים' כתב אפילו כדו או על כספו:

ליקוטי רש"י

מחכם, לשון (דברים ה) לא תתקוט ממנו מוחלן ויחלן.
ג. חייב המטא, דלפי כשעל אלא ממן שזכרנו דרך מלגוס (לעיל נ"ח), פי' מבריא, חמי טבילה, מעטות ומוחזקין (פסחים מא), אלוניות, נגד מסתפנין ב' כשזכרנו מפת המנהג (שעריהן פ"ה), אפיקורסין, להקל המנהג לנפשו' חל' להקל מלחמי (לעיל י"ב), להקל והוא נטבטיקין פליק שפי זין מוין האוכל יומר מלוי מולא ומקלן וסבה:
פ. ואין עושין אפיקורסין, להקל שזמן משקט ומקל' וכל לפסולה אלא להקל, חמי שזכרנו לנפשו' וסבה [היסן] היכח דמלמדין פקדן פסית ופק' על גב סלע גורל דה משוס שמקל סממנין דהא לאו להפסול סממנין משוס מתקלן נגדל' (לעיל כג): נכס דמיי להפסול וגוירא ממש שמקל סממנין אלא דיד להקטין ד' לחון גזרו עד שיקטין מותר להקטין ע"ש בהש"ש.

הנהגות וצייונים

[א] בראש דפדרי איתא שרי וכו' בפי"ב פי"י הלכה יח וכו"ב ריש סימן ש"ב:
[ב] ס"א

היוצאין וכן ג' ר"ח (גליות) כ"ה באמת בדפדרי, אולם יפה הגיהו כלפנינו "יוצאין" כי היתר הוא בדאמר כשבא הדבר וכו' (דק"ס) ובר"ח לפנינו איתא "יוצאין": [ג] ס"א בבני **בישים** (גליות): [ד] נ"א **לצינבא** (גליות):
[ה] ס"א **טובל** (גליות) כ"ה בהמהדריש: [ו] בבתי' בוקבוס: [ז] בבתי' בהמהדריש' דפדרי' הגיה כלפנינו ואולי צ"ל בישי ובמותו להגיה כבגמא: [ח] נדעיל **קובסא**: [ט] בהמהדריש' דפדרי' מחקו: [י] נדעיל **קובסא**:
[כ] במגילת' הלשון שיבטנו והשמאלו **אבלי** שפניהם **שלאחריה** היו נפוצין לד' הקדקע וכו' (בשרא ראשונים: [ג] "בן יודון" נראה שהוא דבור לעצמו כדרכו להעמיד הגירסא הכונה כמו לעיל "בן הניני" כבאר) ובבתי' ליתא "בן יודון": [מ] עפ"י דפדרי והוא לשון לעז' וכעין או ברש"י חולקין את עי"ב ד"ה לגרר. ובדפדריס' הוחרשם **הרשנין** ורש"י באל לומר שגורסין "מתגררין" ולא "מתגררין" אבל בבתי' איתא בהמתגררין **הגריז** במגדרות וכן בפניהם ש"רם וברש"י גורסין כאן **מתגררין**: [נ] צ"ל **דכל** רפואה (וכ"ה בבתי' וברש"י שכל ההיקף): [ז] צ"ל ר"ת שער' הצוק' פי' שז' אות' (ז' עייש' שר"ה פירש כרש"י וכו') בה"ה כלפנינו: [ח] נדעיל **מושפלת** (בארש"י) כ"ה ברש"י"א וכן ב' שום כ"ס כן העתיק הב"י כפי' ש"א ובחוס' הראש"י איתא **קפטיב**: [ט] צ"ל **שששש** (בארש"י, ב"ש): [ק] י' ש' להוסיף בכחפ' הדיין (בארש"י) כ"ה ברש"י"א וברייטב"א: [ע] ע"י רש"י ורש"ל (גליות): [פ] עיין במשנה ברורה סימן ש"ב בשע"ה צ"ק מא שיישב קושייתו דכאן מצאצח הבגד ע"י"י משאכ"י שם שאינו מסיר רק הטית ורושם ההלכות נשאר ודרך להעבירו ע"י מים, עיי"ש:

חבית פרק שנים ועשרים שבת

המנער מליתו. פי' ר"מ^א מן הטל שעליו דהיינו כיסוס ולעיון חייב מטעם וכן משמע דהוי דומיא דכומתא דרב יוסף אצל גניעור מן העפר כדפירש בקובטנס אין נראה שיהא שייך לעיון:
היוצא בשלית דלאירקין חמי שנשור כליו בדרך שלא דרך הוא לקפל טליתו נקטמה הכא:

הרטנין, רטנין כמו הרטנין (הערוץ פי' הליס^ב): **מרה** צעשות מרוב. נראה לרבי דלענין אסור הוצאה איירי כמו טלית של ד' כנפו' ולוקח שני צדי רוחו טליתו של ד' מימינו ונותן על כתף השמאלית ואינו פושטו על כתף אלא מקופל ומונה על כתפו והיינו דקאלמר מח' מרזב כיסי בצלימא שקורין פירולדרי' דנשהוא מונה כמו שפירשתי י' ב' כיסים מרזבים וכל כיסא ויכסא נראה כמין מרזב ומצניא ליה א' איכא נראה כמין הוצאה כך כיון שאינה דרך מלגוס והיינו דקאלמר כל אדעתא לכוני' אסור דהיינו כמו שפירשתי ששני צדי הימין מקופצים ומונחים על כתף השמאלית שיוכל לילך במהרה ולא יצטרך עליו טליתו דאדעתא דלהתנאות שפיר מצינו והיינו כשאין צדי טליתו מקופצין אלא ד' אחד מונחת על כתפו אלא לוארו וז' האחר נופל על שכמו עד הרוט וואן ב' שוס כיוס^ב והיינו שלשל רבי טליתו דנשמוך לשלש^ב וזוהי כמו שפירשתי כעין להתנאות וטוהי דרך מלגוס וכן פירש גערוך עקר מרזב אסור לעשות מרזב נשצת פירוש כשיעטוף אדם טליתו ויקפל שני קצותיו כעין דרך קיפול וינימנה על שכמו השמאלית ויחזור ויקפל שאר הטלית שצד הימין וינימנה כבפתי^ב רק מה שפירש שקורין מרזב מה שטליתו מושפלת^ב מהנה וממנה וחלל כנגד השדרה דנראה כמין מרזב אינו נראה לרבי דל"כ מח' קאלמר בתר הכי מח' מרזב כיסי בצלימא הלא אינו עשוי כעין כיסא. מ"ר:

אף מי מערה חמין, (ד) שהותמו כחור דלוי חמין טעריא שרי לכתמילה דלחמין בפרק כירה (ד' טו) והניחו להן חמין טעריא וצפרק שמונה שלשים (ד' קט. וסס)^א:
דיעבד אין, חמי מערה קאי ולא תנא במתני' חמי טעריא אלא מערה חמין^א:
דמניח

אמר ליה דקדק רבי מאיר עד כאן שלשל רבי טליתו וכו' איתא רבין אמר לא יהושע בן יודון הוא אלא יהושע בן כפוסאי היה חתנו של ר' עקיבא אמר בוז לא חייב ר' עקיבא המטא אמר לו דקדק ר"ע עד כאן שלשל רבי טליתו כי איתא רב שמואל בר רב יהודה אמר נשאל איתמר: **מתני'** הרוחץ במי מערה ובמי טבריא ונסתתפג אפילו בעשר אלונטיאות אחת פניהם ידיהם ורגליהם אבל עשרה בני אדם מסתתפגין באלונטיא אחת פניהם ידיהם ורגליהם ומביאין אותן בידן סכין וממשמשין^א אבל לא מתעמלין ולא מתגררין אין יורדין לקורדימא^א ^א ואין עושין אפיקטיוזין ואין מעצבין את הקטן ואין מחזירין את השבר מי שנפרקה ידו ורגלו לא ישרפם בצונן אבל רוחץ^א הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא: **גמ'** קתני מי מערה דומיא דמי טבריא מה מי טבריא חמין אף מי מערה חמין ^א הרוחץ דיעבד אין לכתחילה לא מכלל דלהשתתף

וכסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי טליתו מוחזין לו על כתפו ואילו טליתו כרוכה ומפושטת לו לאתרוויא אמר לפניו יהושע בן יודון בן לא חייב ר"מ מטא. כלומר או המעשה דומה לרשעין שיורצין בסודרין בסמנין מקובצין ולא מושלישין על כתפיהן ור' מאיר לא היה בזה מחזיק חטאט א' לא אסורא מורגבן. א"ל ר' דקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו: **מתני'** הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתני' הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה חשק **שלמה** ע"י **רבינו חננאל** (א) עיין ערך ערך מ"ב: (ב) ואלו צ"ל אלתא לטקורא מרגבן. ואפשר דרשתי מפרש מן לא חייב ר"מ מטעם צינחמא דתפאח' ולא חמין רק ה' אסר מרגבן (מלן מ"ב):

ובסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי טליתו מוחזין לו על כתפו ואילו טליתו כרוכה ומפושטת לו לאתרוויא אמר לפניו יהושע בן יודון בן לא חייב ר"מ מטא. כלומר או המעשה דומה לרשעין שיורצין בסודרין בסמנין מקובצין ולא מושלישין על כתפיהן ור' מאיר לא היה בזה מחזיק חטאט א' לא אסורא מורגבן. א"ל ר' דקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו: **מתני'** הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתני' הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה חשק **שלמה** ע"י **רבינו חננאל** (א) עיין ערך ערך מ"ב: (ב) ואלו צ"ל אלתא לטקורא מרגבן. ואפשר דרשתי מפרש מן לא חייב ר"מ מטעם צינחמא דתפאח' ולא חמין רק ה' אסר מרגבן (מלן מ"ב):

ובסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי טליתו מוחזין לו על כתפו ואילו טליתו כרוכה ומפושטת לו לאתרוויא אמר לפניו יהושע בן יודון בן לא חייב ר"מ מטא. כלומר או המעשה דומה לרשעין שיורצין בסודרין בסמנין מקובצין ולא מושלישין על כתפיהן ור' מאיר לא היה בזה מחזיק חטאט א' לא אסורא מורגבן. א"ל ר' דקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו: **מתני'** הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתני' הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה חשק **שלמה** ע"י **רבינו חננאל** (א) עיין ערך ערך מ"ב: (ב) ואלו צ"ל אלתא לטקורא מרגבן. ואפשר דרשתי מפרש מן לא חייב ר"מ מטעם צינחמא דתפאח' ולא חמין רק ה' אסר מרגבן (מלן מ"ב):

ובסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי טליתו מוחזין לו על כתפו ואילו טליתו כרוכה ומפושטת לו לאתרוויא אמר לפניו יהושע בן יודון בן לא חייב ר"מ מטא. כלומר או המעשה דומה לרשעין שיורצין בסודרין בסמנין מקובצין ולא מושלישין על כתפיהן ור' מאיר לא היה בזה מחזיק חטאט א' לא אסורא מורגבן. א"ל ר' דקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו: **מתני'** הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתני' הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה חשק **שלמה** ע"י **רבינו חננאל** (א) עיין ערך ערך מ"ב: (ב) ואלו צ"ל אלתא לטקורא מרגבן. ואפשר דרשתי מפרש מן לא חייב ר"מ מטעם צינחמא דתפאח' ולא חמין רק ה' אסר מרגבן (מלן מ"ב):

ובסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי טליתו מוחזין לו על כתפו ואילו טליתו כרוכה ומפושטת לו לאתרוויא אמר לפניו יהושע בן יודון בן לא חייב ר"מ מטא. כלומר או המעשה דומה לרשעין שיורצין בסודרין בסמנין מקובצין ולא מושלישין על כתפיהן ור' מאיר לא היה בזה מחזיק חטאט א' לא אסורא מורגבן. א"ל ר' דקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו: **מתני'** הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתני' הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה חשק **שלמה** ע"י **רבינו חננאל** (א) עיין ערך ערך מ"ב: (ב) ואלו צ"ל אלתא לטקורא מרגבן. ואפשר דרשתי מפרש מן לא חייב ר"מ מטעם צינחמא דתפאח' ולא חמין רק ה' אסר מרגבן (מלן מ"ב):

ובסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי טליתו מוחזין לו על כתפו ואילו טליתו כרוכה ומפושטת לו לאתרוויא אמר לפניו יהושע בן יודון בן לא חייב ר"מ מטא. כלומר או המעשה דומה לרשעין שיורצין בסודרין בסמנין מקובצין ולא מושלישין על כתפיהן ור' מאיר לא היה בזה מחזיק חטאט א' לא אסורא מורגבן. א"ל ר' דקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו: **מתני'** הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתני' הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה חשק **שלמה** ע"י **רבינו חננאל** (א) עיין ערך ערך מ"ב: (ב) ואלו צ"ל אלתא לטקורא מרגבן. ואפשר דרשתי מפרש מן לא חייב ר"מ מטעם צינחמא דתפאח' ולא חמין רק ה' אסר מרגבן (מלן מ"ב):

ובסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי טליתו מוחזין לו על כתפו ואילו טליתו כרוכה ומפושטת לו לאתרוויא אמר לפניו יהושע בן יודון בן לא חייב ר"מ מטא. כלומר או המעשה דומה לרשעין שיורצין בסודרין בסמנין מקובצין ולא מושלישין על כתפיהן ור' מאיר לא היה בזה מחזיק חטאט א' לא אסורא מורגבן. א"ל ר' דקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו: **מתני'** הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתני' הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה חשק **שלמה** ע"י **רבינו חננאל** (א) עיין ערך ערך מ"ב: (ב) ואלו צ"ל אלתא לטקורא מרגבן. ואפשר דרשתי מפרש מן לא חייב ר"מ מטעם צינחמא דתפאח' ולא חמין רק ה' אסר מרגבן (מלן מ"ב):

ובסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי טליתו מוחזין לו על כתפו ואילו טליתו כרוכה ומפושטת לו לאתרוויא אמר לפניו יהושע בן יודון בן לא חייב ר"מ מטא. כלומר או המעשה דומה לרשעין שיורצין בסודרין בסמנין מקובצין ולא מושלישין על כתפיהן ור' מאיר לא היה בזה מחזיק חטאט א' לא אסורא מורגבן. א"ל ר' דקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו: **מתני'** הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתני' הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה חשק **שלמה** ע"י **רבינו חננאל** (א) עיין ערך ערך מ"ב: (ב) ואלו צ"ל אלתא לטקורא מרגבן. ואפשר דרשתי מפרש מן לא חייב ר"מ מטעם צינחמא דתפאח' ולא חמין רק ה' אסר מרגבן (מלן מ"ב):

ובסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי טליתו מוחזין לו על כתפו ואילו טליתו כרוכה ומפושטת לו לאתרוויא אמר לפניו יהושע בן יודון בן לא חייב ר"מ מטא. כלומר או המעשה דומה לרשעין שיורצין בסודרין בסמנין מקובצין ולא מושלישין על כתפיהן ור' מאיר לא היה בזה מחזיק חטאט א' לא אסורא מורגבן. א"ל ר' דקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו: **מתני'** הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתני' הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה חשק **שלמה** ע"י **רבינו חננאל** (א) עיין ערך ערך מ"ב: (ב) ואלו צ"ל אלתא לטקורא מרגבן. ואפשר דרשתי מפרש מן לא חייב ר"מ מטעם צינחמא דתפאח' ולא חמין רק ה' אסר מרגבן (מלן מ"ב):

ובסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי טליתו מוחזין לו על כתפו ואילו טליתו כרוכה ומפושטת לו לאתרוויא אמר לפניו יהושע בן יודון בן לא חייב ר"מ מטא. כלומר או המעשה דומה לרשעין שיורצין בסודרין בסמנין מקובצין ולא מושלישין על כתפיהן ור' מאיר לא היה בזה מחזיק חטאט א' לא אסורא מורגבן. א"ל ר' דקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו: **מתני'** הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתני' הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה חשק **שלמה** ע"י **רבינו חננאל** (א) עיין ערך ערך מ"ב: (ב) ואלו צ"ל אלתא לטקורא מרגבן. ואפשר דרשתי מפרש מן לא חייב ר"מ מטעם צינחמא דתפאח' ולא חמין רק ה' אסר מרגבן (מלן מ"ב):

ובסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי טליתו מוחזין לו על כתפו ואילו טליתו כרוכה ומפושטת לו לאתרוויא אמר לפניו יהושע בן יודון בן לא חייב ר"מ מטא. כלומר או המעשה דומה לרשעין שיורצין בסודרין בסמנין מקובצין ולא מושלישין על כתפיהן ור' מאיר לא היה בזה מחזיק חטאט א' לא אסורא מורגבן. א"ל ר' דקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו: **מתני'** הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתני' הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה חשק **שלמה** ע"י **רבינו חננאל** (א) עיין ערך ערך מ"ב: (ב) ואלו צ"ל אלתא לטקורא מרגבן. ואפשר דרשתי מפרש מן לא חייב ר"מ מטעם צינחמא דתפאח' ולא חמין רק ה' אסר מרגבן (מלן מ"ב):

ובסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי טליתו מוחזין לו על כתפו ואילו טליתו כרוכה ומפושטת לו לאתרוויא אמר לפניו יהושע בן יודון בן לא חייב ר"מ מטא. כלומר או המעשה דומה לרשעין שיורצין בסודרין בסמנין מקובצין ולא מושלישין על כתפיהן ור' מאיר לא היה בזה מחזיק חטאט א' לא אסורא מורגבן. א"ל ר' דקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו: **מתני'** הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתני' הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה חשק **שלמה** ע"י **רבינו חננאל** (א) עיין ערך ערך מ"ב: (ב) ואלו צ"ל אלתא לטקורא מרגבן. ואפשר דרשתי מפרש מן לא חייב ר"מ מטעם צינחמא דתפאח' ולא חמין רק ה' אסר מרגבן (מלן מ"ב):

ובסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי טליתו מוחזין לו על כתפו ואילו טליתו כרוכה ומפושטת לו לאתרוויא אמר לפניו יהושע בן יודון בן לא חייב ר"מ מטא. כלומר או המעשה דומה לרשעין שיורצין בסודרין בסמנין מקובצין ולא מושלישין על כתפיהן ור' מאיר לא היה בזה מחזיק חטאט א' לא אסורא מורגבן. א"ל ר' דקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו: **מתני'** הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתני' הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה חשק **שלמה** ע"י **רבינו חננאל** (א) עיין ערך ערך מ"ב: (ב) ואלו צ"ל אלתא לטקורא מרגבן. ואפשר דרשתי מפרש מן לא חייב ר"מ מטעם צינחמא דתפאח' ולא חמין רק ה' אסר מרגבן (מלן מ"ב):

ובסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי טליתו מוחזין לו על כתפו ואילו טליתו כרוכה ומפושטת לו לאתרוויא אמר לפניו יהושע בן יודון בן לא חייב ר"מ מטא. כלומר או המעשה דומה לרשעין שיורצין בסודרין בסמנין מקובצין ולא מושלישין על כתפיהן ור' מאיר לא היה בזה מחזיק חטאט א' לא אסורא מורגבן. א"ל ר' דקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו: **מתני'** הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתני' הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה חשק **שלמה** ע"י **רבינו חננאל** (א) עיין ערך ערך מ"ב: (ב) ואלו צ"ל אלתא לטקורא מרגבן. ואפשר דרשתי מפרש מן לא חייב ר"מ מטעם צינחמא דתפאח' ולא חמין רק ה' אסר מרגבן (מלן מ"ב):

ובסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי טליתו מוחזין לו על כתפו ואילו טליתו כרוכה ומפושטת לו לאתרוויא אמר לפניו יהושע בן יודון בן לא חייב ר"מ מטא. כלומר או המעשה דומה לרשעין שיורצין בסודרין בסמנין מקובצין ולא מושלישין על כתפיהן ור' מאיר לא היה בזה מחזיק חטאט א' לא אסורא מורגבן. א"ל ר' דקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו: **מתני'** הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתני' הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה חשק **שלמה** ע"י **רבינו חננאל** (א) עיין ערך ערך מ"ב: (ב) ואלו צ"ל אלתא לטקורא מרגבן. ואפשר דרשתי מפרש מן לא חייב ר"מ מטעם צינחמא דתפאח' ולא חמין רק ה' אסר מרגבן (מלן מ"ב):

ובסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי טליתו מוחזין לו על כתפו ואילו טליתו כרוכה ומפושטת לו לאתרוויא אמר לפניו יהושע בן יודון בן לא חייב ר"מ מטא. כלומר או המעשה דומה לרשעין שיורצין בסודרין בסמנין מקובצין ולא מושלישין על כתפיהן ור' מאיר לא היה בזה מחזיק חטאט א' לא אסורא מורגבן. א"ל ר' דקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו: **מתני'** הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתני' הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה חשק **שלמה** ע"י **רבינו חננאל** (א) עיין ערך ערך מ"ב: (ב) ואלו צ"ל אלתא לטקורא מרגבן. ואפשר דרשתי מפרש מן לא חייב ר"מ מטעם צינחמא דתפאח' ולא חמין רק ה' אסר מרגבן (מלן מ"ב):

ובסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי טליתו מוחזין לו על כתפו ואילו טליתו כרוכה ומפושטת לו לאתרוויא אמר לפניו יהושע בן יודון בן לא חייב ר"מ מטא. כלומר או המעשה דומה לרשעין שיורצין בסודרין בסמנין מקובצין ולא מושלישין על כתפיהן ור' מאיר לא היה בזה מחזיק חטאט א' לא אסורא מורגבן. א"ל ר' דקדק ר"מ עד כאן שלשל רבי טליתו: **מתני'** הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתני' הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה חשק **שלמה** ע"י **רבינו חננאל** (א) עיין ערך ערך מ"ב: (ב) ואלו צ"ל אלתא לטקורא מרגבן. ואפשר דרשתי מפרש מן לא חייב ר"מ מטעם צינחמא דתפאח' ולא חמין רק ה' אסר מרגבן (מלן מ"ב):

ובסוכסי מאני. ב' ו"א וזלתי פירוש או אבל חובה עליו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו. וכובר **פסא** שהוא בתראה בעיניו ואמר כללא כל אדעתא לכנופי אסור כל להתנאות שפיר דמי וכדבר שישאר ביה דר' אריי שהיה בתראה בסמנין כי איתא רב דמי אמר פסא איתא יצא רבי לישנה והוי ב' צדיי ט

קמוז:

א"ר כשהיינו צמודין תורה ב'ו'.

היום אלא אחד מתלמידיו עמו כשהיה רוחק דתמיא צמקוס

רתניא א"ר כשהיינו צמודין תורה ב'ו'. מסתמא יחידה היה שלא היה אלא אחד מתלמידיו עמו כשהיה רוחק דתמיא צמקוס שנהגו (פסחים דף נא.) שלא ירחוק תלמיד עם רבו ואם היה רבו צריך לו מותר ומסתמא ר"ש לא היה צריך אלא אחד כשהיה רוחק וכשהיו צצים לציתא היה התלמיד נושא האלונגטית צפני עגמטה^[פ] שר"ש לא היה נוטשה עמו דהא ס"ל שיהיה מותר להציאה ולא חיישין לקסיטה והא דאחמר היינו ר"ל כל אחד ואחד צפני עגמא כשהיה מגיע יומא לשמש רבו ולעיל צפ' כירה (דף מ: ז.) גרסין מעשה בתלמיד של ר' מאיר שנכנס אחריו לצית המרתק ויש ספרים דגרסי תלמידיו ואינו^[פ] ונכל הספרים גרסי לקמן צפרק שאל^[פ] (דף קנא:) תלמידו. מ"ר:

צריך צקשר שני ראשיה צמטה. צגיטין צפ' המקין (דף נט.) מפרש דסכניתא הוא צגד דק דלמרינן טיטוכי ותומר כי אמגוזא ופלגא דלמגוזא ומשום הכי צריך לקשר שני ראשיה למטה שלא יפריטנו מעליה כרות ואמי לאחיו ואי משום דנראה כעין משוי לפי שהוא דק מאלד ואינו נראה מלגש אלא"כ נראה קשור: **אין מעצבין את הקמן**, פירשנו צריש כל הכלים^[פ] (ד' קכ"ב ד"ה לסויה):

הדרין עלך חבית

חבית פרק שנים ועשרים שבת
קמוז:

דלדשתתף כל גופו אפי' לכתחילה שפיר דמי מני ר"ש היא ^א דתניא לא ישתתף אדם בין בחמין בין בצונן דברי ר"מ ר"ש מתיר ר' יהודה אומר בחמין אסור בצונן מותר: ונסתתג אפילו בעשר אלונטיות: רישא רבותא קמ"ל וסיפא רבותא קמ"ל רישא רבותא קמ"ל דאפילו הני דלא נפישו בהו מיא כיון דחד הוא אתי לידי סחיטה וסיפא רבותא קמ"ל אפילו הני דנפישו בהו מיא כיון דרבים גינהו מדברי אהרדי: ^ב תנו רבנן מסתתג אדם באלונגטית ומניחה בחלון *ולא ימסרנה לאוליירין מפני שחשודים^א על אותו דבר רבי שמעון אומר מסתתג באלונגטית אחת ומביאה בידו לתוך ביתו אומר ליה אביי לרב יוסף הלכתא מאי אומר ליה הא ר' שמעון הא רבי הא שמואל הא ר' יוחנן ר' שמעון הא דאמרן רבי ^א דתניא אומר רבי כשהיינו צמודין תורה אצל ר' שמעון בתקוע היינו מעלין שמן ואלונגטית מחצר לגג ומגג לקרפף עד שהיינו מגיעין אצל שריה ורוחצין בו שמואל דאמר רב יהודה האמר שמואל מסתתג אדם באלונגטית ומביאה בידו לתוך ביתו ר' יוחנן דאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן ^ב הלכה מסתתג אדם באלונגטית ומביאה בידו לתוך ביתו ומי א"ר יוחנן הכי והא"ר יוחנן ^ג הלכה כסתם משנה ותנן ונסתתג אפילו בעשר אלונגטיות לא יביאם בידו שהוא כבן חבינאי מתני לה א"ר חייא בר אבא אר"י ^ד האוליירין מביאין בלרי נשים לבי בני ובלבד שיתכסה בהן ראשן ורובן ^ה סכניתא ^ו צריך לקשר ב' ראשיה למטה א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן ^ז למטה מכתפיים אומר דהו רבא לבני ^ח מחווא כי מעבריתו מאני לבני חילא שריביו בהו למטה מכתפיים: סכין וממשמשין: ^ט ת"ר ^י סכין וממשמשין בבני מעיים בשבת ובלבד שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול^א היכי עביד ר' חמא בר חנינא אומר סך ואח"כ ממשמש ר' יוחנן אומר ^י סך וממשמש בבת אחת: יאבל לא מתעמלין: א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן ^א אסור לעמוד בקרקעיתה של דיומסת מפני שמעמלת ומרפא אמר רב יהודה אמר רב כל ימיה של דיומסת עשרים ואחד יום ועצרת מן המעין איבעיא להו עצרת (בתחלה^ב) להאי גיסא או להאי גיסא ת"ש דאמר שמואל כולוהו שקייני ^ג מדיבחא ועד עצרתא מעלו דילמא התם הוא דכמה דקריד עלמא מעלי אבל הכא משום הבלא הוא כיון^ד דחמים עלמא מפי מעלי אמר רבי חלבו חמרא דפרוגיתא ומיא דדיומסת קיפחו עשרת השבטים מישראל רבי אלעזר בן ערך איקלע להתם ^ה אימשיך בתרייהו איעקר תלמודיה כי הדר אתא קם למיקרי בספרא בעא למיקרא ^ו החדש הזה לכם * אמר החרש היה לבם בעו רבנן רחמי עליה והדר תלמודיה והיינו דתנן ^ז ר' נהוראי אומר הוי גולה למקום תורה ואל תאמר שהיא תבא אחרך שחברך יקיימוה בידך ואל ביתך אל תשען ^ח תנא לא ר' נהוראי שמו אלא ר' נחמיה שמו ואמרי לה ר' אלעזר בן ערך שמו ולמה נקרא שמו ר' נהוראי שמנהיד עיני חכמים בהלכה: אבל לא מתגררין: ת"ר ^א אין גוררין במגדרת בשבת רשב"ג אומר ^ב אם היו רגליו מלוכלכות במיט ובצוואה גורר כדרכו ואינו חושש רב שמואל בר יהודה עברא ליה אימיה מגדרתא דכספא: אין יורדין לקורדימא וכי"ז: מאי טעמא ^ג משום פיקא: ואין עושין אפיקטויין בשבת: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ^ד לא שנו אלא בסם אבל ביר מותר תניא רבי נחמיה אומר ^ה אף בחול אסור מפני האוכלין: ^ו ואין מעצבין את הקמן: אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן ^ז כלופי ינוקא בשבת שפיר דמי והאנן אין מעצבין התם ^ח בחומרי שדרה דמיחזי כבונה: ואין מחזירין את השבר: אמר רבי חנא ^ט בגדתאה אמר שמואל הלכה

חבית פרק שנים ועשרים שבת

גמ' דלדשתתף. שופכן על גופו דלאו דרך רמיאה היא שרי לכתחילה אפי' צמקין: סיפא: אכל עשרה בני אלס כו': ומוניחה בחלון. הסמוכה לכותל המרתק: צאוליירין. צלנים: על אותו דבר. קסיטה: הא רבי והא ריש ב'ו. הכי כל אלו שממירין: מחצר לגג ב'ו. ר"ש לטעמיה דלמר צגיטין (דף עד.) אחד גגות אחד חצירות וא' קרפיפות כולן רשות אחת הן לטעול מזה לזה ואפילו של צעלים הרצה: עד שהיינו מגיעין ב'ו. ומסתמא לא היו מניחין אותה על המעין צמקוס הפקר: כבן חבינאי מתני לה. דברי בן חנניאל מסיים זה ולאו סתמא: האוליירין. צלנים: מביאין בלרי נשים. קדינים שהשנים מסתתגין זהם מותר להציאן דרך מלגש לצית המרתק: סכניתא. סודר גדול וא' שטליו יד צין כתפיו ורלשו עטוף צ: צריך צקשר שני ראשיה. זה היה שלא מפול מלאשו: בי מעבריתו מאני לבני חילא. כשתציאו צגדי הטועדי כוכבי צני החיל המוטולי עליכם לשמשן ואחס מציאים להם צצנת דרך רשות הרצים: שריביו בהו צמטה מכתפיים. שלא יהיו שוליים מוחמים כצנפיים סלח משוי' למטה שיהא נראה לצנש: סך ואח"כ ממשמש. [דקסר^א] צחול ממשמש ואחר כך סך: דיומסת^א. שם נהר שמיימי מלוחים: שמימית. מחממת: ומרפא. שהטיט מלוח: בל ימיה. ימי רפואתם: להאי גיסא ב'ו.

מתחלת הימים או צנף: שקייני. משקין לרפואה: מדיבחא צעצרת. אלמא עלתה צנף: חמרא דפרוגיתא. שם מלינה שיינה משנות: קיפחו עשרת השבטים. שהיו צעלי הגאה ועסוקים צנך ולא היו עוסקים צמורה וילאו למדתה רעה: להתם. לפרוגיתא ודיומסת: אימשיך בתרייהו. אחר היין והרמיזה: איעקר תלמודיה. נעקר תלמודו ושכחו: המרס היה לצס: הוי גולה צמקוס תורה. אס ת"ס אתה אל תשג אלא צמקוס ת"ס צתריך ואל תאמר תלמודי"ס^א הס יצאו אלי ודי לי צנך כללמא אהיה גולה: שחברך יקיימוה בידך. שמהא רגיל אלס וכשתשנה מסכת אתה וחס אחרת תשמענה ותהא סדורה אפי' ואל תשתכח הימנה^א: וא"כ ביתך אל תשען. לומר חסס גדול אלי וחקנ וכשחלורו פרק זה או מסכת זו לא תשתכח צמדתה ממני: מגדרת. אשטריי"ל ואדס^א מגדר צה: מגדרתא דכספא. לשנת: משום פיקא. טיט של אותו נהר מתליק^א ויגדי האדס ימשרין צמים כשהוא נופל ואמי לדי סמיטה: אלא כספא. דמני לרפואה וגזירה ^א משום שחיתק סמיטה^ב: אבל ביד. להכניס יד לתוך גרזנו עד שיקלא מותר: מפני הפסד אוכלין. צנמעיו ומתוך כך הוא רעז ומזור ואוכל: צאפי. אלונטוטי"א כמו שעשע' לקטן שמישצו צצרי ולא יתעסק: בחומרי שדרה. חולות של שדרה שתפסקה אחת מן וולאנן ומן קטייני דלי ציוס לירה ^א אמרי' (לעיל דף קט:) כל האמור צפ' מוכסה דיוקאל עושין למיה צצנת:

הלכה

נפ' אדרשתתף. שופכן על גופו דלאו דרך רמיאה היא שרי לכתחילה אפי' צמקין: סיפא: אכל עשרה בני אלס כו': ומוניחה בחלון. הסמוכה לכותל המרתק: צאוליירין. צלנים: על אותו דבר. קסיטה: הא רבי והא ריש ב'ו. הכי כל אלו שממירין: מחצר לגג ב'ו. ר"ש לטעמיה דלמר צגיטין (דף עד.) אחד גגות אחד חצירות וא' קרפיפות כולן רשות אחת הן לטעול מזה לזה ואפילו של צעלים הרצה: עד שהיינו מגיעין ב'ו. ומסתמא לא היו מניחין אותה על המעין צמקוס הפקר: כבן חבינאי מתני לה. דברי בן חנניאל מסיים זה ולאו סתמא: האוליירין. צלנים: מביאין בלרי נשים. קדינים שהשנים מסתתגין זהם מותר להציאן דרך מלגש לצית המרתק: סכניתא. סודר גדול וא' שטליו יד צין כתפיו ורלשו עטוף צ: צריך צקשר שני ראשיה. זה היה שלא מפול מלאשו: בי מעבריתו מאני לבני חילא. כשתציאו צגדי הטועדי כוכבי צני החיל המוטולי עליכם לשמשן ואחס מציאים להם צצנת דרך רשות הרצים: שריביו בהו צמטה מכתפיים. שלא יהיו שוליים מוחמים כצנפיים סלח משוי' למטה שיהא נראה לצנש: סך ואח"כ ממשמש. [דקסר^א] צחול ממשמש ואחר כך סך: דיומסת^א. שם נהר שמיימי מלוחים: שמימית. מחממת: ומרפא. שהטיט מלוח: בל ימיה. ימי רפואתם: להאי גיסא ב'ו.

מתחלת הימים או צנף: שקייני. משקין לרפואה: מדיבחא צעצרת. אלמא עלתה צנף: חמרא דפרוגיתא. שם מלינה שיינה משנות: קיפחו עשרת השבטים. שהיו צעלי הגאה ועסוקים צנך ולא היו עוסקים צמורה וילאו למדתה רעה: להתם. לפרוגיתא ודיומסת: אימשיך בתרייהו. אחר היין והרמיזה: איעקר תלמודיה. נעקר תלמודו ושכחו: המרס היה לצס: הוי גולה צמקוס תורה. אס ת"ס אתה אל תשג אלא צמקוס ת"ס צתריך ואל תאמר תלמודי"ס^א הס יצאו אלי ודי לי צנך כללמא אהיה גולה: שחברך יקיימוה בידך. שמהא רגיל אלס וכשתשנה מסכת אתה וחס אחרת תשמענה ותהא סדורה אפי' ואל תשתכח הימנה^א: וא"כ ביתך אל תשען. לומר חסס גדול אלי וחקנ וכשחלורו פרק זה או מסכת זו לא תשתכח צמדתה ממני: מגדרת. אשטריי"ל ואדס^א מגדר צה: מגדרתא דכספא. לשנת: משום פיקא. טיט של אותו נהר מתליק^א ויגדי האדס ימשרין צמים כשהוא נופל ואמי לדי סמיטה: אלא כספא. דמני לרפואה וגזירה ^א משום שחיתק סמיטה^ב: אבל ביד. להכניס יד לתוך גרזנו עד שיקלא מותר: מפני הפסד אוכלין. צנמעיו ומתוך כך הוא רעז ומזור ואוכל: צאפי. אלונטוטי"א כמו שעשע' לקטן שמישצו צצרי ולא יתעסק: בחומרי שדרה. חולות של שדרה שתפסקה אחת מן וולאנן ומן קטייני דלי ציוס לירה ^א אמרי' (לעיל דף קט:) כל האמור צפ' מוכסה דיוקאל עושין למיה צצנת:

הלכה

נפ' אדרשתתף. שופכן על גופו דלאו דרך רמיאה היא שרי לכתחילה אפי' צמקין: סיפא: אכל עשרה בני אלס כו': ומוניחה בחלון. הסמוכה לכותל המרתק: צאוליירין. צלנים: על אותו דבר. קסיטה: הא רבי והא ריש ב'ו. הכי כל אלו שממירין: מחצר לגג ב'ו. ר"ש לטעמיה דלמר צגיטין (דף עד.) אחד גגות אחד חצירות וא' קרפיפות כולן רשות אחת הן לטעול מזה לזה ואפילו של צעלים הרצה: עד שהיינו מגיעין ב'ו. ומסתמא לא היו מניחין אותה על המעין צמקוס הפקר: כבן חבינאי מתני לה. דברי בן חנניאל מסיים זה ולאו סתמא: האוליירין. צלנים: מביאין בלרי נשים. קדינים שהשנים מסתתגין זהם מותר להציאן דרך מלגש לצית המרתק: סכניתא. סודר גדול וא' שטליו יד צין כתפיו ורלשו עטוף צ: צריך צקשר שני ראשיה. זה היה שלא מפול מלאשו: בי מעבריתו מאני לבני חילא. כשתציאו צגדי הטועדי כוכבי צני החיל המוטולי עליכם לשמשן ואחס מציאים להם צצנת דרך רשות הרצים: שריביו בהו צמטה מכתפיים. שלא יהיו שוליים מוחמים כצנפיים סלח משוי' למטה שיהא נראה לצנש: סך ואח"כ ממשמש. [דקסר^א] צחול ממשמש ואחר כך סך: דיומסת^א. שם נהר שמיימי מלוחים: שמימית. מחממת: ומרפא. שהטיט מלוח: בל ימיה. ימי רפואתם: להאי גיסא ב'ו.

מתחלת הימים או צנף: שקייני. משקין לרפואה: מדיבחא צעצרת. אלמא עלתה צנף: חמרא דפרוגיתא. שם מלינה שיינה משנות: קיפחו עשרת השבטים. שהיו צעלי הגאה ועסוקים צנך ולא היו עוסקים צמורה וילאו למדתה רעה: להתם. לפרוגיתא ודיומסת: אימשיך בתרייהו. אחר היין והרמיזה: איעקר תלמודיה. נעקר תלמודו ושכחו: המרס היה לצס: הוי גולה צמקוס תורה. אס ת"ס אתה אל תשג אלא צמקוס ת"ס צתריך ואל תאמר תלמודי"ס^א הס יצאו אלי ודי לי צנך כללמא אהיה גולה: שחברך יקיימוה בידך. שמהא רגיל אלס וכשתשנה מסכת אתה וחס אחרת תשמענה ותהא סדורה אפי' ואל תשתכח הימנה^א: וא"כ ביתך אל תשען. לומר חסס גדול אלי וחקנ וכשחלורו פרק זה או מסכת זו לא תשתכח צמדתה ממני: מגדרת. אשטריי"ל ואדס^א מגדר צה: מגדרתא דכספא. לשנת: משום פיקא. טיט של אותו נהר מתליק^א ויגדי האדס ימשרין צמים כשהוא נופל ואמי לדי סמיטה: אלא כספא. דמני לרפואה וגזירה ^א משום שחיתק סמיטה^ב: אבל ביד. להכניס יד לתוך גרזנו עד שיקלא מותר: מפני הפסד אוכלין. צנמעיו ומתוך כך הוא רעז ומזור ואוכל: צאפי. אלונטוטי"א כמו שעשע' לקטן שמישצו צצרי ולא יתעסק: בחומרי שדרה. חולות של שדרה שתפסקה אחת מן וולאנן ומן קטייני דלי ציוס לירה ^א אמרי' (לעיל דף קט:) כל האמור צפ' מוכסה דיוקאל עושין למיה צצנת:

הלכה

נפ' אדרשתתף. שופכן על גופו דלאו דרך רמיאה היא שרי לכתחילה אפי' צמקין: סיפא: אכל עשרה בני אלס כו': ומוניחה בחלון. הסמוכה לכותל המרתק: צאוליירין. צלנים: על אותו דבר. קסיטה: הא רבי והא ריש ב'ו. הכי כל אלו שממירין: מחצר לגג ב'ו. ר"ש לטעמיה דלמר צגיטין (דף עד.) אחד גגות אחד חצירות וא' קרפיפות כולן רשות אחת הן לטעול מזה לזה ואפילו של צעלים הרצה: עד שהיינו מגיעין ב'ו. ומסתמא לא היו מניחין אותה על המעין צמקוס הפקר: כבן חבינאי מתני לה. דברי בן חנניאל מסיים זה ולאו סתמא: האוליירין. צלנים: מביאין בלרי נשים. קדינים שהשנים מסתתגין זהם מותר להציאן דרך מלגש לצית המרתק: סכניתא. סודר גדול וא' שטליו יד צין כתפיו ורלשו עטוף צ: צריך צקשר שני ראשיה. זה היה שלא מפול מלאשו: בי מעבריתו מאני לבני חילא. כשתציאו צגדי הטועדי כוכבי צני החיל המוטולי עליכם לשמשן ואחס מציאים להם צצנת דרך רשות הרצים: שריביו בהו צמטה מכתפיים. שלא יהיו שוליים מוחמים כצנפיים סלח משוי' למטה שיהא נראה לצנש: סך ואח"כ ממשמש. [דקסר^א] צחול ממשמש ואחר כך סך: דיומסת^א. שם נהר שמיימי מלוחים: שמימית. מחממת: ומרפא. שהטיט מלוח: בל ימיה. ימי רפואתם: להאי גיסא ב'ו.

א) לעיל לט: ג) עירובין פה. ע"ש. ד) עירובין פא. [מנחות עב.]. ד) לעיל מו. וע"ן. ה) ע"י פירש"י עירובין סג. ד"ה מלח ונכסי' פסחים ה. מ"ה מחאה ונכסי' ב"מ נט. עוד שם טו. ד"ה אולגאל דמחלח ועיין גיטין ו צ"א וביסבורה הש"ס שם, ו) סנהדרין פא. ו) לעיל קלח. ושי"י. ז) פסחים דף מג.]. ח) אדר"י ספ"ד. ט) אטות פ"ד תפסנ י"ד, כ) עירובין יג: ע"ש, ל) [מוסף פקד י"ן]. מ) [לעיל סו: ע"ש]. נ) [פמ"ש רש"י ברכות נד: וע"י פירש"י ציננות ד"ה צנדלחא]. ס) לעיל נג ע"ב.

הנהרות הב"ח

א) גמרא סנייתא אמר ר' אבין בר בר חסדא א"ר יוחנן צריך לקשר שני וכו' ואומר ר' חילא: (ב) רישי ד"ה צומתין וכו' ציוס לדה הא אמינן. י"ב סוף פ' מפני ע"ש צרש"י שפי' דלפופי הוא על די מטרות ופסוקיות:

גליין הש"ס

גמ' אדרשתתף. שופכן על גופו דלאו דרך רמיאה היא שרי לכתחילה אפי' צמקין: סיפא: אכל עשרה בני אלס כו': ומוניחה בחלון. הסמוכה לכותל המרתק: צאוליירין. צלנים: על אותו דבר. קסיטה: הא רבי והא ריש ב'ו. הכי כל אלו שממירין: מחצר לגג ב'ו. ר"ש לטעמיה דלמר צגיטין (דף עד.) אחד גגות אחד חצירות וא' קרפיפות כולן רשות אחת הן לטעול מזה לזה ואפילו של צעלים הרצה: עד שהיינו מגיעין ב'ו. ומסתמא לא היו מניחין אותה על המעין צמקוס הפקר: כבן חבינאי מתני לה. דברי בן חנניאל מסיים זה ולאו סתמא: האוליירין. צלנים: מביאין בלרי נשים לבי בני ובלבד שיתכסה בהן ראשן ורובן ^ה סכניתא ^ו צריך לקשר ב' ראשיה למטה א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן ^ז למטה מכתפיים אומר דהו רבא לבני ^ח מחווא כי מעבריתו מאני לבני חילא שריביו בהו למטה מכתפיים: סכין וממשמשין: ^ט ת"ר ^י סכין וממשמשין בבני מעיים בשבת ובלבד שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול^א היכי עביד ר' חמא בר חנינא אומר סך ואח"כ ממשמש ר' יוחנן אומר ^י סך וממשמש בבת אחת: יאבל לא מתעמלין: א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן ^א אסור לעמוד בקרקעיתה של דיומסת מפני שמעמלת ומרפא אמר רב יהודה אמר רב כל ימיה של דיומסת עשרים ואחד יום ועצרת מן המעין איבעיא להו עצרת (בתחלה^ב) להאי גיסא או להאי גיסא ת"ש דאמר שמואל כולוהו שקייני ^ג מדיבחא ועד עצרתא מעלו דילמא התם הוא דכמה דקריד עלמא מעלי אבל הכא משום הבלא הוא כיון^ד דחמים עלמא מפי מעלי אמר רבי חלבו חמרא דפרוגיתא ומיא דדיומסת קיפחו עשרת השבטים מישראל רבי אלעזר בן ערך איקלע להתם ^ה אימשיך בתרייהו איעקר תלמודיה כי הדר אתא קם למיקרי בספרא בעא למיקרא ^ו החדש הזה לכם * אמר החרש היה לבם בעו רבנן רחמי עליה והדר תלמודיה והיינו דתנן ^ז ר' נהוראי אומר הוי גולה למקום תורה ואל תאמר שהיא תבא אחרך שחברך יקיימוה בידך ואל ביתך אל תשען ^ח תנא לא ר' נהוראי שמו אלא ר' נחמיה שמו ואמרי לה ר' אלעזר בן ערך שמו ולמה נקרא שמו ר' נהוראי שמנהיד עיני חכמים בהלכה: אבל לא מתגררין: ת"ר ^א אין גוררין במגדרת בשבת רשב"ג אומר ^ב אם היו רגליו מלוכלכות במיט ובצוואה גורר כדרכו ואינו חושש רב שמואל בר יהודה עברא ליה אימיה מגדרתא דכספא: אין יורדין לקורדימא וכי"ז: מאי טעמא ^ג משום פיקא: ואין עושין אפיקטויין בשבת: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ^ד לא שנו אלא בסם אבל ביר מותר תניא רבי נחמיה אומר ^ה אף בחול אסור מפני האוכלין: ^ו ואין מעצבין את הקמן: אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן ^ז כלופי ינוקא בשבת שפיר דמי והאנן אין מעצבין התם ^ח בחומרי שדרה דמיחזי כבונה: ואין מחזירין את השבר: אמר רבי חנא ^ט בגדתאה אמר שמואל הלכה

הלכה

הנהרות הגר"א

א) רש"י סוניתא סודר גדול. י"ב אלס הרמז'ס פי' קטן שאין מנסה רלשו ורזנו:

תורה אור השלם

א) החדש הזה לכם ראש חדש ראשון הוא לכם החדש השנה: [שמות יב. ב]

הנהרות וציונים

א) [חשוון] לסוטה ונתיבן אותה לאחרים: ערוך [ע"ש] [גליין]: ב) בדיוסים החדשים מחקורו וכן ליתא בבחי' [דקס"ג] א) כתי' כבוד חכמים [וכתי' שר, דקס"ג] ד) תיבת יוכי' לכבודה מרת: ס) הגנה בן במקום [דקס"ד] שבדפרי: א) [ובישיעה כח, א] גרס ומיא דדורופסקית וכן גרס דריק [סו] [גליין]: ז) תיבות "חבירין" [תלמודים] נוספו ע"פ המהרש"ל וכ"ה בבחי': ח) בבחי' דרפויי הימין: ט) כתי' שאדם: י) וכתב הראש"י (פי' יד) לפירוש רש"י הוא מלשון פיק בריבם [נחום ב. יא] [מהרש"ל]:

א) גמרא סנייתא אמר ר' אבין בר בר חסדא א"ר יוחנן צריך לקשר שני וכו' ואומר ר' חילא: (ב) רישי ד"ה צומתין וכו' ציוס לדה הא אמינן. י"ב סוף פ' מפני ע"ש צרש"י שפי' דלפופי הוא על די מטרות ופסוקיות:

רבינו חננאל

לרחוק בחמין אסור. ולהשתתף בחמין נמי אפי' כל גופו מותר כריש דתניא לא ישתתף אדם בין בחמין בין בצונן דברי ר"מ ר"ש מתיר ר' יהודה אומר בחמין אסור ובעונן מותר. אע"פ דתנינן סתמא כריש לית הלכתא כוותיה דהא בפירוש נמי תנינן סתמא כוותיה (לעיל דף נה.) מעשה שעשו אנשי טבריא (ב' וצ"ג) דאמר עולא הלכה כאנשי טבריא הא אמר ליה רב נתנן תברנהו לטיליתיהו אנשי טבריא) ואוקימנא כריש ופסקי בגמרי' אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלכה כרבי יהודה ודקוק ר' יוסף על רבה בר בר חנה וא"ל בפירוש שמינא לך דהלכתא כו' יהודה או מכללא אמרתיה א"ל בפירוש שמינא ליה וכיון דפסק ר' יוחנן בפירוש הלכה כו' יהודה כוותיה עברין: ומסתתג אפי' בעשר אלונגטיות ולא יביאם בידו. ואע"פ שאין בהם מים מוביין דכיון דחד הוא למטה מינשי ועביד חסוטה אבל אם היו ב"א הרבה אפילו אם מסתתגין כולן באלונגטית אחת והיא שרור' במים כיון דרבים גינהו מדרכי אחריו אלא אתו לידו חסוטה. ומותר להביאה בידים בחצר או מן הגג וכדומה לו מקום שיותר לו לטטל: אוליירין. הם המעשים בני אדם הנכנסין במרתק והן שחורין בוכה שחור יטמאו לונגטיות זו שכבתה ורזס. א"ל שבת לרב יוסף והלכתא מאי כו' והלכתא כי הא דא"ר חייא בר רבה א"ר יוחנן הלכה מסתתג אדם באלונגטית ומביאה בידו לתוך ביתו. ומקשינן:

עלה הא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן מסתתג אדם אפילו בעשר אלונגטיות ולא יביאם בידו. ומפקרין' מתני' ר' יוחנן לא אתני לה סתמא אלא כבן חנינאי מתני לה בתלמוד א"י בפי' כירה ר' חנניה בן עקיבא התיי הבאת לונגטית: סכניתא. א"ר אבין בר רב חסדא א"ר יוחנן צריך לקשר ב' ראשיה למטה א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן לטטה מכתפיים. וכן זה שאמר רבא לבני חמא כי מעבריתו מני דבני חילא שריביו להו לטטה מכתפיים: שאל להראות משא בכתי: בלרין נשים לבי בני. פי' דהא קן של נשים כשמביאין להן האוליירין במרתק לא התירו אלא עד שיתכסה בהן ראשו ורובו: סכין וממשמשין. והלכתא כו' יוחנן דאמר סך וממשמש בבת אחת הוא מושבש ביד בקלות. אבל לא מתעמלין. פי' פושטין ומקפלין ודעותיהם לפניהן ולאחריהן וכן וגלינן ע"י ירכותיהן ומתחמקין ומצוין והוא כמין ששמש רפואה ואסור. וכן אסור לכתוב בשבת בקרקעיתא של דיומסת מפני שמעמלת ומרפא: חמרא דפרוגיתא. יין של פרוגיתא והוא שם מקום. ומיא דרמיטין. גג הוא שם מקום כלומר יין של פרוגיתא ומיא של דיומסת טובים הם וערבינן ומגשיל לב שותה אותן כותן ואינו רוצה להניחם ומתאחר שם ואותן קטנות אין בהן ביר תורה ומתאחרת שם מן הרבה מקצתה ושבח תלמודו. אבל לא מתגררין. גזירו זה הוא חיכוך כבלי כי הא דתנן רבנן אין גוררין במגרת בשבת ושביאי' א"י היו רגליו מלוכלכות במיט ובצוואה גורר כדרכו ואינו חושש רב שמואל בר יהודה עברא ליה אימיה מגדרתא דכספא להתחכן כה: אין יורדין לקרדומא. ס"א לפלומא פי' בקעה ויש שם מים ותחתיו טיט כמו טפל ואם יביקע עושב בו אינו יכול לעלות עד שמתבצאין הרבה ב"א ומעלין אותו משם. יש מי שאומרים הרוחץ באותה בקעה מצטנן ואותן המים משלשלין בני מעיו^א. וזה פי' בקא. פי' אפיקטויין. קיא. אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא שנו אלא בסם שהוא אסור אבל ביד מותר. ואין מעצבין את הקטן כו'. פי' מושכין אביוו של קטן ומיישב בידו חוליות של שזירה אחת על חבירתה והיו יצויבו מלשון עצבין: לפורי ינוקא. לחבר אברים של תינוק וכדומהם רחבר ולפי' ואין מחזירין את השבר אמר רב הגאנ בגדתאה אמר שמואל חשק שלמה על רבינו חננאל א)

מסורת הש"ס

עם הסופרות

(א) עירובין (ז:ב) על ק"ח: (א) [נעיל יט:י] (ד) נעיל קח: עירובין דף נט: א (ט) [הוספתא פ"ד].

הנהגות הב"ח

(א) גמ' לקפל דמי תא שמע מדלמחר רחב: (ב) שם ברה שמים ספקין דלא: (ג) שם ברה קא חזי ליה אלף: (ד) שם מתי רמנ לנפס ומרצאי: (ה) רש"י ד"ה אטעיה וכו' ונלמד שלא יביא וכו' [פ]: (ו) ד"ה וכתבם וכו' דלמחול:

גליון הש"ס

מתני' ורובש כל מה שיכובל דרבוש. ע"ל דף סה ע"ב: גמ' מקמורן אונקליי ופוגדא. ע"י לעיל דף נט ע"ב חוס' ד"ה מרי המיני: שם ושני ספרקין. מוכר מתמי פקק כ"ט משהה ב דלס: מתני' עור ש"ש גדי. ע"ן לעיל דף ע"א חוס' ד"ה טומיין:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

הנהגות וצינונים

(א) ס"א טעם (גליון): [ב] בחגיגה (יד ע"א) הגירסא מאי לא אהיה חובש לא אהיה חובש כלל (דבש חמר): [ג] פירוש רש"י על זה הלחן בגמ' ד"ה לחצר המעורבת: [ד] בבתי נוסף מציילין פ"ל מלא כבודות והא וכו': [ה] תובת "ליתא לתא בריה" ור"ף: וראשי: [ו] פ"י בגר בישוי שלוש אדם על בשר ערוין (גליון): [ז] פ"י (סוטה) (גליון): [ח] ע"ן ח"י ה"רין דגדאח שלא גרס "צצר שם ליתא וברין (מכ"ס): [ט] מלת "אחור" הוסיפו והשליטו: "השחיל" איתא בדפוס: וע"ן מהר"ם ורש"י: שהב"ב בסל וכו': [י] הוסיפו המהר"ם, וכתב החזו"ן (סי' ס' סק"א) דל"ץ ליה ורצ"ל וד"הוציאם כמסקנת הגמ' שבהואל מנא כמה דבעי מציל: [יא] ס"י (גליון): [ב] [צ"ל] "איל בר יצחק מאי טעמא. פירוש מניל דשערתא היא דילמא דוקא אמר רב שיובי. אהורי ליה רבא לא ס"ד מוקטני לעיני מי משבחה לו חבית בראש גגו מביתא בלי ומקל חתחתה ובלבד שלא יביא כלי חרש וכו'. וכן שרדן בני אדם להזמין אורחים בשבת ואורחים לא ידעו והצילו לכס אבל להציל הוא אורח'י' להזמין אסור: ואם היו פקחין ועושין עמך חשבון לאחר השבת. אוקומא בירא שמים ולא ינחא ליה לאיתנהיגותא ובחנם נמי לא ינחא ליה למטרחן. והכי פקחין שידעין דמי אהי גונא לאו שכר שבת הוא אורח'י' מהפקיעא קא וכו' עמך האי דמהדורו ליה לבטע'י' כגון מתח מדירוהו הוא עושין חשבון כשיעור שכו' ושקלי ליה ושואר שבקי ליה לבטע'י'. סוגיא דשמיטתא ששהדי גדול הוא מירא שמים. ולשם מוציא כל כלי תשמיש'. לרבנן בחצי המעורבת לכן בתיא אף לשאנה מעורבת. ולובש כל מה שהוא יכול לבלוש ועוטף כל מה שהוא יכול להחטטק. ואפי' יתר מ"יה כלים וכן הלכתא וק"ל שבוחר להערים: ירושלמי תני אין מערימין ר' יוסי בר אבין אמר מערימין. ועל זו קני הו"ן: הגור. על חלקו מנפנים: וסודר שבצוארו. ותלויין ראשו לפניו לקנא צו פיו ועיניו: מתני' עור ש"ש גדי. לח"ס: מפני שהוא מחרד. מן האור ונלע"י רערימ'ט ואינו נשקר ומתוך כך הוא מגן על המינה: בין מלאים. מים: שאינן יבולין לקב' בה האור. מפני שמדשים הם:

כל כתבי

דברים שאין אדם עומד בהן. על טריין לאומרן כהלכתן: אלא אם כן נכש' בהן. עד שאומרן צ' וי' פעמים נשיט'ס דהיינו טעמי תורה המסותרין: לא אהיה חובש. איני רגיל להיות חובש חצו'ס צנחמ"ד. אהיה הורגלתי כמו שחוק לרעהו אהיה (אויב יב) אמי הווה: ופומאי. דמשום דיש צנח אמנה הוא דילמא על כרחין לריכס שיטי'ס האמת: דאי אמר ד'הו גמירנא. אותן טעמי תורה: אמרי ל"ה. שולס אמנ' לן: ומשני הוה ל"ה לצימר גמר ושכח מאי לא אהיה חובש. מודה הוא על האמת שלא יגע בתורה. הוי נאמנין ואין מהללס על שקר:

מתני' ועינ' ש"ש דבי"ה.

גדול יש צו סעודות הרבה: ואם היו פקחין. לשאל שכן כפועלים: כל ב"י תשמישו. שצריכין לו לאותו היום כגון כוסות וקיתוניות: י"ח ב"ים. מפרש להו בגמרא שכן דרך ללובשן בחול יחד אבל טפי מהכי לא ואינו פושטן לחזור וללבוש ולהציל אחרים: גמ' בבא דהצי"ר. [שהציל] בסל [אחרי] כדקמני סל מלא ככרות ואינו טורח אלא להציל מתוך הדליקה צנח אחת מניל כל מה שצכל דהא חזק וימנא הוא מה לי פורתא מה לי טונא: בבא דקפ"ר.

סלס הרבה זה עס זה לטרוח [ולאוספס'] ולחזור ולהוציא מזון ג' סעודות הוא דיכול להציל צלסס הרבה ותו לא שכל א' טורח צעמנו הוא: פירש מ"ליתו וקיפ"ר והניח. הציא לכולן והניח וטור ויבאל והניח מהו: בבא דהצי"ר דמי. הואיל

אטעיה רב שיובי דרב חסדא.

שרש לפניו והורה לו רב חסדא ואחא מתני' דלמחר לעיל (דף קח:) נשנרה לו חצי' צנאס גגו מציא כלי ומניח תחתיה ודרש רב שמי' לרב חסדא ונלמד שלא (ג) יתן כלי המחזיק יותר משלס סעודות והורה לו רב חסדא מדלמחר רחב אטעיה שמע מינה טעונת' הוא לפילו מחזיק סעודות הרבה מותר כיון דחד מנא הוא והאי כמקפל ונותן צכלי אחד דמי דהא מעט מעט הוא נופל ומנופספ'ט צ' ש"מ צחד מנא כנא להציל דמי: מאי טעונתא. מנא לך דטעונת' הוא צדיה: אמר ל"ה. מקמני צה צצרייתא: ובלבד שאל יביא כל'י אחר בו. ש"מ כלס טונא הוא דאסיירי אצל צחד שפיר דמי: מהפקיעא וכו'. דהא הצילו לכס קאלמר להו ללריכסס ואס פקחים הס יעכצו הכל הוה ליה למימי: מדה ססידות. שממזרינן ליה: חסדי אגרא דשבתא שקל'י. צנמיה אס חסידים הס יס להס לותר משלס צכל דצר ש"ס צ' דנדנד עצירה ואע"י דלאו שצר צנח גמור הוא שהרי לא התנה ומהפקיעא קא וכו מינה חסיד לא מיקרי אל"כ מותר משלנו: הבא בירא שמים מחרת. המניל הוה רחא שמים הוא ולא חסיד לותר משלנו: דלא ניחא ל"ה דליתנהי מאחריני.

מכיה דהפקיעא דידע דלא מרצנו הפקירו:

כלומר דהאי אס היו פקחין דמתני' לאו פקחין דצין קאלמר לעיול להו הרלאי להס דאס קן יעכצו הכל הוה ליה למתני אלא להאי הכי קאלמר הני ירלי שמים אס פקחין הן צנלכות שצח דידעי דכה"ג לאו שצר שצח הוא דמעיקרא לאו אדעתא דשצר פעולה נחית עושין עמו חשטין והכי קאמר אדרב חסדא נמי קאי אלא לא שצקניה לרב חסדא לסיימיה למלמיה: פ' דהצר המעורבת. ואפי' הכי טונא לא ליצול כדלמר לעיל (דף קח:) מתוך שצבאל א' שרי לאעטקוי צנלכו כולי האי אחי לבטעי: מפורש. קמשי"ס על צצרו: ואפ"היו. קצין רחצ כעין שרייט"ס ונלשון ערבי מתשאל'ס: פוגדא. אור חולו מעל למדי: קלבו. נציי"ס. חלוק. קמשי"ס על צצרו: ואפ"היו. קצין להתעטף צו כולו: מעפורת. לעטף ראשו: ושני ספרקין. פישול"ס: אנפ"לייאות. קלצנו"ס של זמר: פרגור. גלילי"ס ונלשון אשכנז קני הו"ן: הגור. על חלקו מנפנים: וסודר שבצוארו. ותלויין ראשו לפניו לקנא צו פיו ועיניו: מתני' עור ש"ש גדי. לח"ס: מפני שהוא מחרד. מן האור ונלע"י רערימ'ט ואינו נשקר ומתוך כך הוא מגן על המינה: בין מלאים. מים: שאינן יבולין לקב' בה האור. מפני שמדשים הם:

פרק ששה עשר שבת

עין משפט ונר מצוה

זה א' מ"י פ"ג מהל' שבת ה' ככ סמג לאין סק טור שו"ע א"ח סיען על ספק ו' וסיען על ספק מ"ן: ג' ב' מ"י שם הלכה כ' טו"ע שם ספק ח': ג' ב' מ"י שם טור שו"ע שם ספק ו': ג' ב' מ"י שם הלכה כה טור שו"ע שם ספק ח':

אידי ואידי בבא דקפ"ר. פירש הרב פורת דלקפל היינו אפי' צא לקפל דלרי אצא אין חילוק צין לקפל צין להציל דאפילו להציל צחצר אחרת לא שרי אלא מזון ג' סעודות אבל אין נראה לומר להציל שרי אפילו מאה סעודות צחצר אחרת גם לרצי אצא דאס קן הוה ליה לאוקומי מתני' ארי ושרי צחצר אחרת וכן צנא לקפל וכן צנא להציל: **גרות** מים מצד זה. פירש רש"י לאו דוקא פ"ה הטלית דהא ק"ל צ"כ דס טעמא (דמס ז'): דצנצר שריימו זהו כיצסו ולעיל צסוף פרק ששנה שרליס (דף ק"ה) פירשתי: גרס

דבי"ה וחבית של יין ואומר לאחרים בואו והצילו לכם ואם היו פיקחין עושין עמו חשבון אחר השבת להיכן מציילין אותן לחדצר המעורבת^א בן בתירא אומר אף לשאינה מעורבת^ב ולשם מוציא כל כלי תשמישו^ג ולובש כל מה שיכול לרבוש ועוטף כל מה שיכול לעטוף ר' יוסי אומר י"ח כלים ו' וחזור ולובש ומוציא ואומר לאחרים בואו והצילו עמי: **גמ'**^ד והא תנא ליה^ה ר'ישא ג' סעודות ותו לא אמר רב הונא לא קשיא כאן בבא להציל כאן בבא לקפל ו'בא דהציל מציל את כולן בא לקפל אינו מקפל אלא מזון ג' סעודות^ו ר' אבא בר זבדא אמר רב אידי ורידי בבא לקפל ולא קשיא כאן לאותה חצר כאן לחצר אחרי בעי רב הונא בריה דרב יהושע פירש מליתו וקיפל והניח וקיפל והניח מאי בבא להציל דמי או בבא לקפל דמי^ז מראמר רבא אטעיה רב שמי' לרב חסדא ודרש ובלבד שלא יביא כלי שהוא מחזיק יותר מג' סעודות ש"מ ו'בבא להציל דמי ושפיר דמי א"ל רב נחמן בר יצחק לרבא מאי טעונתא אמר ליה דקתני ו'בלבד שלא יביא כלי אחר ויקלוט כל'י אחר ויצרף כל'י אחר הוא דלא אבל בההוא גנא כמה דבעי מצי': ועיגול של דבי"ה כו': "חשבון מאי עבדייתה מהפקיעא קובו אמר רב חסדא מדה חסידות שנו כאן אמר רבא חסדי אגרא דשבתא שקל'י אלא אמר רבא הכא בירא שמים עסקין^א (ג) ולא ניחא ליה דליתנהי מאחרים ובחנם נמי לא ניחא ליה דליטרח והכי קאמר ואם היו פיקחין ידיעי דכה"ג לאו שכר שבת הוא עושין עמו חשבון לאחר השבת: ולהיכן מציילין כו': מ"ש הכא דקתני לכם ומ"ש הכא דקתני עמי אמרי גבי מזונות קתני לכם משום דלא קא חזו^א אלא מזון ג' סעודות אבל גבי לבושים קתני עמי משום דקחזי ליה לכול'י יומא: ת"ר לובש^ה מוציא ופושט וחזור ולובש ומוציא ופושט ואפילו כל היום כולו דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר שמנה עשר כלים ואלו הם שמנה עשר כלים *מקמורן אונקליי ופוגדא קלבוס ש' פשתן וחלוק ואפיליות ומעפורת *ושני ספרקין ושני מנעלים ושני אנפילאות וב' פרגד וחגור שבמתניו וכובע שבראשו וסודר שבצוארו: **מתני'** ר' שמעון בן גנס אומר 'פורסן *עור של גדי על גבי שידה חיבה ומגדל שאחו בהן את האור מפני שהוא מחרד *ועושין מחיצה בכל הכלים בין מלאין בין ריקנים בשביל שלא תעבור הדליקה רבי יוסי אומר בכלי חרס חרשים מלאין מים לפי שאין יכולין לקבל את האור והן מתבקעין ומכבין את הדליקה: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב טלית שאחו בה האור מצד אחד נותנין עליה מים מצד אחר ואם כבתה כבתה מיתבי^א טלית שאחו בה האור מצד אחד^ב פושטה ומתכסה בה ואם כבתה כבתה וכן ספר תורה שאחו בו האור פושטו וקורא בו ואם כבה כבה הוא

מציילין כל מלא ככרות ואצ"ע שיש בו ק' סעודות. אקשינן איני הוא חני וריש מציילין מזון ג' סעודות ותו לא ושני רב הונא לא קשיא רישא בבא לקפל. פ"י כגון שמקבין מתוך הבית במקומות ככמה [והרבן] ונותן בכמה כלים שאין לו להציל אלא מזון של ג' סעודות בלבד. וסיפא במצייל כולו בכלי אחד כמות שהוא. ואצ"ע שיש זה הטעם כאשר פירשנו כי רישא במקפל ונותן בכלים שנים וששלו וסיפא במצייל כל אחד כמות שהוא מפרש היבנהו (מד). בעי רב הונא בריה דר' יהושע פירש טליתו וקיפל והניח וקיפל והניח מהו כבא לקפל דמי או כבא להציל דמי. דמגלי כל שאם קיפל בכלי אחד ונטלו וחזר וקיפל בכלי אחר ונטלו והו לקפל פשיטא שאינו מציל אלא מזון ג' סעודות וכי קא מבטיח טליתו והניח בתוך סליתו וחזר וקיפל והניח בתוך סליתו מי אמרינן כיון שמקפל ומביא כמקפל דמי אסור או דילמא כיון שהוא מניח בתוך טלית אחד דמי ונטלין כל אחד כבא להציל דמי ושרי. ומיפרשא נמי הא בגמ' בסוף יציאות השבת הנהו חרי חלמידי מר מציל בחד מנא ומר מציל בחרי מר קפילניו בפלוגתא דר' אבא בר זבדא ורב הונא. הכין גמרא ומימר מיהא דלקפל בתר חלמידי מר דפרישנא דעילא דאסיר לרב הונא ושרי לר' אבא בר זבדא. ומסתיע נמי בתלמוד איי דאמרי על מציילין כל מלא ככרות כיון שכולו גוף אחד נמי אסור ושרי לר' אבא בר זבדא ורב הונא. ופירשנו שיש בו ק' סעודות. אקשינן איני הוא חני וריש מציילין מזון ג' סעודות ותו לא ושני רב הונא לא קשיא רישא בבא לקפל. פ"י כגון שמקבין מתוך הבית במקומות ככמה [והרבן] ונותן בכמה כלים שאין לו להציל אלא מזון של ג' סעודות בלבד. וסיפא במצייל כולו בכלי אחד כמות שהוא. ואצ"ע שיש זה הטעם כאשר פירשנו כי רישא במקפל ונותן בכלים שנים וששלו וסיפא במצייל כל אחד כמות שהוא מפרש היבנהו (מד). בעי רב הונא בריה דר' יהושע פירש טליתו וקיפל והניח וקיפל והניח מהו כבא לקפל דמי או כבא להציל דמי. דמגלי כל שאם קיפל בכלי אחד ונטלו וחזר וקיפל בכלי אחר ונטלו והו לקפל פשיטא שאינו מציל אלא מזון ג' סעודות וכי קא מבטיח טליתו והניח בתוך סליתו וחזר וקיפל והניח בתוך סליתו מי אמרינן כיון שמקפל ומביא כמקפל דמי אסור או דילמא כיון שהוא מניח בתוך טלית אחד דמי ונטלין כל אחד כבא להציל דמי ושרי. ומיפרשא נמי הא בגמ' בסוף יציאות השבת הנהו חרי חלמידי מר מציל בחד מנא ומר מציל בחרי מר קפילניו בפלוגתא דר' אבא בר זבדא ורב הונא. הכין גמרא ומימר מיהא דלקפל בתר חלמידי מר דפרישנא דעילא דאסיר לרב הונא ושרי לר' אבא בר זבדא. ומסתיע נמי בתלמוד איי דאמרי על מציילין כל מלא ככרות כיון שכולו גוף אחד נמי אסור ושרי לר' אבא בר זבדא ורב הונא. ופירשנו שיש בו ק' סעודות. אקשינן איני הוא חני וריש מציילין מזון ג' סעודות ותו לא ושני רב הונא לא קשיא רישא בבא לקפל. פ"י כגון שמקבין מתוך הבית במקומות ככמה [והרבן] ונותן בכמה כלים שאין לו להציל אלא מזון ג' סעודות בלבד. וסיפא במצייל כולו בכלי אחד כמות שהוא. ואצ"ע שיש זה הטעם כאשר פירשנו כי רישא במקפל ונותן בכלים שנים וששלו וסיפא במצייל כל אחד כמות שהוא מפרש היבנהו (מד). בעי רב הונא בריה דר' יהושע פירש טליתו וקיפל והניח וקיפל והניח מהו כבא לקפל דמי או כבא להציל דמי. דמגלי כל שאם קיפל בכלי אחד ונטלו וחזר וקיפל בכלי אחר ונטלו והו לקפל פשיטא שאינו מציל אלא מזון ג' סעודות וכי קא מבטיח טליתו והניח בתוך סליתו וחזר וקיפל והניח בתוך סליתו מי אמרינן כיון שמקפל ומביא כמקפל דמי אסור או דילמא כיון שהוא מניח בתוך טלית אחד דמי ונטלין כל אחד כבא להציל דמי ושרי. ומיפרשא נמי הא בגמ' בסוף יציאות השבת הנהו חרי חלמידי מר מציל בחד מנא ומר מציל בחרי מר קפילניו בפלוגתא דר' אבא בר זבדא ורב הונא. הכין גמרא ומימר מיהא דלקפל בתר חלמידי מר דפרישנא דעילא דאסיר לרב הונא ושרי לר' אבא בר זבדא. ומסתיע נמי בתלמוד איי דאמרי על מציילין כל מלא ככרות כיון שכולו גוף אחד נמי אסור ושרי לר' אבא בר זבדא ורב הונא. ופירשנו שיש בו ק' סעודות. אקשינן איני הוא חני וריש מציילין מזון ג' סעודות ותו לא ושני רב הונא לא קשיא רישא בבא לקפל. פ"י כגון שמקבין מתוך הבית במקומות ככמה [והרבן] ונותן בכמה כלים שאין לו להציל אלא מזון ג' סעודות בלבד. וסיפא במצייל כולו בכלי אחד כמות שהוא. ואצ"ע שיש זה הטעם כאשר פירשנו כי רישא במקפל ונותן בכלים שנים וששלו וסיפא במצייל כל אחד כמות שהוא מפרש היבנהו (מד). בעי רב הונא בריה דר' יהושע פירש טליתו וקיפל והניח וקיפל והניח מהו כבא לקפל דמי או כבא להציל דמי. דמגלי כל שאם קיפל בכלי אחד ונטלו וחזר וקיפל בכלי אחר ונטלו והו לקפל פשיטא שאינו מציל אלא מזון ג' סעודות וכי קא מבטיח טליתו והניח בתוך סליתו וחזר וקיפל והניח בתוך סליתו מי אמרינן כיון שמקפל ומביא כמקפל דמי אסור או דילמא כיון שהוא מניח בתוך טלית אחד דמי ונטלין כל אחד כבא להציל דמי ושרי. ומיפרשא נמי הא בגמ' בסוף יציאות השבת הנהו חרי חלמידי מר מציל בחד מנא ומר מציל בחרי מר קפילניו בפלוגתא דר' אבא בר זבדא ורב הונא. הכין גמרא ומימר מיהא דלקפל בתר חלמידי מר דפרישנא דעילא דאסיר לרב הונא ושרי לר' אבא בר זבדא. ומסתיע נמי בתלמוד איי דאמרי על מציילין כל מלא ככרות כיון שכולו גוף אחד נמי אסור ושרי לר' אבא בר זבדא ורב הונא. ופירשנו שיש בו ק' סעודות. אקשינן איני הוא חני וריש מציילין מזון ג' סעודות ותו לא ושני רב הונא לא קשיא רישא בבא לקפל. פ"י כגון שמקבין מתוך הבית במקומות ככמה [והרבן] ונותן בכמה כלים שאין לו להציל אלא מזון ג' סעודות בלבד. וסיפא במצייל כולו בכלי אחד כמות שהוא. ואצ"ע שיש זה הטעם כאשר פירשנו כי רישא במקפל ונותן בכלים שנים וששלו וסיפא במצייל כל אחד כמות שהוא מפרש היבנהו (מד). בעי רב הונא בריה דר' יהושע פירש טליתו וקיפל והניח וקיפל והניח מהו כבא לקפל דמי או כבא להציל דמי. דמגלי כל שאם קיפל בכלי אחד ונטלו וחזר וקיפל בכלי אחר ונטלו והו לקפל פשיטא שאינו מציל אלא מזון ג' סעודות וכי קא מבטיח טליתו והניח בתוך סליתו וחזר וקיפל והניח בתוך סליתו מי אמרינן כיון שמקפל ומביא כמקפל דמי אסור או דילמא כיון שהוא מניח בתוך טלית אחד דמי ונטלין כל אחד כבא להציל דמי ושרי. ומיפרשא נמי הא בגמ' בסוף יציאות השבת הנהו חרי חלמידי מר מציל בחד מנא ומר מציל בחרי מר קפילניו בפלוגתא דר' אבא בר זבדא ורב הונא. הכין גמרא ומימר מיהא דלקפל בתר חלמידי מר דפרישנא דעילא דאסיר לרב הונא ושרי לר' אבא בר זבדא. ומסתיע נמי בתלמוד איי דאמרי על מציילין כל מלא ככרות כיון שכולו גוף אחד נמי אסור ושרי לר' אבא בר זבדא ורב הונא. ופירשנו שיש בו ק' סעודות. אקשינן איני הוא חני וריש מציילין מזון ג' סעודות ותו לא ושני רב הונא לא קשיא רישא בבא לקפל. פ"י כגון שמקבין מתוך הבית במקומות ככמה [והרבן] ונותן בכמה כלים שאין לו להציל אלא מזון ג' סעודות בלבד. וסיפא במצייל כולו בכלי אחד כמות שהוא. ואצ"ע שיש זה הטעם כאשר פירשנו כי רישא במקפל ונותן בכלים שנים וששלו וסיפא במצייל כל אחד כמות שהוא מפרש היבנהו (מד). בעי רב הונא בריה דר' יהושע פירש טליתו וקיפל והניח וקיפל והניח מהו כבא לקפל דמי או כבא להציל דמי. דמגלי כל שאם קיפל בכלי אחד ונטלו וחזר וקיפל בכלי אחר ונטלו והו לקפל פשיטא שאינו מציל אלא מזון ג' סעודות וכי קא מבטיח טליתו והניח בתוך סליתו וחזר וקיפל והניח בתוך סליתו מי אמרינן כיון שמקפל ומביא כמקפל דמי אסור או דילמא כיון שהוא מניח בתוך טלית אחד דמי ונטלין כל אחד כבא להציל דמי ושרי. ומיפרשא נמי הא בגמ' בסוף יציאות השבת הנהו חרי חלמידי מר מציל בחד מנא ומר מציל בחרי מר קפילניו בפלוגתא דר' אבא בר זבדא ורב הונא. הכין גמרא ומימר מיהא דלקפל בתר חלמידי מר דפרישנא דעילא דאסיר לרב הונא ושרי לר' אבא בר זבדא. ומסתיע נמי בתלמוד איי דאמרי על מציילין כל מלא ככרות כיון שכולו גוף אחד נמי אסור ושרי לר' אבא בר זבדא ורב הונא. ופירשנו שיש בו ק' סעודות. אקשינן איני הוא חני וריש מציילין מזון ג' סעודות ותו לא ושני רב הונא לא קשיא רישא בבא לקפל. פ"י כגון שמקבין מתוך הבית במקומות ככמה [והרבן] ונותן בכמה כלים שאין לו להציל אלא מזון ג' סעודות בלבד. וסיפא במצייל כולו בכלי אחד כמות שהוא. ואצ"ע שיש זה הטעם כאשר פירשנו כי רישא במקפל ונותן בכלים שנים וששלו וסיפא במצייל כל אחד כמות שהוא מפרש היבנהו (מד). בעי רב הונא בריה דר' יהושע פירש טליתו וקיפל והניח וקיפל והניח מהו כבא לקפל דמי או כבא להציל דמי. דמגלי כל שאם קיפל בכלי אחד ונטלו וחזר וקיפל בכלי אחר ונטלו והו לקפל פשיטא שאינו מציל אלא מזון ג' סעודות וכי קא מבטיח טליתו והניח בתוך סליתו וחזר וקיפל והניח בתוך סליתו מי אמרינן כיון שמקפל ומביא כמקפל דמי אסור או דילמא כיון שהוא מניח בתוך טלית אחד דמי ונטלין כל אחד כבא להציל דמי ושרי. ומיפרשא נמי הא בגמ' בסוף יציאות השבת הנהו חרי חלמידי מר מציל בחד מנא ומר מציל בחרי מר קפילניו בפלוגתא דר' אבא בר זבדא ורב הונא. הכין גמרא ומימר מיהא דלקפל בתר חלמידי מר דפרישנא דעילא דאסיר לרב הונא ושרי לר' אבא בר זבדא. ומסתיע נמי בתלמוד איי דאמרי על מציילין כל מלא ככרות כיון שכולו גוף אחד נמי אסור ושרי לר' אבא בר זבדא ורב הונא. ופירשנו שיש בו ק' סעודות. אקשינן איני הוא חני וריש מציילין מזון ג' סעודות ותו לא ושני רב הונא לא קשיא רישא בבא לקפל. פ"י כגון שמקבין מתוך הבית במקומות ככמה [והרבן] ונותן בכמה כלים שאין לו להציל אלא מזון ג' סעודות בלבד. וסיפא במצייל כולו בכלי אחד כמות שהוא. ואצ"ע שיש זה הטעם כאשר פירשנו כי רישא במקפל ונותן בכלים שנים וששלו וסיפא במצייל כל אחד כמות שהוא מפרש היבנהו (מד). בעי רב הונא בריה דר' יהושע פירש טליתו וקיפל והניח וקיפל והניח מהו כבא לקפל דמי או כבא להציל דמי. דמגלי כל שאם קיפל בכלי אחד ונטלו וחזר וקיפל בכלי אחר ונטלו והו לקפל פשיטא שאינו מציל אלא מזון ג' סעודות וכי קא מבטיח טליתו והניח בתוך סליתו וחזר וקיפל והניח בתוך סליתו מי אמרינן כיון שמקפל ומביא כמקפל דמי אסור או דילמא כיון שהוא מניח בתוך טלית אחד דמי ונטלין כל אחד כבא להציל דמי ושרי. ומיפרשא נמי הא בגמ' בסוף יציאות השבת הנהו חרי חלמידי מר מציל בחד מנא ומר מציל בחרי מר קפילניו בפלוגתא דר' אבא בר זבדא ורב הונא. הכין גמרא ומימר מיהא דלקפל בתר חלמידי מר דפרישנא דעילא דאסיר לרב הונא ושרי לר' אבא בר זבדא. ומסתיע נמי בתלמוד איי דאמרי על מציילין כל מלא ככרות כיון שכולו גוף אחד נמי אסור ושרי לר' אבא בר זבדא ורב הונא. ופירשנו שיש בו ק' סעודות. אקשינן איני הוא חני וריש מציילין מזון ג' סעודות ותו לא ושני רב הונא לא קשיא רישא בבא לקפל. פ"י כגון שמקבין מתוך הבית במקומות ככמה [והרבן] ונותן בכמה כלים שאין לו להציל אלא מזון ג' סעודות בלבד. וסיפא במצייל כולו בכלי אחד כמות שהוא. ואצ"ע שיש זה הטעם כאשר פירשנו כי רישא במקפל ונותן בכלים שנים וששלו וסיפא במצייל כל אחד כמות שהוא מפרש היבנהו (מד). בעי רב הונא בריה דר' יהושע פירש טליתו וקיפל והניח וקיפל והניח מהו כבא לקפל דמי או כבא להציל דמי. דמגלי כל שאם קיפל בכלי אחד ונטלו וחזר וקיפל בכלי אחר ונטלו והו לקפל פשיטא שאינו מציל אלא מזון ג' סעודות וכי קא מבטיח טליתו והניח בתוך סליתו וחזר וקיפל והניח בתוך סליתו מי אמרינן כיון שמקפל ומביא כמקפל דמי אסור או דילמא כיון שהוא מניח בתוך טלית אחד דמי ונטלין כל אחד כבא להציל דמי ושרי. ומיפרשא נמי הא בגמ' בסוף יציאות השבת הנהו חרי חלמידי מר מציל בחד מנא ומר מציל בחרי מר קפילניו בפלוגתא דר' אבא בר זבדא ורב הונא. הכין גמרא ומימר מיהא דלקפל בתר חלמידי מר דפרישנא דעילא דאסיר לרב הונא ושרי לר' אבא בר זבדא. ומסתיע נמי בתלמוד איי דאמרי על מציילין כל מלא ככרות כיון שכולו גוף אחד נמי אסור ושרי לר' אבא בר זבדא ורב הונא. ופירשנו שיש בו ק' סעודות. אקשינן איני הוא חני וריש מציילין מזון ג' סעודות ותו לא ושני רב הונא לא קשיא רישא בבא לקפל. פ"י כגון שמקבין מתוך הבית במקומות ככמה [והרבן] ונותן בכמה כלים שאין לו להציל אלא מזון ג' סעודות בלבד. וסיפא במצייל כולו בכלי אחד כמות שהוא. ואצ"ע שיש זה הטעם כאשר פירשנו כי רישא במקפל ונותן בכלים שנים וששלו וסיפא במצייל כל אחד כמות שהוא מפרש היבנהו (מד). בעי רב הונא בריה דר' יהושע פירש טליתו וקיפל והניח וקיפל והניח מהו כבא לקפל דמי או כבא להציל דמי. דמגלי כל שאם קיפל בכלי אחד ונטלו וחזר וקיפל בכלי אחר ונטלו והו לקפל פשיטא שאינו מציל אלא מזון ג' סעודות וכי קא מבטיח טליתו והניח בתוך סליתו וחזר וקיפל והניח בתוך סליתו מי אמרינן כיון שמקפל ומביא כמקפל דמי אסור או דילמא כיון שהוא מניח בתוך טלית אחד דמי ונטלין כל אחד כבא להציל דמי ושרי. ומיפרשא נמי הא בגמ' בסוף יציאות השבת הנהו חרי חלמידי מר מציל בחד מנא ומר מציל בחרי מר קפילניו בפלוגתא דר' אבא בר זבדא ורב הונא. הכין גמרא ומימר מיהא דלקפל בתר חלמידי מר דפרישנא דעילא דאסיר לרב הונא ושרי לר' אבא בר זבדא. ומסתיע נמי בתלמוד איי דאמרי על מציילין כל מלא ככרות כיון שכולו גוף אחד נמי אסור ושרי לר' אבא בר זבדא ורב הונא. ופירשנו שיש בו ק' סעודות. אקשינן איני הוא חני וריש מציילין מזון ג' סעודות ותו לא ושני רב הונא לא קשיא רישא בבא לקפל. פ"י כגון שמקבין מתוך הבית במקומות ככמה [והרבן] ונותן בכמה כלים שאין לו להציל אלא מזון ג' סעודות בלבד. וסיפא במצייל כולו בכלי אחד כמות שהוא. ואצ"ע שיש זה הטעם כאשר פירשנו כי רישא במקפל ונותן בכלים שנים וששלו וסיפא במצייל כל אחד כמות שהוא מפרש היבנהו (מד). בעי רב הונא בריה דר' יהושע פירש טליתו וקיפל והניח וקיפל והניח מהו כבא לקפל דמי או כבא להציל דמי. דמגלי כל שאם קיפל בכלי אחד ונטלו וחזר וקיפל בכלי אחר ונטלו והו לקפל פשיטא שאינו מציל אלא מזון ג' סעודות וכי קא מבטיח טליתו והניח בתוך סליתו וחזר וקיפל והניח בתוך סליתו מי אמרינן כיון שמקפל ומביא כמקפל דמי אסור או דילמא כיון שהוא מניח בתוך טלית אחד דמי ונטלין כל אחד כבא להציל דמי ושרי. ומיפרשא נמי הא בגמ' בסוף יציאות השבת הנהו חרי חלמידי מר מציל בחד מנא ומר מציל בחרי מר קפילניו בפלוגתא דר' אבא בר זבדא ורב הונא. הכין גמרא ומימר מיהא דלקפל בתר חלמידי מר דפרישנא דעילא דאסיר לרב הונא ושרי לר' אבא בר זבדא. ומסתיע נמי בתלמוד איי דאמרי על מציילין כל מלא ככרות כיון שכולו גוף אחד נמי אסור ושרי לר' אבא בר זבדא ורב הונא. ופירשנו שיש בו ק' סעודות. אקשינן איני הוא חני וריש מציילין מזון ג' סעודות ותו לא ושני רב הונא לא קשיא רישא בבא לקפל. פ"י כגון שמקבין מתוך הבית במקומות ככמה [והרבן] ונותן בכמה כלים שאין לו להציל אלא מזון ג' סעודות בלבד. וסיפא במצייל כולו בכלי אחד כמות שהוא. ואצ"ע שיש זה הטעם כאשר פירשנו כי רישא במקפל ונותן בכלים שנים וששלו וסיפא במצייל כל אחד כמות שהוא מפרש היבנהו (מד). בעי רב הונא בריה דר' יהושע פירש טליתו וקיפל והניח וקיפל והניח מהו כבא לקפל דמי או כבא להציל דמי. דמגלי כל שאם קיפל בכלי אחד ונטלו וחזר וקיפל בכלי אחר ונטלו והו לקפל פשיטא שאינו מציל אלא מזון ג' סעודות וכי קא מבטיח טליתו והניח בתוך סליתו וחזר וקיפל והניח בתוך סליתו מי אמרינן כיון שמקפל ומביא כמקפל דמי אסור או דילמא כיון שהוא מניח בתוך טלית אחד דמי ונטלין כל אחד כבא להציל דמי ושרי. ומיפרשא נמי הא בגמ' בסוף יציאות השבת הנהו חרי חלמידי מר מציל בחד מנא ומר מציל בחרי מר קפילניו בפלוגתא דר' אבא בר זבדא ורב הונא. הכין גמרא ומימר מיהא דלקפל בתר חלמידי מר דפרישנא דעילא דאסיר לרב הונא ושרי לר' אבא בר זבדא. ומסתיע נמי בתלמוד איי דאמרי על מציילין כל מלא ככרות כיון שכולו גוף אחד נמי

0123456789Fsam merge

(א) [נח] חספוס טענות
טו: ד"ה [אסור], (ב) לקמן
קול: קמח. [נח] קול: [ג]
(ג) חולין ג: (ד) מו"ק
ה: (ו) טעם: (ז) חולין נח.
מה סו: (ח) ע"י בענין
עך אמרי, (י) עין לקמן
קול: רבנן (נח, ג) (י)
ופ"ק, (ט) נח, (ט) עין
חוס' לעיל נח. ד"ה מ"ש,
(י) ריש ה"ט.

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה סלי
ענפים קטנים: (ב) ד"ה
זענה מיני כמנא
גרעני:

גליון הש"ס

גמרא ולימא וירא
מ"א. עין טענות דף
טו ע"כ מוס' ד"ה אסור.
ופסקים דף קול ע"כ
מוס' ד"ה נפתח: שם
אבי ורמא דאמרי
תרווייהו כל דבר
שיש בו משום
רפואה. עין ג"מ דף
כ ע"כ מוס' ד"ה כס
וארנקי: שם ב"ה
אית בהו משום דרכי
האמורי. עין משנת
רש"י סימן מ"א
גלוס:

תורה אור השלם
(א) וירא מלאך יי אלו
בליבת אש מתוך הקנה
וירא ויהי הקנה בער
פאש והקנה איננו
אכל: [שמות ג, ב]

(ב) ויאמר משה אפרה
נא ואראה את הפראה
הגדל הזה מדוע לא
יבשר הקנה: [שמות ג, ב]

(ג) וירא יי כי ר' לראו
והקרא אלו אלהים
מתוך הקנה ויאמר
משה משה ויאמר
הנני: [שמות ג, ד]

(ד) ויאמר אל תקרב
הלם של גלגל משל
רגלך כי תקום אשך
אחה עומד עליו אקדם
קבש הווא: [שמות ג, ה]

(ה) והצדע אשר בו
הנע קנדי ידיו פרמים
וראשו יתה פרע ונעל
שקם יתה וקמא מנא
קרא: [ויקרא י, טו]

ליקוטי רש"י

אשתא צמירתא. חול
שקורין מו"י למרחא סס
כמו למרחא אמרי כנא
קמח (א) [פסחים ה:].
חול חמה בלע"ז מלו"ל
לשן שרפה ומתנות
דוגמות נכונות לא ליר
(ב) [ד"ה] למרחא אמרי.
סימא. קלוג' בלע"ז
נפח העומד בלע"ז [נח]
[ח]. משום דרכי
מחש' ומחש' מוחש ומחש'
(שמות כג) ולא תעשה
כמעשה חולין [עז].
שיש בו משום
רפואה. כגון משקה או
סו או לחם שלום על
המכה. אין בו משום רפואה. כגון שעשין שלם על החול כגון קטרת שלם בשרפת דרכים וכו' [שם]. כל דבר המלוך מתחנך קרי ליה כונסא כלאמר
זולת גמלא ומחיה לכונסא ואחר מחי באלו הן הגולין (מסות ט). [שבתות מא]. הוא אשכול הממשיך המקובלים יחד [מכות ח]. כי האי תנא. לנקט עליו רעים תמנים [חולין שם].

במה אשה פרק ששי שבת

סז.

פח א מ"י פ"ט מכל'
שבת הלכה יז סמג
לאוין סה טו"ש ע"א"ח סימן
שא ספיק כג:
פ"ב ב ג"מ שם הלכה יג
טו"ש שם ספיק כז:
צ ד מ"י פ"י מלכות
טו"מא לרעה הלכה ח
וסמג עשן ללה:

רבינו הננאל

אבל משקל דמשקל
עלמה בחיק. וכל [חיקין]
[אסורא] [לחומרא] ואין
יוצאין בה בשבת. בני
מלכים בוגרים. אוקמה
(רב) [רבא] בוג ארוב
בכסות ולדבריה הכל כי
האי גונא שרי. (פר)
[פ"י] שיחלא פצע
האין. פ"י זירפא
[נכחיתא] (עניכחא).
אבי ורמא דאמרי
תרווייהו כל שהוא משום
רפואה אין בו משום
דרכי האמורי: ירושלמי
רבי אבהו בשם רבי
יוחנן כל שמרפא אין
בו משום דרכי האמורי

הנהגות וצינונים

[א] [בפירוש] (ערך שם)
גרס' ש"י פ"י חתכה
קטנה (גליון: [ב] [גרס']
הערך וכו' פ"י קברים
ע"ש בערך סבר א'
(גליון: [ג] על פי
המחש"ל: [ד] [גרס']
הערך [כ"ב] בערך כב
[ג] (גליון: [ה] יש
הלוסיף וכו') כי הגמרא
קא על המשך לשון
המשנה (ששיע):
[ו] [גרס'] הירושל' דברי
רבי יוסי ר' מאיר
אמר אף בחולין
(גליון: [ז] [מלת] "הא"
ליא בחולין ומשמע על
הכל מדברי אבי ורמא
ועי' בפירוש' דהכא ד"ה
שיש וכו' ופירשני הא אין
בו [גליון: [ח]
[גרסת] הערך
[גליון: [ט]
[דפוס] נעצת [ח]
כמחש' נעצתה, וכן
נראה דצ"ל כה"א כמו
שהוא ברש"י (משת
ישעיה): [י] [גרסת]
הערך (ערך שם) שם
שם פ"י המס' המס'
(גליון: [כ] [דפוס] כוני
(נכון) או שצ"ל ב"י
כמו בול של מלח לקמן
ע"כ [דק"ס] ורש"י:
[ל] שראתה (רש"י:
וכ"ה ברש"י ע"י)
[מ] כה"א אס' הויקו:
[נ] עין רש"י: [ס] צ"ל
שן ש"ש שועל חי
(דפוס: [ט] צ"ל רפואה
וכ"ה ברש"י שברייף
מחש' משיב נפש:
[פ] פ"י להוסיף טמא אני
(באה"ט: [ג] כפי הנראה
הכל דבר אחד עם דבור
הקדם (גני יוסף):
[ק] צ"ל [בדפוס] מתני'
(בדפוס: מתני') כ"ה
ועיי' שם
והבחינתה היא לעיל נח
ע"א: [ד] תיבות "כני
מלכים" השני יש למחוק
(יד דוד עיי"ש):

בני מלכים יוצאין בזוגין מאן תנא ר"ש היא כו'. פי' הקונטרס
וליכא למיחש דילמא מחייכי זהו ואחתי לאחוי וכו' מכל מקום
ליחש דילמא איפסיק ואחתי לאחוי כלאמרין לעיל^א גבי עבד דלא ילא
נחומס שצלוהו ו"ל דהכא מיירי נחומס בשלשלת דלא מיפסקי^ב
ורצ"ל פירש דצירושלמי^ג מוקי לה
בקטנים דלפילו אי פסיק ומייתי לה
ליכא איסור והכי איתא צירושלמי ר'
זעירא ואמר חזו שצלוהו ותמו כל
אדם דקתני נחמתינות צין קטנים
עשירים צין קטנים עניים נחמתינות^ד
פלוגא עליה דרבי זעירא ולא חזו
שצלוהו כלן גבוליס כלן קטנים
פירש הווא דלא ילא חזו שצלוהו
גבוליס דלא מיפסיק ואחתי לאחוי
והא דשרי הכא בקטנים דליכא למיחש
כדפי' מ"מ יש לדקדק אמאי נקט צני
מלכים כיון דליכא חששא אי מייתי
לכו קטן צידים ו"ל דאי לאו צני
מלכים הו' נחמתינות עליה צני מלכים^ה
כל שעה ו"ל פאשר שאל ימנע אצוי
מעולם ויעלם אצוי צידו ואחתי לאחוי
אזל אי צני מלכים לא מחייכי אס כן
אפילו אי מיפסיק ליכא למיחש דילמא
מייתי לכו אציה דלא שכיח שיהא
אצוי צלדו שעה שפסוק:

הדרן עלך במה אשה

הסנה לאו משום דגביהת מכל אילני אשרי הקב"ה שכינתיה עלך וכי היכי
משום דמיית מכל אילני אשרי קודשא בריך הוא שכינתיה עלך וכי היכי
דחמיתיה אשתא לחגניה מישאל ועזריה ועריקת מן קדמודי כן תחמיניה
אשתא לפלוני בר פלוני ותיערוק מן קדמודי לסמטא לימא הכי בו בוייה מס
מסייא כס כסייה שרלא ואמראי אלין מלאכי דאישתלחו מארעא דסדום
ולאסאה שחינא כאיבין בוך בוך בזבזך מסמסך כמון כמך עינדך בוך עינדך
בך אתריך בך ורעך כקלוט וכפרדה דלא פרה ולא רביא כך לא תפרה ולא
תרבה בגופיה דפלוני בר פלוני לכיפה^א לימא הכי חרב שלופה וקלע
נמושה לא שמייה יוכב חולין מכאובין לשידא לימא הכי הוית דפקין דפקין
הוית לימא תבור ומשומת בר טיט בר טמא בר טינא כשמוגו מריגו
ואיסממאי לשידא דבית הכסא לימא הכי אקרפי דארי ואאוס' דגורייא
אשכחתון לשידאי בר שידיקא פנדא במישרא דכרתו חבמיה בלועא דחמרא
חמרתיה: ובני מלכים בזוגין^ב: מאן תנא א"ר אושעיא רבי שמעון היא דאמר
כל ישראל בני מלכים הם רבא אמר *באריג בכסותו ודברי הכל:
מתני' יוצאין בבצית החרגול ובשן שועל ובמסמר מן הצלוב משום רפואה
דברי ר"מ^א וחכמים אוסרין אף בחול משום דרכי האמורי: **גמ'** יוצאין בבצית
החרגול דעבדי לשיחלא ובשן ש"ל שועל דעבדי לשינא דחייא למאן דניים
דמיא למאן דלא ניים: ובמסמר מן הצלוב: דעבדי לזירפא: משום רפואה
דברי רבי מאיר: ^א אבי ורמא דאמרי תרווייהו *כל דבר שיש בו משום רפואה
אין בו משום דרכי האמורי הא^א אין בו משום רפואה יש בו משום דרכי
האמורי והתניא אילן שמשיר פירותיו סוקרו (וצובע אותו^ב) בסיקרא וטוענו
באבנים בשלמא טוענו באבנים כי היכי דליכחוש חיליה אלא סוקרו בסיקרא
מאי רפואה קעביד כי היכי דליחזייה אינשי וליבעו עליה רחמי כדתניא^ג וטמא
טמא יקרא^ד צריך להודיע צערו לרבים ורבים יבקשו עליו רחמים אמר
רבינא כמאן תלינן כובסי בדיקא^ה כי האי תנא תני בפרק^ו אמוראי קמיה
דר' חייא בר אבין א"ל *כולהו אית בהו משום דרכי האמורי לבר מהני
מי שיש לו עצם בגרונו מביא מאותו המין ומניח ליה על קדקדו ולימא
הכי חד חד נחית בלע בלע נחית חד חד אין בו משום דרכי האמורי
לאורא^ז לימא הכי ננעצתא כמחש' ננעלתא^ח כחרים שייא שייא^ט

האומר

שהיא מרפא יש צ משום דרכי האמורי נחמיה: דליכחוש חיליה. שעל ידי שחא שמן וכמו רב פירומי טשרין: דליחזייה אינשי. ולסימנא
עבדי ליה לאודעי דמשיר פירותיו: טמא טמא. הוא עלמא אומר טמא^א רחוק מעלי: כובסי. אשכול תמרים וסימן הוא שכל פירותיו:
בפרק אמוראי. בפרק אמר^ב ששני מוספתא דמסכת שבת נחללות דרכי האמורי: א"ל. רבי חייא לתנא: כוליהו אית בהו. כל השניות
שם אל תעשה לומר בלחלד מאן אין צ משום דרכי האמורי אלא כזולת אמה שונה יש צ לבר מהני צ' אלו שאפרס לך: ^ג מי שיש לו עלם וכו'
ולחש דננעצתא כמחש' אלו צ' לצדס אין צדס: חד חד נחית. לחש הוא: לאורא. עמס של דג שיצט לאדס צדסט: שייא שייא. לחש הוא רד רד:

האומר

הוא עלמא אומר טמא^א רחוק מעלי: כובסי. אשכול תמרים וסימן הוא שכל פירותיו:
בפרק אמוראי. בפרק אמר^ב ששני מוספתא דמסכת שבת נחללות דרכי האמורי: א"ל. רבי חייא לתנא: כוליהו אית בהו. כל השניות
שם אל תעשה לומר בלחלד מאן אין צ משום דרכי האמורי אלא כזולת אמה שונה יש צ לבר מהני צ' אלו שאפרס לך: ^ג מי שיש לו עלם וכו'
ולחש דננעצתא כמחש' אלו צ' לצדס אין צדס: חד חד נחית. לחש הוא: לאורא. עמס של דג שיצט לאדס צדסט: שייא שייא. לחש הוא רד רד:

מתני' הקיטע יוצא בקב שלף.
בקב שלף שטושם לו כמ
ראש שקון בחוכו ויואל צו דקסצר
ולא חיישינן דילמא משתליף ואחי לא
דנאי דרבי יוסי נמי מודה דמעל
הוא אפילו הכי גזרו ללמא
משתיקי ואחי לאחייא ארבע אמות
ברשות הרבים הכי אסיק רבא
פלוגמא דרבי מאיר ורבי יוסי
בפרק בתרא דיומא (עט:) ולא כן
פרש"י ז"ל בבאן והקשו בתוס'
(ד"ה הקיטע) והכי גורין דלמא אחי
לאחייא והלא אין לו אלא רגל אחד
ואי נפל לא יוז ממקומו מידך ר"י
וע"ל דמריי שנושא צידו מקלו
ועיקר הליכות בסמיכות המקל
הילכך איכא למגור ומכאן התירו
בתוס' לקיטע ללאח במקלות שלו
להר"ר וכחצו (יומא עט. ד"ה הקיטע)
בשם ר"י ז"ל שראה לר"ת ז"ל
שהתיר כן הלכה למעשה:

ואם י"ש ל' בית קבול בתינתן.
 שחקקו צו כדי צים קבול
 כתימתן של בגדים רכין ומוכין להניח
 ראש שוקו עליהן: שמוא. מקבל
 טומאת מגע אבל אם אין לו אלא
 צים קבול ראש שוקו ואינו מניח שם
 כתימתן לאו צים קבול הוא לטומאה
 והוא ליה כפשוטי כלי עץ דדומיא
 דשק ציעין (לקמן סגג): שקבול שלו
 עשי לטלטל ע"י מה שנתמך צו אבל
 שוקו אינו מטלטל^(ט) על גב הכלי:
 סמוכות ש"ל. יש קיעע בשמי רגליו
 דהולך על שוקיו ועל ארכובותיו
 ועושה סמוכות של עור שוקיו:
 שמואין מדרם. אם זו הוא דהא
 למטיח גופו עבדי ומדרם הזב
 נעשה אז הטומאה: ויוציאים בהן
 בשבת. דמכשיר ידיה הוא:
 ונבנסין בהן ל'עורה. אע"ג דמן
 (צרכות 72) לא יכנס אדם להר הבית
 צמנעלו הני לאו מנעל יניחו דלאו
 צראש רגליו הן: כסא. יש קיעע
 שנכונו גדי שוקיו ואף על
 ארכובותיו אינו יכול להלך ועושה
 כמין כסא נמוך ויוצג עליו וכשהוא
 מהלך נסמן על ידיו צפספלים
 קטנים ועוקר גופו מן הארץ ונדחק
 לצמיו וחדר וגם על אחריו והכסא
 קשור לאחריו: סמוכות. של אותו
 קיעע עושה לו סמוכות של עור או
 של עץ לראשי שוקיו או לרגליו
 המלוחין וכשהוא נשען על ידיו ועוקר
 עצמו נשען גם על רגליו קצת: ואין

קִיטַע שְׁנֵקֶסֶה רִגְלוֹ: יוֹצֵא רִגֵּל וְחוֹקֵק צוֹ מַעֲט לָשׁוּם יִמְאִיר דְּמִנְעַל דִּידֵיהּ הוּא יוֹי: [10]. וְר' יוֹסִי אָמַר.

[ל. - ל:]

בתיקון וקיימא לן דכל תיקון דאורייתא לחומרא ודרבנן לקולא^(*) **מתני'** הקיטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר [10.] ^א ור' יוסי אוסר ^ב אם⁽²⁾ יש לו בית קבול כתיבתין טמא ^ג סמוכות שלו טמאין מדרס ויוצאין בהן בשבת ונכנסין בהן בעזרה כסא וסמוכות שלו טמאין מדרס ואין יוצאין בהן בשבת ואין נכנסין בהן בעזרה לוקטמין טהורים ואין יוצאין בהן בשבת: **גמ'** הקיטע יוצא בקב שלו. והלכה כר' יוסי. [10:] מאי לוקטמין אמר ר' אבהו ^ד חמרא דאוכפא רפרס⁽²⁾ בר פפא אמר ^ה קישירי רבה בר רב הונא משמיה דעולא ^ו אמר ^ז פראמי. ^ח פירוש פראמי דבר שנותנין על הפה שלא יתנו ממנו הרוק: גרסינן בפרק הנודר מן הירק (נדרים נה:) תניא ^י יוצאים בשק ^א עבה ובסגוס⁽⁷⁾ עבה וביריעה ובחמילה מפני הגשמים הרועים יוצאין בשקים ולא הרועים בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדברו חכמים בהווה. ותניא בתוספתא (שבת פ"ה ה"ד) ^א אבל לא בתיבה ולא בקופה ולא במחצלת מפני הגשמים. ועוד תניא בתוספתא (שם ה"ג) ^ב יוצאין במוך ובספוג שעל גבי המכה ובלבד שלא יכרוך עליהן חוט או משיחה⁽⁸⁾ ^ג יוצאין בקליפת השום ובקליפת הבצל שעל גבי המכה ואם נפל לא יחזור ואין צריך לומר שלא יתן לכתחלה בשבת. (שם ה"ד) ^ד יוצאין באגד שעל גבי המכה וקושרו ומתירו בשבת אספלנית שפירשה מן האגד מחזירה עם האגד. (שם ה"ה) ^ה יוצאין באספלנית ובמלוגמא וברטיה שעל גבי המכה ^ו ואם נפל לא יחזור ואין צריך לומר שלא יתן

לכתחלה בשבת. והאי דקתני אם נפל לא יחזיר הוינן בה בגמרא דעירובין (ק). הלכה מחזירין רמיה בשבת במקדש ותמן (סי' תרפה) בירינא לה: **מתני'** הבנים יוצאין בקשרים² ובני מלכים בוזגין וכל אדם אלא שדברו חכמים בהווה: **גמ'** מאי קשרים אמר אבא מרי אמר רב נחמיה בר ברוך אמר רב אידי בר אבין אמר רב יהודה קשרי פאה³ מאי איריא בנים אפילו בנות נמי מאי איריא קטנים אפילו גדולים נמי אלא מאי קשרים כי הא דא"ר אבין בר חיננא אמר רב חמא בר גוריא בן שיש לו געגועין על אביו נוטל רצועה ממנעל של ימין ונותן⁴ וקושר לו בשמאלו: א רב חמא בר גוריא⁵ סחופי כסא אמיבורא בשבת שפיר דמי. ואמר ר' אבין

וְיִשְׂרָאֵל בְּלֹא כֶסֶף: **גְּבו'** קָשֶׁר יִשְׂרָאֵל. גִּרְלָה שְׁקוּשִׁים בְּקָשִׁים וְחוּלִין בְּזוֹרֵר
חוּלִי: בְּנִיבְרִיין, מִנְעֻבַּע עֵלִי וְאֵינִי כוֹל לִפְדֵּר מִמֶּנּוּ וְיִסְרֹפֵהוּ וְלֹא חֵיבָה בְּקִבּוּת
כִּיכ עַד שִׁחִי מִנְעֻבַּע עֵלִי: **חֲדָשִׁי כְּסָא**. כּוֹן שִׁשׁ וְשֶׁנֶּה וְהַלָּה חֵם שְׁפִירָה מִמֶּנּוּ
וְאֵינִי מִנְעֻבַּע וְחוּלִי הַבֶּשֶׁר וּמוֹשֵׁל הַמַּעֲשִׂים וּמוֹשֵׁלִין בְּקָשִׁים: מִמֶּנּוּ

הגהות וציונים מהב"ח ושאר מפרשים

[illegible]

ידידיו דמלו ולא מנחו אחרעא זמנין
הון לעזרה. דמעל נינהו: לוקאמין.
המניקות: טהורים. מלקבל טומאה
סמיט ולא מכשיט נינהו.

וַיֵּשׁ מחלוקת בין הראשונים
לפוס מאי דאתמר בגמרא
עלה דהא ממתי' ולפוס מאי
דאיתמר בפרק בתרא דיומא (ע"א):
ובפרק מנחות חליה (יבמות ק"ג):
דאיכא מאן דאמר דסנדל של עץ
מנעל מקרי הילכך חולצין בו ואין
יוצאין בו כיום הכפורים דאסור
בנעילה לסנדל והאי נמי מנעל
מקרי אבל בסנדל של שעם ושל
גמי אין חולצין ויוצאין בהן ללא
מנעל יניחו ואין כן דעת הרב
אלפסי ז"ל (יבמות ס') קמח ד"ה סנדל

היו מעור לאו מנעל הוא היילך
חלצה צסנדל של עץ חליצה
פסולה אא"כ מחופה עור כאציה
דשמואל דלמר הכי פפרק מנות
חליצה (סע) ויואלין ככל מנעל
שאיו של עור ציום הכפורים צין
בשל שעס צין בשל עץ ולפי שאין
זה מקומן של דינין הללו איני
מאריך צהס אצתכס צמסכת יומא
(ס"ח חקקת ד"ה הלך) וצמסכת
יבמות (צאס לפניו) אס גומר השס
עלי:

[טו:] **גב'** חמרא דאכפא. חמור
הנישא זכתפס
והללניס עושין אומז קשרי. מזיחין
כלי עץ ארוכיס ועומד עליהם
למעלה ומרקין^ק צהן: פירמי. כלי
שחוק להנעית הנניס הקטנים:
הרוצים יוצאין בשקרים. מלבוש שק
שמחסיין צהן צימות הגשמים:
א"א כ"א ארת. דלע"ג דלא רגיל
צ"ה: איספלאדס. מטילת של כגד
שמושחין אומז צמשיה ומשימין
אומז על גבי המכה:

מתני' בקשרים. מפרש בגמרא:
ובזוגין. אשקילט"א של
זהב לנוי:

גב' קשרי פאה. שקשרין ממנה קשרים ומולין צלואר
לרפואה: מאי איריא בנים. אם
אמר דחמאף חילוף נערי אפלי

אמר ר' אבין בר רב הונא אמר
בר רב הונא אמר רב חמא בר

ו"ש שהרי אותו הנשקף אינו מכשיף כלל וגם לא
[והוא] דליתו מושליל זה שהוא מחובר שפיר לצד
הנשקף תשוב בטל הוא לגבי מנחם כל עוד שהוא
כן דלא גרע ממון שבאנו שיהיה לו כל עוד ש
תכיר (המנוחה) ה' כללו ארבע ד"ה י"ב ויבין
תכיר בגלגלות שחי תכספות שפיר דמי ובסמ"א
ותו הרי הוא כמורו וכן יצאה קפאלי"ש ששעין
דדמו ראו תשוב תרי"ח" (שם סוף ט) ונראה ש
לא לוי אלם אם הם שפין לשמעיין קור אלם
ד"ה (ש"ה) שפין קפאלי"ש אלם הוא ולא את הקרן

ב"ח: (יב) מיטלטל כצ"ל (ב"ח): (יג) ג"ב יוצאין בקש

שלמי הגבורים

[illegible]

[ה'ד ארת
זבראה
המנוחית שאדם קושר
פחילין של כובע לקנה
עיניו הרי הוא כנסי
לזכ (ג.) ואסור לנאח
(ע"כ ראו) ולפי זה
יע על מה סמכו
בעולם לנאח בעיקר
ומנקין זו אח האף
בהרא פולוטין והוא

ת ועוד דמשמע בחוס
שיהיה ארוג צו ממש
חוצר צו וחסצי להנה
מהודק ומקושר שפיר
בא למיחש למשוי אלל
סה ית, א) משמע צסס
ס קאפיל"י מאחרייהס
שהזין הללו אין להס
ואר בקונטרס הראויה
ימוק צסצת:

מפ' בגמ' כצ"ל (ב"ח):

ח א מיי פ"ב מלג סנה
לכלה לטו"ש ח"מ סי'
טו"ש ק"פ יא:
ב ב מיי פ"ב מלג
סנה לכלה לטו"ש סנה
סס טו"ש ח"מ סי' ט'
ספ"ק מ:
י ד מיי שס טו"ש שס
ספ"ק מל:
יא ה ו מיי שס הלכה לנ
סנה שס טו"ש ח"מ
סי' טו"ש ק"פ יב:
יב ו מיי פ"ב סס הלכה ו
סנה שס טו"ש שס סי'
סס ספ"ק טו:
יג ה מיי פ"ב מלג
שאר אלה המנהגים
הלכה ז:
יד ט מיי פ"ב מלג ו
טומאת מת הלכה ו
ופ"ג מלג ל"ס הלכה
ב: ב

רבי נסים נאמן
כשנכנסו רבותינו לברם
ביבנה. כבר פירשו
בברכות ב"ב דבני
מערבא וזו כרס שם אלא
אלו תלמידי חכמים שהם
עשים שורות שורות
ככרם.

רבינו הננאל

קבוע וחיוב תפארת במטה
של פריסיה בדאמון. תוב
בעא מנייה כילה מהו
ואו אף מטה מותרת.
מכלל ששתין מותרות
כילה שאין בגנה טפח ויש
עליה חוטיין קשרין
מאתמול והוא כרון
הטלית שאמר רמי בר
חזקאל ונטה היא גליטה
מטה שהמחזירה אין צריך
לקטע שמלבושה
וכרעיה אינן דוחקות
ורפויין נכנסין ויוצאין.
תוב מנייה כילה
ומטה מהו א"ל כילה
אסורה ומטה מותרת. פי'
כילה אסורה שיש בגנה
טפח ומטה מותרת כידון
הוא מטה גליטה שהיו
מחזירין אותה בשבת
בבית רב חמא ומפורש
בספ"ק כירה. והבי
כילי דבי רב הונא ודבי
פפא ורב הונא בריה
דיושע הדין מאורחא
גדילין וכפצרא חביטא
רמיין. יש מי שאמרים
מלבושה היו בארץ
שאסור לטלול בשבת.
ואנו קבלנו מרבותינו כי
נגזרת היו מ"ש
ומשכיות למעלה כמין
כפולות ובבבקי היו
משפיעין ומשורבבין אותן
למטה ומצאנו מוסרין
חכמים שהחליקו על ד'
אליעזר ואמרים מוסרין
בבבלי עראי בשבת ואין
ציל בירוש' ובבבלי
במסכת תפילין הנהו
דימיו הדין כי רב הונא
דביבמא בעי טולא
ובבבליא בעי אורחא אתו
לקמיה דרב אילי בר כוכ
פריא [בבלי] ושירי בה
טפח ולמחר פורשה
דמשיק על אהל עראי
הוא שפיר דמי. ובתרה
א' את שמעיה דשמואל
כילה חתנים וכו' שמעין
מית דכולהו חד טומא
אמר בר משה ר'
חזיה וקון. פי' פורת

שאין בשיפועה טפח. הכרע יש תימה (ד) אין יתכן זה דל"כ למה
הוא רחב אם לכל השיפוע אין טפח ויש לפרש כגון שהסדין
שפרוס על הכילה מונע על גבי קנים מרופים ולא פשטו הסדין היטב
ומונע ונופל ציץ קנה לקנה עומק שורות דש עכשיו צין כל קנה שיפוע
ואין צלחות שיפוע טפח ודומות וי"מ
שאין בשיפוע טפח בגובה י' דכשי"א
השיפוע טפח אין משס עד למטה
גובה י' דלא חשיב אהל כלאשכחן
צפ"ק דסוכה (דף י) דכילה כי הן
מותר לשון צסוכה דלמחר רב יהודה
אמר שאין מותר לישן צללת חתנים
לע"פ שם לה גג והוא שאינה י'
טפחים ואין נראה לר"י דודאי נהי דגבי
סוכה לא חשיב אהל וכן לגבי ק"ש
כדלמחא התם (דף י) מיהו לגבי שנת
חשיב ואסרי שהרי משמרת וציעתא
קידקדא ומצתא חסירי משום אהל
ולא משמע שיש בגובה י' טפחים.
מ"ל. ועוד קשה מללקמן" גבי דכפפה
מנצית וצסס רציני שנואל פי' דל"ג
להאי לישנא כלל" שפועי אהלס
כאהלס דמו דצנוף פ"ק דסוכה
(דף ט): מסקינן דשיפוע אהלס לאו
כאהלס דמו ואי משום הא לא אריא
דש לפרש דהתם צלץ בשיפועו טפח
והכא צסס בשיפועו טפח:

הא מדהדר. פירש ר"מ שאינו
נכסף דלא נראה כעין אהל
דלא מהדק שהוא נכסף ולא אין
נראה כעין אהל:
דבר ח' זה הקץ. דכתיב גבי גלות
צנעס כללות דבר ה' מפי
ימינה (עורף ה). מ"מ:
ולישנא

תורה שתשתכח מישראל שנאמר
יודע מהו כשהוא אומר ב' לכן הגני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא
היו אומר הפלאה זו תורה ת"ר כ' כשנכנסו רבותינו לברם ביבנה אמרו עתידה
תורה שתשתכח מישראל שנאמר ב' הנה ימים באים נאם ה' אלהים והשלחתי
רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה' וכתבתי
ונעו מים עד ים ומצפון ועד מזרח ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו
דבר ה' זו הלכה דבר ה' זה הקץ דבר ה' זו נבואה ומאי ישוטטו לבקש
את דבר ה' אמרו עתידה אשה שתטול ככר של תרומה ותחזור בבתי
כנסיות ובבתי מדרשות לידע אם טמאה היא ואם טהורה היא ואין מבין
אם טהורה היא ואם טמאה היא בהדיא כתיב ביה מכל האוכל אשר
יאכל אלא לידע אם ראשונה היא ואם שניה היא ואין מבין הא נמי
מתניתין היא כדתנן ב' השרץ שנמצא בתנור הפת שבתוכו שניה שהתנור
תחילה כמסתפק להו הא דאמר ליה רב אדא בר אבהו לרבא ליהויה הא
תנורא כמאן דמלי טומאה ותיהוי פת ראשונה א"ל לא אמרין ליהויה היא
תנורא כמאן דמלי טומאה ב' תנאי א"ל כל הכלים מיטמאין באויר כלי
חרס ת"ל ב' כל אשר בתוכו יטמא ב' מכל האוכל אשר יאכל א' אוכלין (ב) מטמאין
באויר כלי חרס ואין כלים מטמאין באויר כלי חרס תניא רבי שמעון בן יוחי
אומר הם ושלום שתשתכח תורה מישראל שנאמר ב' כי לא תשכח מפי
זרעו אלא מה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו שלא ימצאו

א' ס"ד. למימה כמאן דמלי טומאה: דתניא יבול יהו ב' הדיים טומאים באויר כלי חרס. שאם היה כלי חרס בתוכו שניטמא ממתנת השן
שנאמר החילון או ממתנת שניטמאנו חרס כלי החילון שהוא טומא: תלמוד לומר ב' אשר בתוכו יטמא. וסמך ליה מכל האוכל אשר יאכל.
אכולין ומשקין שבתוכו טומאים ולא כלים שמע מינה תרתי חדא דלא אמרינן חזיה כמאן דמלי טומאה דלא כן אם כלי שטף הוא הפנימי
שמיטמא ב' נמצא יהא טמא דהא נגע בטומאה אלא לא אמרינן חזיה כמאן דמלי טומאה ואכולין ומשקין שבתוכו הוא דמטמא ממתנת הכלל שהכלי
רחשין והם שניים אצל כלים לא דלואיל דאין טומאה זו אלא אלא ממתנת הכלל ששמעין האי קרא שאין כלי שאינו אלא הטומאה מטמא כל:

כילת חתנים. לא דמיא לשאר כילות ששאר כילות פרוקות על גבי
קיטף שהיא לר"י רגלים ויש לה גג דהוי אהל ושל חתנים על גבי
נקליטין שאינם אלא שנים צלמנעית מונקת וקנה נתון עליהם והצבד
נתון עליו ונופל לנאן ולנאן ואין לה גג טפח הלכך לא אהל הוא:
בפחות מנ'. שהיא הלכות ומתפשטת
למטה: ולא אמרין אלא שאין בשיפועה
טפח. שאין כל ד' וצד (ג) נפשט למטה
להתרחק טפח מכנגד אלמנעיו
דהיינו שאין צרחתו למטה טפחים
וכילת חתנים אינה עשויה לישן
מתמי: אב"י נחתא מפוריא טפח.
ההוא טפח הוה קיר לאלה והטמא
נעשית לו גג: סייאנא. כובע של
לצד פלטרין: אסור. לנאט ט' צצנת
ולקמיה מפרש ואולי: הא דאית ביה
טפח. שהוא מתפשט להלן מראשו
טפח אסור משום אהל: אלא בעתה
שרביט בגלימיה טפח. הניח טליתו על
ראשו דלכך שהוא מתעקף (א) והמקשה
להלן מראשו טפח: אלא. טעמא
לאו משום אהל הוא אלא משום שלא
יגביהו הרוח מראשו ואמי לאמרי
לרצו אמות הלכך מיהדק צראשו
שפיר שרי לא מיהדק אסור: תרתי
בשבת וחדא בתורה. שהיה רגיל לומר
ל' שני דברים משמו דהכלות שבת
ואחת צמורה דללקמן ג' בביבסין.
גוד צלועותיו ומונע על מקום קציע
שלו: מותר לנאותו בשבת. והא
דלמך לנלי פטור אצל אסור היכא
דלא הוי ממוקן ציסקין: בב' בני
אדם. לא מיתמא ל' שפיר: באדם
אחד. מיתמא ליה שפיר שמונתו על
ימד זו וקושרו בה ויחזור ומונעו על
זו וקושרו בה כן פירשו רצונו וכן
מנאמי בתשובת הגאונים ואיני יודע
מחו: אידי. דשבת מלי האי:
מירבותיה. פטפטוס שלה כעין
רגלים: שמה יתקע. כשמחזק לה
הרגל" יתקענה צחוק וכו' ונה
אצל (מ"ק) היכא דלא שמיטה אלא
אחת לא חייס למתקע כולי האי:
הפלא ופלא. סיפא דקרא ואצדא
חכמת חכמי: בברם. על שם שהיו
יושעין שורות שורות ככרם: זו
הפלא. דלכתיב (דברים ה) [להגיד
לכם] את דבר ה' דהיינו תורה:
ל' זו נבואה. דלכתיב (דברים ה) דבר ה'
אשר היה אל שוטע וגו': זה הקץ.
לא דענא מיהיכל: בהדיא בתיב.
ותורה שצנכת הרי כחוצה ומונעת
יקלחו וירלו: שהתנור תחלה.
שננטע מן האויר דלכתיב (ויקרא יב)
אל תוכו והוא חוזר ומטמא אכולין
שבתוכו מן האויר: כמאן דמלי
טומאה. כשנפל השן צלחור דהא
כלא נגיעה מטמא והלכך כמאן דמלי
טומאה הוא ומהוי פת ראשונה:

הנהות הב"ח
(ב) גבי אכולין ומשקין
מטמאין: גלוי:
(ג) רש"י ד"ה ולא אמרין
וכי לא נלד נתפשט
למטה: (א) ד"ה אלא
מפניה וכו' מתעקף בה
על ראשו והמקשה:
(ד) תוס' ד"ה שאין וכו'
תמה. ג"כ ועיניו קד
קן חזין רש"י על זה כעין
מיון שכתב המוס' כאן:

גליון הש"ס
גבי הא נמי מתני'
היא. פי' חולין ק"י ע"ב
תורה דמן הכנה:
רש"י ד"ה זה כיו"א
ידיענא. וזו ברית כס'
ע"ב רש"י ד"ה מאן
שמעת ליה וכו':

הנהות הר"א
(א) גבי ואלא אמרין
אלא שאין בשיפועה
טפח אב"י יש בשי"א
שפועי
בבבליים (דמו). תל"מ
ג"כ ההמ"ס ל"ג לה
(ועמ"ס רמב"ם ב"מ סי'
שט ס"ק כה):

ליקוטי רש"י
(נדפס בסוף המסכת)

תורה אור השלם
(א) והפלא י' את מפתח
ואת מפתח וקדש מפת
גולת ונאמנות והלל
רש"י ונאמנות:
(ב) וזהו כהן.

(ג) לכן הגני יוסף
לחפציו את העם הנה
הפלא ופלא ואברהם
הקמת חקביו ובינת
שבעה חתנות:
(ד) וזהו כהן.

(ה) הנה ימים באים נאם
אין אלהים והשלחתי
רעב בארץ לא רעב
לקחם ולא צמא למים
פי' אם לשמע את דברי
י' [נפשו ת. יא]

(ד) ונעו מים עד ים
ומצפון ועד מזרח
ישוטטו לבקש את דבר
י' ולא ימצאו:
(ה) וזהו כהן.

(ה) קבל האכל אשר
יאכל אשר יבוא עליו
מים וקטא וכל משקה
אשר ישתה קבל כלי
קבל האכל אשר
יאכל אשר יבוא עליו
מים וקטא וכל משקה
אשר ישתה קבל כלי

הנהות וציונים
(א) בתיאור ובראש הג' רב שישא: (ב) צלל דאסור וכו"א בהראש' (גליון) עיין קרבן
[נחלא את ל' דלא שייך שיהיה חיוב דהא אינו יותר מאהל עראי: (ד) רית ל"ג אלא (גליון)
כ"כ אחת: (ה) עיין פי' כירה זו זמן שחרות כל עליה מותר לטלול טלולת קוממה לפיכך
אם אחת מירבותיה שמיטה עידיה היא כלי שיכולה לעמוד בשלש אבל אם נטלו שתיים בטלה מחזרת כלי שאינה
יכולה לעמוד בשתיים] (גליון) וביה בריה: (ס) ביה בראש. אבל כסא גרסינן אמר רב גוריה שבת יתקע וכן
משמע בריה וכן (מדרש) וקא אמלינת דתיק "שתי אסור" (מדרס): (ז) נדציל שהיא ד' (בבא"מ):
(ח) בתיאור נוסף לומר ל' ד' בדפריא א' כשישיב ד' רב' פי' דחזיונא על רגל השלישית וההיכלי ומתרים
ליהא כלפניו: (ט) עיין רש"ל (גליון) ר"ל דמנהגיה של מדרס נראה להדיא שלא נוסרם בריש "תיק" ובבבא
גליהא בדפריא והוגה בריש"י ע"פ גרסת הגמרא שלפניו עיין הגר"ח: (י) שייך אחר ד"ה זה הקץ: (יא) צלל
שישיבא (מנחם משיב פסח וכו"א בדפוס סלאוויטא): (יב) ל' דהוסיף דרשב"י שיפועי (בבא"מ):

[illegible]

שלמי הנגזרים

דמאורתא נגידן רבא. צלילי
ראמים מושלכות ל
נמי מותר לנטותן ולפי דברי רש"י
ולא בפחות משלשה סמוך לגגן ט
לא סגי דהכי אלא אם כן כרך
עליהם חוט או משיחה וכמו
סכתבתי למעלה (ד"ה טלית): וי"ל.
ממך שנגד הפסח: מותר לציבות.
שאין אהל אלא שנטוי כעין גג:

בִּילַת הַחֲנִינִים. אֲחֻקִּימָא
בְּגַמ' כְּשֶׁאֵין בְּגִיגָה
טַפָּח וְאֵין בְּפִחוֹת מִשְׁלָשָׁה סְמוּךְ
לְגִיגָה טַפָּח וְלֹא נִחְתָּא מִפּוּרִיא
טַפָּח אֲבָל אֵי אִיבָא חַד מִכָּל הֵי
הַשְּׁמִיטָה הֵרֵב אֲלַפְסִי ז'ל וּלְפִי
דְּבָרֵי רִשִׁי ז'ל כֹּל כִּילָה שְׁהִיא
לְעֵשְׂוִיָּה כְּכִילַת חֲנִינִים מוֹתֵר לְנִטּוּתָהּ
אֲדַפְּלִינָא אֲהֵל עֲרָאֵי נִמִּי לֹא הוּא
אֲבָל לְפִי דְּבָרֵי הֵרֵב אֲלַפְסִי ז'ל
כִּילַת חֲנִינִים דּוּקָא הוּא שְׁמוּתֵר
לְפָרְקָא (ח) לִפְסִי שְׁהִיא מוֹקֵנֶת לִכְךָ
אֲבָל שֶׁאֵר כִּילוֹת הִיא אֲחֻזִּי כִּרְךָ
וְעֵלִיָּהן חוּט אִו מִשִּׁיָּה וְכִמו שְׁכַחְתִּי
לְמַעֲלָה וְכך הֵם דְּבָרֵי הֶרְמֵצ'ס ז'ל
בְּפָרֻק כ"ב מִהֲלֻכוֹת שַׁבָּת (ה"ג).

דאמרינן צגמרא דאי נחמא
מפוריא טפח
אסורה היינו טעמא לפי שהכילה
פרוסה לכל אצל מטה דידן אע"ג
לנחמא סדינין מפוריא טפח כיון
לדפריסת סדינין ע"ג מטה ליכא
משום אהל לית לן צה וכן כתב ה"ר
יונה והרשב"א ז"ל (ד"ה לא אמרן):

היאנא פירוש כובע וכו': הא

דאית ביה טפח. פי
סבא הוא ממפסט להלן מראשו טפח
אסאקור משום אהל: א"א דא קשיא
הא דמיהדק הא ד"א מיהדק.
פ"ר ש"י ז"ל דטעמא לאו משום אהל
משום דלמא נפיל ואמי לאמרי.
ר"ח ז"ל (ד"ה סייג) פירש דלעולם
מנאסר אהל וצמיהדק מיתסר
היהוה ליה כאהל אצל גלימא דלא
מיהדק לא הוי כאהל ושרי וכ"כ
הרמב"ם ז"ל צ"כ כ"כ מלכות
סבא (ה"ב) ולא נהירא דאס כן הוה
למיהר ליה למימר הוי אהל הכי הוא
למיהר לא קשיא הכא מהדק
התם לא מהדק:

תַּרְתִּי בַשְּׁבֹתָא וְחֻדָּא בַתּוֹרָה.
שְׁהֵיית רַגִּיל לִומר לְנו
מַשְׁמו שְׁנֵי דְצֻרִים צִהְלוֹת שְׁצַת וְאַחַד
צַעֲמִידָא תּוֹרָה כְּלַקְמֵן :

אומר הפלאה זו תורה: [ק] טוב מהו עד ראוי שלוחא להו חורנו על כל צדדי כילו תורה ° כשותא בכרמא עירב בכרם ° וחכמים אומרים יש

קדושה כצ"ל (א"י): (ב) לפיכך כצ"ל (ב"ח):
 (ד) מימתחא כצ"ל (ב"ח): (ה) נ"ב גבי טלית
 (ח) זנוותה ומותר לפרקה כצ"ל (שטמ"ו)
 ת"ק היכא כו' ועי' ח"ש לרש"ל ג"י אחת
 בכת"י: לנטותה: (יג) בברכות כצ"ל (ב"ח):

בצמח רחמים פרוסות וצנקר
 ין אלמא מוסר לפרקן והכי
 ייחיתומקן בשאין צגנן טפה
 ולדברי הרב אלפסי ז"ל

בכספיו עוד צלוט
 לנשותיו בשבת. וה
 ללא הו ממוקן בכספיו:
 באדם אחד. שמומחו על

[11 - 12]

אסור ואם כךך עליה * חוט או משיחה
מותר לנשותה לכתחלה פ' כגון טלית
כפולה ⁽⁸⁰⁾ שקושרה בין שני כתלים והיא
משולשלת ומגעת לארץ ונכנס בין שני
קצותיה וישן תחתיה בצל ואין כנגה טפח
ולא בפחות משלשה סמוך לגנה טפח
ולפיכך אינו אהל קבע אלא אהל עראי
הוא ומפני שאין כנגה טפח ולא בפחות
משלשה סמוך לגנה טפח ולפיכך ⁽⁸¹⁾ פטור
אבל אסור ואם היו עליו חומין מאתמול
ונטה אותם היום מותר: אמר רב יוסף
חזינא להו לכלי דבי רב הונא באורתא ⁽⁸²⁾

נגידן ולצפרא חביטן רמיאן: אמר רב כהנא חזינא להו לכילי דבי רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע דמאורתא נגידן ולצפרא חביטן רמיאן: אמר רב משום רבי חייא "וילון מותר לנטותו ומותר לפרקו פירוש וילון מסך: ואמר שמואל משום רבי חייא [קצח:] כילת חתנים מותר לנטותה ומותר לפרקה: אמר רב שישא בריה דרב אידי

וַיֹּאמֶר ^אסֵי־אֲנִי שָׂרִי פִי ^ב כּוֹכַב שְׁמַשְׁמִימִין אוֹתוֹ
בְּנֵי אָדָם עַל רֹאשֵׁיהֶם וּמֵאֵהִיל עַל פְּנֵיהֶם
מִפְּנֵי הַשֶּׁמֶשׁ וְהָא אִמְרַת סֵי־אֲנִי אֲסוּר לֹא
קִשְׁיִי ^גהָא דֹאִית בִּיה טַפָּח הָא דְלִית בִּיה
טַפָּח אֵלֹא מַעַתָּה אֲפִיק בְּגִלְמִיָּה טַפָּח הֲכִי
נָמִי דְמִי־חִיִּב אֵלֹא לֹא קִשְׁיִי ^דהָא דְמִי־הֶדֶק
וְהָא דְלֹא מִי־הֶדֶק שְׁלַח לִיה רְמִי בְר יִחְזַק־אֶל
לְרֵב הֲוֵנָא אִימָא לֵן הֵנָּך מוֹלִי מַעֲלִי־יָתָא
דְּאִמְרַת לֵן מִשְׁמִיָּה דְרַב תַּרְתִּי בִשְׁבַתָּא

וחדא בתורה שלח ליה הא דתניא ה' הגד
בכיסיו מותר למצותו בשבת אמר רב ה' לא
שנו אלא בשני בני אדם אבל באדם אחד
אסור אמר אביי 'כילה אפילו בעשרה בני
אדם אסור אי אפשר דלא מינתקה^ט
פורתא ואידך מאי היא דתניא כירה
שנשמטה אחת מירכותיה מותר לטלטלה
בשבת שנים אסור לטלטלה בשבת ורב
אמר אפילו 'אחת אסור לטלטלה בשבת
גזירה שמא יתקע והלכתא כרב: תורה מאי
היא דאמר רב עתידה תורה שתשתכח
מישראל שנאמר (דברים כח, נג) והפלא ה'
את מכותך הפלאה זו איני יודע מה היא
כשהוא אומר (ישעיה כט, נד) לכן הנני יוסיף
להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואבדה
חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר הוי

1. שלחו ליה בני בשכר ללוי כילה מאי ב
ה נפשיה דלוי אמר ליה שמואל לרב מנשה
ולא מצינו לה צד היתר ולישלח להו כדרכ
ביא ולישלח להו ^הכרבי טרפון דתנן¹⁰ כשור
כלאים בכרם וקיימא לן כל המיקל בארי
קדש ואצלה חכמת חמיו: בני ב
מהו בכרם. ידן הוא והוי כלאי

הנהגות וציונים מה"ח ושאר מפרשים

(טו) גיב' בשיחה מקופתא וכו' למח' כל הכלים (ספ' תעג) ויש לומר דש"י (יח) גיב' ספח (בי"ח): (יט) גיב' ע' קמתחא כצ"ל (בי"ח): (כב) ע"י

(דבאורא כצ"ל (בי"ח): וחלף ב"י
נולה [קלח]: (חרי"י) (ו) צ"ל דתניא
צ"ל: (א) כן כצ"ל (בי"ח): (י) גיב'
לפני דש"י (פשי"י): (יא) גיב'
(ד) חנ"י ש"ע חילף (בי"ח):

וַיִּזְמֹנֶה עַל מָקוֹם קָבוֹעַ שָׁלוֹ: מוֹתֵר:
 לְדַמְרִינָן לַעֲלֵל פְּטוֹר אֲבָל אֲסוּר הִיכָא
 זַנִּי בְּנֵי אָדָם. לֹא מִמַּחֲסָא לִיהַ שְׁפִיר:
 יַתֵּד זֶו וְקוֹשְׁרוֹ וְחֹחַר וּמוֹמָחוֹ עַל זֶה
 וְקוֹשְׁרוֹ זֶה כִּן פִּירְשׁוֹ רַבּוּנֵי וְכִן
 מִנְּחֵאֵי בְּתַשְׁבּוּזָא הַגְּבֹאֲוִים ז"ל וְאִינִי
 יוֹדַע מֵהוּ וְכִן^(ט) כַּחַב רַש"י ז"ל.
 וְהֶרְמַצ"ס ז"ל כַּחַב צִפְרֵק כ"ב
 מֵהַלְלוֹת שַׁבָּת (ה"ג) הַנוּטָה פְּרוּכָה
 וְכִיּוּאָה זֶה צָרִיךְ לִיְהִיר כְּדֵי שֶׁלֹּא
 יַעֲשֶׂה אֲהֵל בְּעֵשֶׂה שְׁנוּטָה מִשְׁמַע
 דְּסַבְרִירָא לִיהַ לְדוֹד כִּיעֵן פְּרוּכָה.
 וְהֶרַבֵּצ"ד ז"ל הַשִּׁיעֵן וְפִי' לֵאלֹא
 מִשּׁוֹם אֲהֵל הוּא אֲהֵל שֶׁצָּרִיךְ לִכְוִין
 הַלּוֹלָאוֹת כִּנְגַד הַיְחִידוּת שֶׁבְּכוֹתֵל
 וְשֵׁנִי זַנִּי אִדָם יְכוּלִים לִכְוִין בְּלֹא
 שְׁנֵי הַקְּפוּל שֶׁלֹּא אֲבָל אִדָם אֶחָד לֹא
 וְהוּא כַּמֶּתֶקֶן. וְהֶרַב רַבִּי יוֹנֵה ז"ל
 פִּירֵשׁ דְּבֵאלָדָם אֶחָד הוּא כַּעֲשִׂית
 אֲהֵל לְפִי שְׁקוּשָׁר וְחֹחַר וְקוֹשֶׁר
 כְּדֶרֶךְ בְּנִין שְׁבוּנָה מַעֲט מַעֲט אֲבָל
 בְּשָׁנֵי זַנִּי אִדָם שְׁפּוֹרִסִים תַּחֲלֵה
 וְאִח"כּ נּוֹתֵנִין ע"ג הַקְּנוּפוֹת אִין
 זֶה כְּבִנְיָן שֶׁאִין דֶּרֶךְ הַבְּנִין לַעֲשׂוֹת
 כּוֹלֵו בְּזַמַּת אֶחָת וְהִינֵנוּ לְדַמְרִינָן
 בְּכִילָה דְּלִאי אֲפֻשֶׁר לֵאלֹא מִימַחֲסָא
 פּוֹרַחָא כְּלוּמַר שְׂאִינָה נִפְרַסַת כּוֹלֵה
 בְּזַמַּת אֶחָת:

מִירְבוּתֶיהָ פֶּסְפּוּטִים שְׁלֵה

כעין רגלים:
שמוא יתקע. * כשיחצר לה הרגל
יתקענה בחזק והיו זונה חבל¹ היכל
ללא נשמטה חלא אחת לא חיש
למחשת כולי האי:

הפלא ופלא. סיפיה דקרא ואזדה
 חכמת חכמיו וצנת נבוןיו
 תסתתר ומסקין בגמרא דחס
 ושלוש שתשתכח תורה מישראל
 אלא שלא תמצא הלכה ברורה
 במקום אחד: ^(א*)

יְשַׁלְחוּ [קלט.] לֵיהּ בְּנֵי בִשְׁכָּר.
שֶׁם מִקּוֹס: בִּילֵיהּ
מוֹאֵי. מִהוּ לְהַטּוֹמָה^(א) בְּשִׁצְמָ:
בְּשׁוֹתָא. הוֹמְלִין שְׂגָדֵל עַל הַהֲגָ:
מִהוּ בְּכַרְמָא. יִקַּךְ הוּא וּכְלָאִים
צִכְרָם אִו אִילָן הוּא וְאִינוּ כְּלָאִים
צִכְרָם: וְיִשְׁלַח לָהּ. כִּי הֵימֶר:
כְּדָרְמֵי בְרִי יִחְזַקְאֵל. לְאִמֶּר
(קלמ).

דלס כדך עליה סוט או משה
מוטר לנטותה לכחלה: ומשני לפי
שאינ בני תורה. ומקילי טפי:
עירוביבא. כללים: וק"ל כף
המיקל בארץ הלכה כמותו
בחוצה לארץ. וצרכו^(א) צפרק
זוטא בכרמא מהו מת ביום
א אי חכומת שלח להו שלח
בר יחזקאל^(מ) לפי שאינ בני
ר' טרפון אומר אין כללים
הלכה כמותו בחוצה לארץ

כר. מקום: ביצה מדה. לנטותה נשנת: כשחטא
או חילן הוא ואינו כללים נכנס: וישיש' לה
וקא'*. דלמנ כוכך עליה חוט או משימה:

ברך עזיזה.
יוס: חוב אי משיחיה
ותמה על הגס אף⁽⁷⁾
על הקיפון כשאוכל
מקופ⁽⁸⁾ ויכרן עליה
חוט למושה לפרסיה
לנאן ולכאן מותמה
למושה על אהל עזיזה⁽⁹⁾
הוא ואינו כושה
תתחלה: משיחיה
נגידו ויצא צאבי
רביא. גלילי שנה
ראמים שהם פרוסות
לנאן ראמים
וושולתם לארץ אלמה
מותר לפרקה ויזי
מותר לנטות: וידן
מסך שכנה הפתח
מותר צננות⁽¹¹⁾ שאר
אהל אה: בגיית החנים
לא דמי לשאר כילווא
שקור כילות
ע"א קיפון שהוא לארצני
רגלים ויש לה גג והוא
אהל ושל חמים ע"א
קליטים שאים
שנים צננות המטה
וקנה נחון עליהם והנה
נחון עליו ויטל לנאן
ולכאן וילן וי⁽¹²⁾ וי⁽¹³⁾
גג: אהל: וי⁽¹⁴⁾
כונע של לנד: אסוחה
צננות ביה.
דאית ביה
שמשפטם לנאן משה
ספס אקור משוסוס
איהל: אקיר בגזייר
משה. אקיר טליו
ראשן דקדק שמשפט
זה⁽¹⁵⁾ והקורק אהל
איהל: ספס:
טענה⁽¹⁶⁾ שנה אציה
הרוח מראש ואח
לחיותי ארבע אמו
גיה"ר הילקן
שקיר דמי לה
מיהדק אקיר: תרת
שקיר וחד בתורה
שביית רגלי לומר משה
שי דברים מכלולת שנה
ואחד תמורה דלקמן
גוד בבסכו.
כדעש מיתוסין
קצוב שלו: מותר
צננות בשבת. והוא
לאמר לעיל סוף
אקור הילקן דלמי
מתוקן כסיסין: בשנ
בני אדם.
קמתחא ליה שפיח
שזה מושכו אקיר
אקיר אכל חד ממתחא
שפיר שמונה וי יחד
וקושר בזה וסוד ומוטה
על זו וקושר כן
פירשו דמיו וכן מלחמה
תצותה הגאונים ואינו
יודע מה הוא: ואידך
דשנה מאי היא
מירבניה. שפוטין
שלה ענין רגלים: שפא
יתקע⁽¹⁷⁾ כשן
הרגל יתקעה בחוזה
והי ויטל אהל וי⁽¹⁸⁾
כונה אכל איהל
חיים למתקע כולי האי
הפ"א ופ"א. ספס
היולין שגדל על הסנה
זד המר: בדרמי בר

קב:

עין משפט
נר מצוה

זו א ב מניי פריצ' מלכות
שנת אלפת לא וסנת שס
טויע"ע א"ח ס' שא ספיץ
מח:

זו ג מניי פריצ' שס ה' סה
סנת אלפת לא וסנת שס
טויע"ע א"ח ס' שא ספיץ
מח:
זח ד מניי פריצ' מל'
שנת אלפת לא וסנת שס
טויע"ע א"ח ס' שא ספיץ
מח:
זח ט מניי שס וסוע"ע
שס ספיץ טו:
ס ו מניי פריצ' מל' שנת
הלסה ו:

רבינו חננאל

לילי שבת כדי שיחא האורין נכנס על הצאן ומחר בשעת הצאת פרוס גס שאר הבדאי וסכה בה העצים לחיות לחון ציל דכיון דהוה בה מאתמול פריסה מקצת הבדאי טפח נעשה אורח טפח מאתמול אהל עכשיו מוסיף על אהל עזאי אתה ושירי פי' וילון פי' פרוכת. אמר שמואל מנשה ו' חזיא בילת חתנים בותר לנטוה כו' אבל יש בגגה טפח או פחות מג' סמוך לגג רוח טפח או נתחא מפרציא טפח או אית בשיפועא טפח. וזי אית חד מתוך אסיר ושיפועי אהלים כאהלים דמו. סייבאנא. פי' הכובע שר ראש האדם שיש לו כנפים יצאות כגון שפחים ונעלות גורות על הפנים מפני חששם אם מודק אפי' יש בו טפח (ז' שר ואי לא אסיר: מתני' מחזירין ציר התחתון במקדש. חזיר ציר דלת של שירה ושל חיבת ושל מגדל כו'. פי' שמא יתקע בו חזיר מלכו. ספסר. (ג' יהודה אמר פירשה אין מחזירין אותה כלל אלא הולקתה בכבה למטה דוחקת למעלה על גבי מכה וכן אם הוחלקה למעלה דוחקת למטה ונגמלה מקצת רטיה ומקנה פי' המכה וחזרו ונגמלה מקצת רטיה אמר רב חסדא לא אשוי אלא שפירשה דקאמר בסמוך לא שמיע לי לא קאי אדרכ חסדא כדפירש בקונטרס אלא קאי אהלכה כו' יהודה אכל אהלכתא דרז חסדא לא פליג ומודה דלא שרי רנן אלא צנלי ועוד וי"ל הויא דגהניר אמי כרזי יהודה דאמר רב רב אשי נראה

דמיהדק הא דא' מיהדק. פירש בקונטרס טעמא לאו משום אהל הוא ולפי זה מותרין אותן כובעין של לבד אע"פ שנאכלו טפח וצנלד שיהיה קשור תחת גרונו שלא יפול ואחי לאיתוי ד' אמות כרה"ר אכל ר"ח מפרש דמיהדק אסור כשהטפח היוצא מן הכובע חזק שאינו נכפף ונראה אהל ולפי זה כובעים אסורין: **והעליון כאן ובאן אסור.** פי' בקונטרס דקסגר יש צנין וסמירה ככלים דעל שירה חזיה ומגדל קלארם דעל בגמרא ומינה אטו מתני' כ"ש דלנ"ה אין צנין וסמירה ככלים נפ"צ דציצה (דף כב.) ועוד קשה דצמרא גבי והעליון כאן וכאן אסור שמא יתקע דחק לפרש דשמא יתקע קאי על תחתון דאי אעליון לא היה אסור במקדש דלץ שעת צמקש דדומק גדול הוא ונראה לר"י דלפילו זיר העליון הוא דרצנן דשצת גדולה כזה לא התיירו במקדש וטובא אשכתן דלא התיירו במקדש (ג' כגון סידור הקנים ונטילתן דלזינו דומה את השצת:)

מחזירין רטיה במקדש אבא א' במדינה. פי' בקונט' גזירה שמא ימרח אכל לשחיקת סממנין ליכא למיחש כיון דמאתמול היה עלייה וקשה דנפרק צמה אשה (שנת דף סד:) אמר אשה יולאה שפילפל וגרגירי מלח אלא נפל לא תחזיר ואחמי כיון דכבר היו עלייה ויש לומר דהתם טעמא לפי שנראית כמי שמחכוון להוציא לחון ואחי למשרי הולאה והר"ר יוסף פירש לשם הטעם משום שחיקת סממנים וכן יש לפרש דשעמחין ונקט רטיה לרצותא דאף על גב דליכא למיחש לשחיקת סממנין ולמיזוח אפי' הכי מחזירין במקדש:

רטיה שפירשה מחזירין אותה. וא"ת ומ"ש דאמר' גבי פילפל וגרגירי מלח נפל לא תחזיר וי"ל דהך פילפל איירי שנפל על גבי קרקע והכא שנפל על גבי כלי כדאמר רב חסדא בסמוך ורב אשי דקאמר בסמוך לא שמיע לי לא קאי אדרכ חסדא כדפירש בקונטרס אלא קאי אהלכה כו' יהודה אכל אהלכתא דרז חסדא לא פליג ומודה דלא שרי רנן אלא צנלי ועוד וי"ל הויא דגהניר אמי כרזי יהודה דאמר רב רב אשי נראה

קאימנא קמיה דרבא. ר"ת גרס קמיה דאנא וכן נראה דל"ג קמיה דרבא דיוס שמת רבא נולד רב אשי:)

קושרין נימא בו' ואם לבתחילה כאן ובאן אסור. פירש בקונטרס שלא היתה בו מאתמול ור"י מפרש כמחילה אפילו נפסקה היום ורואה לשלשה ולעשותה בלא קשר זהו לכתחילה:

היו לקיחה צבהן מחזירה במקדש דאי לא שרית ליה להחזירה לא שקיל ליה מדידה וממנע ולא עביד עבודה וזה אחד משלשה דברים האמורים במסכת ציצה^(ה) שהותרו סופן משום תמלון: אבא א' במדינה. גזירה שמא ימרח הרטיה ומיזוח היינו (א) מוחק האמור בצחות מלכות שם צת^(ז): אם בתחלה. שלא היתה קשורה מצעוד יוס וכהן זה לא סלקה לזרוך עבודה: כאן ובאן אסור. והכא ליכא למיחש לא שעת צמקש דהא ודאי הוא שעת לאו נזרך גזיה הוא אלא לזרוך עצמו: גבא' רטיה שפירשה. שנפלה ובמדינה קמי' מיירי. ולכסי נקט פרשה שהרי לא נטלה מדעת: מחזירין. דמילתא דלא שכיחא ולא ולא גזר רב רבנן: רב יהודה אומר. אם נפלה^(ח) אין מחזירין אכל אם הוחלקה דוחקה ונמחלקה למכה^(ט): שהוא מוברה. מחליק גומות שברטיה. מיזוח חיב משום ממחק: א' שנו. דתנא קמא שרי להחזירה: א"א שפירשה ע"ג כ"ז. על הכר או על הכסת: ע"ג קרקע. כלכתחילה דמי: אבי סדיא. נפלה לו על הכר שנמראשתיי כמו שמתרגס מלרשתיי^(י) איסודיה: א' סבר דה בור דאז דרב חסדא. דמוקי פלוגמתייהו שנפלה על הכלי ואפילו הכי אסר רבי יהודה ואמר שמואל הלכה כרזי יהודה: א' שמינ' א'. הא דרז חסדא דאנא סבירא לי נימח דכי פליג ר' יהודה נפילה על גבי קרקע אכל נפילה על גבי כלי מודה דהוה כשהחזיר מלכות טעמא דקסגר מכשירי מזה שאלה היה יכול לעשות מאתמול דלא הוה נפסקה דוחה את השצת ואף על גב דקשר אכ מלאכה הוא במסכת שבת (דף עז.עב.)^(י): ואם בתחילה. שלא היתה שם מעולם דיכול לעשות מאתמול אסור: גבא' פלוגתא דר"א ורבנן גבי מילה (שנת דף קב.) שר"א ממיר לחטוב עזים ולעשות פתמין צצנת לעשות איחמל למול צו: קרנן צזר הוי מזהה הדומה את השצת ושיר הוי מכשירין לדיה: אפי' לבתחילה גמיר. דאפי' לעשות פתמין שהוא מכשיר שרי: א'י' יהודה. דאמר ענינה אכ מלאכה במסכת שבת (דף קיג.) אין חילוק בין ענינה לקשירה וקושר דקסגר מכשירי מזה דוחין והא דתנינא עונבה רבנן דלאמרי לאו מלאכה היא וכיון דאפשר עניניה לא מחללינן שבת: ורבי יהודה. דמוקמינן מתני' אליציה וקושר אכ מלאכה היא אליצא דמאן: א'י

בשיפועה. מנגדל אמעית לא הרמיז טפח דהוי כולה כל דופן ודופן צאלכסוה משוע קרוי אהל כרננן

בשיפועה טפח אבל יש בשיפועה טפח שיפועי אהלים כאהלים דמו^(א) ואמור רב שישיא^(ב) בריה דרב אידי א' סיינא שרי והתניא אסור לא קשיא הא דאית ביה טפח הא דלית ביה טפח אלא מעתה שרכיב בגלימיה טפח הכי גמי דאסור אלא^(ג) לא קשיא^(ד) הא דמיהדק הא דלא מיהדק: **מתני'.** מחזירין ציר התחתון במקדש אבל לא במדינה והעליון כאן ובאן אסור רבי יהודה אומר העליון במקדש והתחתון במדינה: **גבא'.** תנו רבנן ציר דלת שידה תיבה ומגדל במקדש מחזירין במדינה דוחקין והעליון כאן ובאן לא יחזיר גזרה שבא יתקע ואם תקע חייב חטאת של בור ושל דות ושל יציע א' יחזיר ואם החזיר חייב חטאת: **מתני'.** מחזירין רטיה במקדש אבל לא במדינה אם בתחילה כאן ובאן אסור: **גבא'.** תנו רבנן רטיה שפירשה מעל גבי מכה מחזירין^(ה) בשבת ר' יהודה אומר הוחלקה למטה דוחקה למעלה למעלה דוחקה למטה י"ומגלה מקצת הרטיה ומקנה פי' המכה וחזרו ומגלה מקצת רטיה ומוקנה פי' המכה ורטיה עצמה לא יקנה מפני שהוא ממוח ואם מירח חייב חטאת אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יהודה אמר רב חסדא לא שנו אלא שפירשה על גבי כלי אבל פירשה על גבי קרקע דברי הכל אסור אמר מר בר רב אשי הוה קאימנא קמיה אבא נפלה ליה אבי סדיא וקא מוהדר ליה אמינא ליה לא סבר לה מר דהא דאמר רב חסדא מחלוקת שפירשה על גבי כלי אבל פירשה על גבי קרקע אסור ואמר שמואל הלכה כרבי יהודה אמר ר' א' לא שמינ' לי כלומר לא סבירא לי: **מתני'.** קושרין נימא במקדש אבל לא במדינה ואם בתחילה כאן ובאן אסור: **גבא'.** ורמיניהו נימח כגור שנפסקה לא היה קושרה אלא עונבה לא קשיא הא רבנן והא ר' אליעזר לרבי אליעזר דאמר מכשירי מצוה דוחין את השבת קושרה לרבנן דאמרי אין דוחין עונבה אי רבי אליעזר אפילו לבתחילה גמי אלא לא קשיא הא ר' רבי יהודה והא רבנן ורבי יהודה אליבא דמאן א'י

וכאן אסור והא שצת נמקדש לא גזרו: ש' בור וש' דות. דהוי צנין הממוצר קרקע חשיב צנין צכל דהו: צור בתפירה דות צנין נתון^(א) הקרקע^(ב) אשקדיי"א: **מתני'.** מחזירין רטיה. כהן שלקח צדו עזים מעתמול יוס והולך לעצור עבודה צצנת או ציו"ט ונטל רטיה מעל ידו שלא תהא מוצלצ ציו"ט וצין ידו לעבודה דתנינא פוסלת צה דצעין ולקח הכהן^(ג) וכיון דחייך לא

היו לקיחה צבהן מחזירה במקדש דאי לא שרית ליה להחזירה לא שקיל ליה מדידה וממנע ולא עביד עבודה וזה אחד משלשה דברים האמורים במסכת ציצה^(ה) שהותרו סופן משום תמלון: אבא א' במדינה. גזירה שמא ימרח הרטיה ומיזוח היינו (א) מוחק האמור בצחות מלכות שם צת^(ז): אם בתחלה. שלא היתה קשורה מצעוד יוס וכהן זה לא סלקה לזרוך עבודה: כאן ובאן אסור. והכא ליכא למיחש לא שעת צמקש דהא ודאי הוא שעת לאו נזרך גזיה הוא אלא לזרוך עצמו: גבא' רטיה שפירשה. שנפלה ובמדינה קמי' מיירי. ולכסי נקט פרשה שהרי לא נטלה מדעת: מחזירין. דמילתא דלא שכיחא ולא ולא גזר רב רבנן: רב יהודה אומר. אם נפלה^(ח) אין מחזירין אכל אם הוחלקה דוחקה ונמחלקה למכה^(ט): שהוא מוברה. מחליק גומות שברטיה. מיזוח חיב משום ממחק: א' שנו. דתנא קמא שרי להחזירה: א"א שפירשה ע"ג כ"ז. על הכר או על הכסת: ע"ג קרקע. כלכתחילה דמי: אבי סדיא. נפלה לו על הכר שנמראשתיי כמו שמתרגס מלרשתיי^(י) איסודיה: א' סבר דה בור דאז דרב חסדא. דמוקי פלוגמתייהו שנפלה על הכלי ואפילו הכי אסר רבי יהודה ואמר שמואל הלכה כרזי יהודה: א' שמינ' א'. הא דרז חסדא דאנא סבירא לי נימח דכי פליג ר' יהודה נפילה על גבי קרקע אכל נפילה על גבי כלי מודה דהוה כשהחזיר מלכות טעמא דקסגר מכשירי מזה שאלה היה יכול לעשות מאתמול דלא הוה נפסקה דוחה את השצת ואף על גב דקשר אכ מלאכה הוא במסכת שבת (דף עז.עב.)^(י): ואם בתחילה. שלא היתה שם מעולם דיכול לעשות מאתמול אסור: גבא' פלוגתא דר"א ורבנן גבי מילה (שנת דף קב.) שר"א ממיר לחטוב עזים ולעשות פתמין צצנת לעשות איחמל למול צו: קרנן צזר הוי מזהה הדומה את השצת ושיר הוי מכשירין לדיה: אפי' לבתחילה גמיר. דאפי' לעשות פתמין שהוא מכשיר שרי: א'י' יהודה. דאמר ענינה אכ מלאכה במסכת שבת (דף קיג.) אין חילוק בין ענינה לקשירה וקושר דקסגר מכשירי מזה דוחין והא דתנינא עונבה רבנן דלאמרי לאו מלאכה היא וכיון דאפשר עניניה לא מחללינן שבת: ורבי יהודה. דמוקמינן מתני' אליציה וקושר אכ מלאכה היא אליצא דמאן: א'י

המוצא תפילין פרק עשירי עירובין

גגה עד מקום ששפת יריעה כלה שס כדפין ואין כאן אהל כלל אהל הרמיזה טפח הוי הא הוא לכנסון אע"פ שהוא דפליגי אדריג' אלויער במסכת סוכה (דף יט:) כך שמעתי. וקשיא לי איזו מטה שאין צרחהש שני טפחים או ג' חסר משכו שיהיה בגגה פחות מטפח ושני שיפועיה כל אחד פחות מטפח וי"ל שהמטה רחבה כמשפטה וקולטין הרבה יוצאין הימנה לשני ראשיה ועליון למעלה סדורין אחד נמוך ואחד גביה וקנים גמורים עליהם

מנקליטין שצדאשה לנקליטין שצדגלייה ופורס על המטה שמים ושלא כליות קטנות בגגה ויריעה גדולה פרוסה סביב המטה לדפנות: **סיינא שרי.** כובע של לבד שקורין פלטרי מותר לנאח צו צצנת: הא דאית ביה טפח. שיוצא טפח רוחב שפתו להלן מראשו אסיר דהוי אהל: שרביב בגלימיה. האריך עטליוו להלן מראשו והולאה טפח הכי נמי דלאסר: אלא הא דמיהדק הא דא' מיהדק. וטעמא לא משום אהל הוא אלא דילמא נפיל מרישיה ואחי לאחיי הלך כי מיהדק וקשור^(א) צרועה תחת וזארו שרי ואי לא אסור: **מתני'.** מחזירין ציר התחתון. של דלת מתון^(ב) שירה חזיה ומגדל שפתמין מלדיין דליז התחתון כל זמן שלא ילא העליון נוח להסחירו ואין כאן צנין: **אבא א' במדינה.** גזירה שמא יתקע צנרון או נמקצת דהויא מלאכה: והעליון כאן ובאן אסור. דכיון שאלה העליון כולו נופל והוי ככונה וקא סגר יש צנין צכלים ומלאכה לא הותרה אפילו

נמקדש: **גבא'.** במקדש מחזירין. כגון שצריכין לו לדבר קרנן כגון שהיה שם מלח או לצונה או קטורת ואין שצות נמקדש^(א): ובמדינה דוחקין. אם לא ילא כולו ממור העליון כולו אלא התחיל לשטמ דוחקין אותו לחור צנע"ז א'נפיינדר"א: והעליון כאן ובאן אסור א'החזיר. דהוי צניה ממח: שבא יתקע. שמא יחסיקו נמקצת ועצרון והיוו מלאכה. ולתתמונה^(ב) צמדיה קאי דאי אעליון קאי ונמקדש הוה ליה שצות דהך חזרה גזירה משום שמא יתקע ואחמי מיתסר נמקדש דאמר והעליון כאן וכאן אסור והא שצות נמקדש לא גזרו: ש' בור וש' דות. דהוי צנין הממוצר חשיב צנין צכל דהו: צור בתפירה דות צנין נתון^(א) הקרקע^(ב) אשקדיי"א: **מתני'.** מחזירין רטיה. כהן שלקח צדו עזים מעתמול יוס והולך לעצור עבודה צצנת או ציו"ט ונטל רטיה מעל ידו שלא תהא מוצלצ ציו"ט וצין ידו לעבודה דתנינא פוסלת צה דצעין ולקח הכהן^(ג) וכיון דחייך לא היו לקיחה צבהן מחזירה במקדש דאי לא שרית ליה להחזירה לא שקיל ליה מדידה וממנע ולא עביד עבודה וזה אחד משלשה דברים האמורים במסכת ציצה^(ה) שהותרו סופן משום תמלון: אבא א' במדינה. גזירה שמא ימרח הרטיה ומיזוח היינו (א) מוחק האמור בצחות מלכות שם צת^(ז): אם בתחלה. שלא היתה קשורה מצעוד יוס וכהן זה לא סלקה לזרוך עבודה: כאן ובאן אסור. והכא ליכא למיחש לא שעת צמקש דהא ודאי הוא שעת לאו נזרך גזיה הוא אלא לזרוך עצמו: גבא' רטיה שפירשה. שנפלה ובמדינה קמי' מיירי. ולכסי נקט פרשה שהרי לא נטלה מדעת: מחזירין. דמילתא דלא שכיחא ולא ולא גזר רב רבנן: רב יהודה אומר. אם נפלה^(ח) אין מחזירין אכל אם הוחלקה דוחקה ונמחלקה למכה^(ט): שהוא מוברה. מחליק גומות שברטיה. מיזוח חיב משום ממחק: א' שנו. דתנא קמא שרי להחזירה: א"א שפירשה ע"ג כ"ז. על הכר או על הכסת: ע"ג קרקע. כלכתחילה דמי: אבי סדיא. נפלה לו על הכר שנמראשתיי כמו שמתרגס מלרשתיי^(י) איסודיה: א' סבר דה בור דאז דרב חסדא. דמוקי פלוגמתייהו שנפלה על הכלי ואפילו הכי אסר רבי יהודה ואמר שמואל הלכה כרזי יהודה: א' שמינ' א'. הא דרז חסדא דאנא סבירא לי נימח דכי פליג ר' יהודה נפילה על גבי קרקע אכל נפילה על גבי כלי מודה דהוה כשהחזיר מלכות טעמא דקסגר מכשירי מזה שאלה היה יכול לעשות מאתמול דלא הוה נפסקה דוחה את השצת ואף על גב דקשר אכ מלאכה הוא במסכת שבת (דף עז.עב.)^(י): ואם בתחילה. שלא היתה שם מעולם דיכול לעשות מאתמול אסור: גבא' פלוגתא דר"א ורבנן גבי מילה (שנת דף קב.) שר"א ממיר לחטוב עזים ולעשות פתמין צצנת לעשות איחמל למול צו: קרנן צזר הוי מזהה הדומה את השצת ושיר הוי מכשירין לדיה: אפי' לבתחילה גמיר. דאפי' לעשות פתמין שהוא מכשיר שרי: א'י' יהודה. דאמר ענינה אכ מלאכה במסכת שבת (דף קיג.) אין חילוק בין ענינה לקשירה וקושר דקסגר מכשירי מזה דוחין והא דתנינא עונבה רבנן דלאמרי לאו מלאכה היא וכיון דאפשר עניניה לא מחללינן שבת: ורבי יהודה. דמוקמינן מתני' אליציה וקושר אכ מלאכה היא אליצא דמאן: א'י

הנהו וציונים
[א] ברפוס שאלוניקי
ששת, וכמו בשבת:
[ב] "אלא" ליתא ברפוס
שאלוניקי, דעי' שבת
קלח ע"ב הנהו וציונים
אות ג: **[ג]** מחזירין
אותה בשבת (רפוס)
וצריצאה רפיח' ורפוס
שאלוניקי: **[ד]** נראה
דציל א'א קשור, הא דהוא
ו' המחלקת ע"י כב"י
ושור' (רש"י):
[ה] בארזי נוסף ש',
ועי' תוספות י"ט:
[ו] מחזירין (ארז)
ותוס' י"ד ובת"י: **[ז]** כן
הגיר מהרש"ל. דפרי'
(ע' דפוס בנבנשתי) **"ע"**
גבי קרקע, וכן העתיקו
הארז והר"י ע"י ש',
ועי' ביאור הלבית ש',
תקפו: **[ח]** ציל "שלא
הוא חוצצת בין ידו
לעבודה" (רש"י, וכת'
בארז): **[ט]** ציל "אם
נפלה בולח" (דפו"ר)
ובת"י, וכת' בארזי:
[י] ושל' (גליין). ברפוס
שאלוניקי
ומחזירין למכה:
[כ] ברפוס שאלוניקי
נוסף שפירא, וכת'
בארזי:
[ל] ברפוס
שאלוניקי נוסף קסבר
עיקר שידה בכ"י
(ומתוס' הרא"ש נראה
דלא גרס ליה ברש"י),
ועי' תוספות י"ט:

מסורת הש"ס
עם הוספות

מסורת הש"ס
[א] [שבת קלח:], (ג) צלה
[א:] [נפסיח מח. מו"ק]
[ב:] [מכות פז: ז], צ"ב
[ג:] [קסא. סנהדרין כח:]
[ד:] [סוכה:]
[ה:] [שם נג: סב:], (ד) [סוכה:]
[ו:] [שם נמקנ:], (ט) ביצה
[ז:] [ב"ב סד:,]
[ח] ויקרא ד, ה, (ט) [דף:]
[ט] שבת עג:,
[י] בראשית כח יא,
[כ] [שבת קנב:] ומתוס',
[ל:] [שם חוס' ד"ה לא סדר:], (ט) [קדושין עב:].

הנהו תב"ה

(א) רש"י ד"ה אכל לא
[א:] ומיזוח היינו ממחק
האלמ: **(ב)** תוס' ד"ס
והעליון וכו' דלא התיירו
נמקדש. י"ג עיין בתוספות
פרק המלעט שנת דף
צ"ה צ"ה שאל ונפקל כל
הכלים דף קנב בתוס':

גליון הש"ס

מתני' קושרין נימא.
עין סוכה דף ט"ז ד"ה
ועינן:

רב נסים נאון

בשבת ואין צריך לומר
בר"ט ואתא גמי (שם
קל) חולין את המשמרת:
מחזירין רטיה במקדש
אבל לא במדינה. במס'
י"ד שפרק א' (דף יא)
גרסי מאי טעמא התיירו
חזרת רטיה במקדש
ואוקמה ביה שזכור
עבודה ותייעי דאמר
עולא ג' דברים התיירו
סופן משום תחילתן ואלו
חן עזר לפני הדרסה
ותריסי תנויות חזרות
רטיה במקדש קא משמע
לן הותרו סופן משום
תחילתן כדן דבר עבודה
אין דלאו בר עבודה לא:
רבי אליעזר אומר
מכשירי מצוה דוחה
את השבת. עיקר דבריו
במס' שבת כפ' ר'
אליעזר אומר אם לא
הביא כלי מע"ש ורף
קל' דתנן ועוד אמר
ר' אליעזר כזרתין
עצים לעשות פתמים
ולעשות ברזל ותניא
מילה וכל מכשיריה

חשק שלמה על ר"ח

(א) עין תוס' כאן ד"ה ה'
נפשת קל"ח ונא"ש שס
דכפת על שם ריעו ונפק.
והם דכרי ריעו שם שד"א
היי' היסדן ע"ש דלא מתקן
אסור וכו' ונ"ע. (ג) נראה
דקשר כאן וצ"ל חז' רטיה
שפירשה מעל ידו מכה
מחזירין צצנת ר' יהודה אומר
וסי'.

ליקוטי רש"י

[גרסם בסוף ההוספת]

דרך מלבוש

1. מה נקרא מלבוש

א. מלבושים פחותים

גמרא

שבת דף קמ"ו עמוד ב' - בי סדיא רב אסר וכו' עד רב כהנא ורב אסי

נדרים דף נ"ה עמוד ב'

מתניתין. הנודר מן הכסות מותר בשק וביריעה ובחמילה
גמ'. תניא יוצאין בשק עבה ובסגוס עבה וביריעה ובחמילה מפני הגשמים אבל לא בתיבה ולא בקופה ולא במחצלת
מפני הגשמים הרועים יוצאין בשקים ולא רועים בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדברו חכמים בהווה.

ר"ן נדרים דף נ"ה עמוד ב'

יוצאין בשק עבה. בשבת ולא אמרינן משוי הוא ולא שק ממש אלא כעין שק דהא תני בסיפא הרועים יוצאין בשקים.

פירוש הרא"ש נדרים דף נ"ה עמוד ב'

יוצאין בשקים. בשבת ואין בהם משום משוי כי דרך לצאת בהם מפני הגשמים והוא הדין בלא גשמים נמי שרו

שר"ת אגרות משה חלק א"ח ה' סימן כ"ד

וע"ז שכתבתי שמדינא בעצם יש להתיר לאיש ללבוש על גוף ידו ממש שעון ולצאת בו, כיוון שהוא לבישה ממש. והוכחתי זה ממה שמותר לאיש לצאת בטבעת שיש עליה חותם (סימן ש"א סעיף ט'), אף שוודאי לבישתו הוא רק להמלאכה שיחתום בחותם דיש שם. ומהא שב"ח כלים (שבת ק"כ ע"א) נחשב סודר שבצווארו שלובשו רק בשביל לקנח בו פיו ועיניו בראשין שלו (רש"י שם), ולא לחימום ולא לנוי וכדומה מענייני לבישה, דמ"מ הוא לבישה, דכ"ש שעון שהוא תכשיט ממש. בעצם הוא נכון מאד לדינא. אבל כתבתי שראוי לכל בני תורה ויראי שמים להחמיר, דשמא יקילו גם כשילבשו שלא על גופו ממש, ושלא יבוא להקל בשעונים אחרים, והוא נכון, ואיני רואה שום קושיא ע"ז מהגמ' ומרבנותינו הפוסקים והמפרשים.

2. גדר דרך מלבוש

א. טלית וסודר מקופלים

גמרא ותוספות

גמרא דף קמ"ז עמוד א' היוצא בטלית מקופלת וכו' עד המשנה - תוספות ד"ה מהו לעשות מרזב
גמרא דף קמ"ז עמוד ב' האולירין מביאין וכו' עד למטה מכתפים - תוספות ד"ה צריך לקשר

תוספות ר"ד דף קמ"ז עמוד א'

היוצא בטלית מקופלת ומונחת לו בין כתפיו בשבת חייב חטאת נ"ל דידן נמי אע"ג דאית בה פתילין שמכניסן בצווארו אם קיפלה על כתפיו חייב חטאת הוא שהפתילין לא מעלין ולא מורידין שאינן עשוין אלא שלא תפול מעל כתפיו ואם קיפלה על כתפיו אין זה דרך מלבוש ומשוי הוא:

חידושי הרשב"א דף קמ"ז עמוד א'

טלית מקופלת. פירש רש"י ז"ל לאחר שנתנה על ראשו הגביה שיפוליה על כתפו חייב חטאת שאין זה דרך מלבוש, ומה שיצא רבי לשדה והניח שני צדי טליתו על כתיפו לאו בענין זה היה, שטלית מקופלת היינו כששני צידי הטלית שלפניה ושלאחריה מונחין על כתיפו כעין שאנו מתעטפין בטליתות, אבל ההיא דרבי לא קיפל אלא הצדדין שלפניו בלבד והיה סבור שזה מותר וחזר בו מסהדותיהו דהני מדרבנן, ומכאן יש לאסור בחתנים שלנו שלא יצאו בטליתותיהם ברשות הרבים עד שישלשלנה, וכן אסר מורי הרב ז"ל.

הא דאמר רבי אלעזר אסור לעשות מרזב בשבת ופירש רבי זירא כיסי בבלאתא, פירש הרב אלפסי ז"ל שטליתו מופשלת הנה והנה וחלל כנגד השדרה שהוא כעין מרזב, וכן פירש בערוך, והקשו בתוספות שאין זה דומה לכיס, ורש"י ז"ל פירש שמסלקין בגדיהן מן הארץ כשהן ארוכין וכופלין אותן כלפי מעלה פרוצ"ש בלע"ז ומחזיקין אותן בחוטי' ונראין כיס ומרזב ואסור משום תקוני מנא, ורב פפא נתן כלל בדבר כל שהוא לכנופי ולהעמיד כך תמיד מתוקן אסור אבל להתנאות לפי שעה מותר, גם זה אינו מחוור בעיני, דאינו ענין שמועתינו, דהכא באיסור הוצאה איירינן לומר מה שאינו דרך מלבוש ואסור לצאת בו משום משוי ולא איירינן באיסור תקוני כלי.

והם פירשו כיסי בבליאתא שמקפלין טליתן מן הצדדין על כתיפן ועושיין קפולין הרבה זה על גבי זה קטן מזה ודומה למרזב שיש דפנות בין זה לזה וריוח בינתיים ואינו דרך מלבוש אלא כמשוי ואסור לצאת בו, ואמר רב פפא אדעתא לכנופי כלומר שמקפלו כמו שיכול כדי לרוץ מהר אסור דזה דרך משוי, אבל להתנאות שאין מקפלו כל כך אלא מעט כדי להתנאות בטליתו שפיר דמי דדרך מלבוש בכך, וכן פירש מורי הרב ז"ל, ואין זה דומה לטלית מקופלת, כי טלית מקופלת היינו שראשי הטלית כלומר שיפוליה מקופלים ומונחים על כתיפו, אבל זה אינו מניח השיפולים ממש על כתיפו אלא שמקפל צדדי הטלית מכאן ומכאן.

חידושי הריטב"א דף קמ"ז עמוד א'

היוצא בטלית מקופלת בשבת חייב חטאת. פרש"י ז"ל טלית מקופלת שלאחר שנתנה על ראשו הגביה שוליה על כתפיו חייב חטאת שאין זה דרך מלבוש ומשוי הוא, וכתב הר"י ישעיה ז"ל ודין נמי אע"פ שיש בהם פתילין שמכניסם על צוארו אם קפלה על כתפיו חייב חטאת הוא, שהפתילין לא מעלין ולא מורידין לעשותם מלבוש ואינם עשויים אלא שלא תיפול מעל כתפיו מפני שאין אנו מתעטפים בראש, ואם קפלה על כתפיו (ו) אין זה דרך מלבוש ומשוי הוא, ע"כ לשונו ז"ל,

והא דאמרין לקמן בשילהי שמעתא שיצא רבי לשדה והיו שני צידי טליתו מונחין על כתפו, לא היה כענין זה, דאילו הכא [מיי"ר] שאפילו שולי הטלית המשולש[ל]ים [לאחריו] היו מונחין על כתפו, וההיא דרבי משולש[ל]ת היתה טליתו לאחריו אלא ששולי הטלית שמן הצדדים היו מונחין על כתפיו, [של ימין על כתף] ימין ושל שמאל על כתף שמאל או של ימין בשמאל ושל שמאל בימין, והיה סובר רבי דכי האי גוונא מלבוש היה, וכשאמרו לו כי רבי מאיר (מר) רבי עקיבא חייב חטאת אף בזה שלשל רבי טליתו, ומכאן היה אסור הר"י יונה ז"ל על החתנים שבקטלונא וכן על כל אדם שלא יצאו בטליתותיהם מקופלים לרשות הרבים עד שישתלשלו, והוא הדין לכרמלית ומבוי שאינו מעורב.

והיה נ"ל כי אותם שלובשים טליתותיהם כך תחת גלימותיהם מותר שאין זה אלא דרך עטוף ולהתנאות כדי שלא ירד הטלית מן הגלימה שהוא גנאי, והרי זה בכלל מה שאמרו לקמן דכל דלהתנאות שפיר דמי, ולא איירי תלמודא אלא בדידהו שהיו לובשים הטלית למלבוש עליון.

ועוד נראה לי דאפילו לדידהו לא דקדקו רבי עקיבא ורבי מאיר [אלא היכא] שמקפל צידי טליתו על כתפיו של ימין בימין ושל שמאל בשמאל שזה דרך משוי, אבל במי שמגביה של ימין בשמאל ושל שמאל בימין שמתעטף גופו בטליתו דרך נוי ומלבוש הוא ושירי, ומכאן פתח היתר למנהג החתנים והחזנים ושאר כל אדם כיוצא בהם שנוהגים לצאת בהם כן ביום הכפורים.

הא דשרי תלמודא לצאת בסודר שעל כתפו בשבת ואע"פ שאין נימא כרוכה לו על אצבעו, מסתברא דבסודר שעל כתפו הוא שנצרכה שאין מתעטף בה בראשו, דאילו בסודר שמתעטף בה גם כן ליכא למאן דאמר דבעינן ביה נמי נימא קשורה, ולפיכך המעילים שלנו אף על פי שאין בהם פתילין מותר לצאת בהם לרשות הרבים, וכן כתבו בנמקי הצרפתים ז"ל ובספר התרומות, ואע"פ שהותרו הפתילין גם כן אינו משוי דלגבי טלית בטייל ולא חשיבי, דומיא דכילה וכסכסיה דאמרין בפרק תולין (לעיל קל"ט ב'), ולפיכך אותם טליתות קטנות מצויצות שאנו עושים אע"פ שאין פתח באמצעיתם ואין אדם מתעטף בהם ואין בהם נימא [מותר] לצאת בהם בשבת, אבל יש נוהגים להחמיר שלא לצאת בהם אלא בפתילין.

והא דאמרין אסור לעשות מרזב בשבת, ופרישנא כסא בבלייטא. פירש רבינו אלפסי ז"ל שמפשיל צידי טליתו כלפי אחוריו הנה והנה ונשאר חלל כנגד השדרה שהוא כעין מרזב, וכן פירש בעל הערוך ז"ל, והקשו בתוספות שאין זה דומה לכיס ואמאי קרו ליה כיסי בבלייטא, ונראה שהגאונים ז"ל גורסים כיסי בבלייטא לשון קשירה כעין כישא דירקי (קידושין מ"ה ב').

ורש"י ז"ל פירש כי מי שבגדיו ארוכין מסלקם מן הארץ וכופלם כלפי מעלה ומחזיקם בחוטים ונמצא הכפל כסוי כעין כיס וכעין מרזב פרוצש בלע"ז, ואסור משום תקוני מנא, ואמרין דכל לכנופי שיהא מתוקן תמיד להעמיד קיפול זה לעולם אסור, אבל להתנאות לפי שעה כי הא דבריה דרב אידי שהיה מתנאה בטליתו בחול [שרי], ופירוש מרזב וכיסי בבלייטא נכון הוא, אלא כפי מה שפירש רבינו ז"ל טעם האיסור משום תקוני מנא אינו מחוור, דכולה שמעתא לא איירי אלא במאי דהוי דרך מלבוש או דרך משוי.

והר"י ישעיה ז"ל פירש כפירוש רש"י ז"ל אלא שהיה אומר שאותם הקפלים מחזיקן בידיו, כל אדעתא לכנופי שמגביה טליתו כדי לקבצה שלא תהא משולשלת למטה הוה ליה דרך משוי ואסור, אבל אם מגביהם כדי להתנאות בה שיש בני אדם שאוהבים לקצר מלבושיהם ומקמטין אותם על כתפיהם שלא ירדו למטה ושלא יהו ארוכין יותר מגופו, שאם רוצה [יכול] לילך בהם כשהם משולשלין ואינו מתכוין כי אם להתנאות [שרי] ע"כ.

ובתוספות פירשו כיסי בבלייטא שמקפל טליתו מן הצדדין על כתפיו, ולא שמקפל שולי הטלית דאם כן היינו טלית מקופלת, אלא שמקפל צדדי הטלית על כתפו והשפולים משולשלין, ופעמים עושה שפולין הרבה זה על זה ואותם השפולין נעשין כעין מרזב שיש דפנות בין זה לזה וריוח בנתים, ואמר רב פפא דכל שעשה כן לכנופי כדי שיוכל לרוץ מהר אסור שזה דרך משוי, אבל להתנאות שאינו מקפלו כ"כ אלא למעט כדי להתנאות בטליתו שפיר דמי, וכן כתוב הפירוש הזה בנמקי הרב החסיד ז"ל בפירוש ההלכות שלו, ומסתברא דבין בזה ובין בכעין מעשה דרבי שלא אסרו אלא בעושה כן בשני צידי טליתו, אבל כשעושה כן מצד האחד להתנאות הוא ומותר,

ומה שנהגו במעילין לתת שולי הצד הימין על השמאל, איפשר להתיר שאין עושין כן אלא להתנאות ואף בחול נוהגים כן להתנאות, ואעפ"כ ראוי להחמיר, ונראה שלא אסרו אלא בנותן צידי טליתו או גלימתו על כתפיו, אבל אותם שמוציאין ידיהם תחת שפת טלית או גלימא והולכים כדי להתנאות, או שלא יהיו ידיהם כאסורים לפנים ופעמים מכניסים ידיהם ופעמים מוציאים, שזה צורך מלבוש הוא ומותר, וכן ראיתי למוריני ז"ל שהיה עושה כן לפעמים, אבל במקפל הצד האחד על הכתף שאין השולים מקופלות או כשהשולים משולשלות היה חושש לאיסורא דרבנן מיהת, אלא שעושים כן בחול להתנאות.

חידושי הר"ן דף קמ"ז עמוד א'

טלית מקופלת. פרש"י ז"ל שלאחר שנתנה על ראשו הגביה שפוליה על כתפיו חייב חטאת שאין זה דרך מלבוש, ולא דמי לההוא עובדא שיצא ר' בשדה דטלית מקופלת היינו בששני צידי הטלית שלפניה ושל אחרים מונחים על כתפו אבל בההיא דר' לא היו מקופלין אלא הצדדין שלפניו בלבד ולפיכך היה סבור שיהא מותר עד דאהדרי הנהו רבנן, ומכאן יש לזהר בחתנים שלנו שלא יצאו בטליתותיהן ברשות הרבים כל שצידי הטלית מקופלים על כתפם וכן אסר הר"י יונה ז"ל:

שפת אמת דף קמ"ז עמוד א

שם בגמ' היוצא בטלית מקופלת מונחת ע"כ חייב פי' רש"י שמגבי' שולי הבגד ואיני יודע מנ"ל דפשטא דסוגיא משמע דאינו מלבישו כלל אלא מקפל הבגד ומניחו על כתפו מדאמרין שכן דרך מוכרי כסות לעשות ולמה יגביהו מוכרי כסות השוליים,

ותו דלרש"י הוי הברייתא [דקתני בתר הכי במעות הצרורות בסדינו ובסודרין שעל כתיפן] זו ואצ"ל זו וגם גוף הסברא תמוה לחיוב חטאת בזה דאפי' בלי הקיפול ממילא הוא נושא דרך מלבוש וע"י הקיפול יתחייב בשלמא מעות בסדינו כיון שהוא דבר בפ"ע והוי משאוי אלא שנושאו תוך מלבושו בזה לא נפטר אבל ברישא דברייתא מיירי שמקפלו ומניחו שלא כדרך מלבוש ולהכי הוי לא זו אף זו כנ"ל

שוב מצאתי בפ"י הר"ח שגם הוא פי' כן ומיהו לדינא לכאורה למסקנא דלקמן בעובדא דרבי נראה דגם בזה חייב ולעיקר פירושן גם מהך עובדא משמע דקיפול דהכא כפשטי' ורש"י דוחק עצמו לקמן לחלק בינייהו אבל גם לדינא נלע"ד דאינו מוכרח לחיוב בזה די"ל דר"מ מחייב ומשמע דחכמים פליגי עלי' אלא דאי ר"מ מחייב בזה אית לן למיסר עכ"פ לכתחילה [וכעין הא דלעיל (קל"ח) מי איכא מידי דמר מחייב חטאת ומר שרי לכתחילה] ולהכי שלשל רבי טליתו אבל חיוב אין לנו [אכן בטוש"ע (סי' ש"א סעי' כ"ט) מבואר כפי' רש"י ובכה"ג נמי חייב חטאת ע"ש]:

רמב"ם הלכות שבת פרק י"ט

הלכה י"ח : יוצאין בזוגין הארוגין בבגדים, ויוצא העבד בחותם של טיט שבצוארו אבל לא בחותם של מתכת שמא יפול ויביאנו, המתעטף בטליתו וקיפלה מכאן ומכאן בידו או על כתיפו אם נתכוון לקבץ כנפיו כדי שלא יקרעו או שלא יתלכלכו אסור, ואם קבצן להתנאות בהן כמנהג אנשי המקום במלבושן מותר

הלכה י"ט : היוצא בטלית מקופלת ומונחת על כתיפו חייב, אבל יוצא הוא בסודר שעל כתיפו אע"פ שאין נימה קשורה לו באצבעו, וכל סודר שאינו חופה ראשו ורובו אסור לצאת בו, היתה סכנית קצרה שאינה רחבה קושר שני ראשיה למטה מכתפיים ונמצאת כמו אבנט ומותר לצאת בה.

כסף משנה הלכות שבת פרק י"ט

הלכה י"ח : המתעטף בטליתו וכו'. נראה שרבינו מפרש לישנא דגמ' דקאמר גבי מרזב אסור כפשטיה דאיסורא איכא אבל לא חיוב חטאת ומפני כך הקדים דין המתעטף בטליתו וכו' לדין היוצא בטלית מקופלת:

הלכה י"ט : ומה שכתב רבינו אבל יוצא הוא בסודר שעל כתפו משמע דאפילו במקופל ומונח על כתפו שרי דבגונא דחייב בטלית התיר בסודר וטעמא משום דשאני סודר שדרך לבישתו בכך ודלא כרבינו ירוחם שכתב מותר לצאת בסודר המעוטף כעין מעיל ומשמע מדבריו שאם אינו מעוטף אסור :

ומה שכתב וכל סודר שאינו חופה ראשו ורובו וכו'. נראה שרבינו מפרש דהא דא"ר יוחנן האולירין מביאין בלורי נשים לבי בני ובלבד שיתכסה בהן ראשו ורובו היינו לומר שתהיה רחבה כדי לכסות בה ראשו ורובו וכל שהיא רחבה אע"פ שלא כיסה בה ראשו ורובו שרי:

ש"ת הרשב"א חלק ה' סימן רכ"ד

שאלת : היהודים שבעיר הזאת שנושאים הטלית על הגלימא כרוך על צואריהם ברשות הרבים. היאך מותר והא אמר ר' יוחנן בפרק חבית (דף קמ"ז:) היוצא בטלית מקופלת ומונחת לו על כתפו חייב חטאת וטלית שלהם אין להם בית הצואר ולא לולאות להחזיק בהם שלא יפולו ובשלמה דרך מלבוש הוא שלא בדרך מלבוש לא.

תשובה : כל ארץ ספרד נהגו כן לצניעות לצאת אפי' בחצריהם ובבתיהם ודרך מלבוש הוא להם כך והוו כי הא דאמר התם הדיינון (צ"ל דהרטנים) יוצאים בסודר שעל כתפיהם בשבת ולא [הרטנים] בלבד אמרו אלא אף כל אדם אלא שדרך הרטנים לצאת בכך ואע"פ שאין להם בית הצואר ולא לולאות אין חוששין שמא יפלו דאדרבה כל סודרו (אין) סביבות הצואר ואין עשוי ליפול ולא עוד אלא אפילו סודר שעל כתיפו אין חוששין לנפילה ואפילו אין נימא כרוכה לו באצבעו . וכדאיתא התם (שם:) מעשה בהורקנוס שיצא בסודר שעל כתפו אלא דנימא כרוכה לו באצבעו אמרו חכמים [אפילו] דאין נימא כרוכה לו באצבעו דרש רב נחמן הלכה אע"פ דאין נימא כרוכה באצבעו וטלית מקופלת דא"ר יוחנן היוצא בה דחייב פרש"י ז"ל דלאחר שנתנה על ראשו הגביה שוליו על כתפו שאין זה דרך מלבוש והיינו נמי דרבי שהיו שני צדי טליתו מונחין לו על כתפו ואמרו לו שהוא חייב חטאת ושלשל טליתו . ובזה אנחנו נזהרים שלא לקפל שולי הטלית על הכתפיים

ש"ת אגרות משה חלק אר"ח ה' סימן י"ח

הערה על סעיף כ"ט . פשוט לע"ד שמה שבימים החמים כופלים השרוולים איזה פעמים, הוא אסור לצאת ברשות הרבים, כיון שאין זה צניעות יותר מאילו היו השרוולים קצרים. וכדומה לכך יש ללמוד למקום אחר

הערה על סעיף ל"ד . יוצא אדם בסודר המקופל על כתיפו. ובט"ז ס"ק כ"ד, צריך ביאור למה מותר טפי כאן במקופל, מבטלית שחייב במקופלת, וכו'. והנלע"ד וכו' דבאמת אם מצא הטלית מקופל והניחו על כתיפו דרך עיטוף דמותר. אלא הא דאסור, היינו שהניחה תחילה כמות שהיא ע"פ כל רוחב הטלית, וזהו אינו דרך מלבוש עכ"כ חייב. אבל אם לא עשה כן, אלא לקח סודר מקופל כבר, והניחו על כתיפו מותר. דכן הוא דרך הסודר שלובשין אותו בעודו מקופל, והוא הדין נמי בטלית.

טעם הט"ז דבמקופל תחילה קודם עטיפתו מותר, נראה דכמו דרשאי ללבוש שני בגדים זה על גבי זה, כמו כן כשהוא כפול לא גרע מאם היה חותכו לשנים ומתעטף בשניהם, שהיה מותר, כדאיתא בסעיף ל"ו בב' מלבושים, והוא הדין בשני טליתים. ולכן הווי האיסור בשנתעטף תחילה כשאינו מקופל, שרק בזה הוא רוצה, ואחר כך הגביה השוליים בקיפול על כתפו. ואף שמותר ללבוש בגד על בגד, אף כשאין לו צורך בבגד השני, הוא דוקא בלבישה הגונה, ולא בלבישה כזו שרק מקפלה, שאינו מקפיד שיהיה נאה כדרך עטיפה. ולכן משמע שאף אם נזדמן שנעשה כדרך עיטוף, כיוון שרק נזדמן כן, ולא נעשה בכוונת עיטוף אסור לצאת בו. ועיין בלבושי שרד שתמה בטעם דברי הט"ז, וטעם שבארתי נכון. דלכן דכשמתעטף תחלה במקופל, אף שנזדמן שלא עלתה העיטוף, כיוון שהיתה לכוונת לבישה, הווי גם שלא באופן יפה, נמי לבישה. ובקיפל אחר כך, שהוא לכוונת קיפול, אף שנזדמן שעלה הקיפול יפה, אסור, כיוון שהיה לכוונת קיפול.

גמרא ותוספות

גמ' דף נ"ט ע"ב אמר ליה רבינא לרב אשי: קמרא עילוי המיינא מאי? אמר ליה: תרי המייני קאמרת, תוספות ד"ה תרי המייני גמרא דף ק"כ ע"א רבי יוסי אומר: שמנה עשר כלים וכו' עד וסודר שבצוארו

חידושי הריטב"א דף נ"ט עמוד ב'

קמרא עילוי המיינא מאי. פירוש הוי משוי או לא, והא ודאי פשיטא ליה דתרי המייני משוי הוא, אבל משום דקמרא עיקרו לתכשיט והמיינא לתשמיש קא מבעיא ליה, ואפי' הכי אהדר ליה באתמחה תרי המייני קאמרת, כלומר הא ודאי כתרי המייני נינהו דאסירי ודאי, זו שיטת רש"י ז"ל, ואומר רבינו ז"ל הטעם דבפרק כל כתבי הקדש (לקמן ק"כ א') דמני כלים הראויים ללבוש לא מני אלא חגור אחד, וא"ת והא מני התם פונדא וחגור והפונדא אזור הוא כדמפרש רש"י ז"ל, ו"ל דפונדא הוא על החלוק והחגור הוא על כל הבגדים, ור"י ז"ל מפרש תרי המייני קאמרת הא ודאי פשיטא דתרי המייני שרו דצורך מלבוש נינהו, והראשון יותר נכון, ונראה דלכולי עלמא שני מעילים או שני גלימות משוי הוא.

רא"ש פרק ו' סימן ה'

אמר ליה רבינא לרב אשי קמרא עילוי הימייניה מאי אמר ליה תרי הימייני קאמרת פי' רש"י משוי הוא ואסור * ודוקא שניהם זה על גב זה אבל אם יש מלבוש מפסיק ביניהן מותר. וקצת ראייה מפרק כל כתבי הקודש (דף קכ א) דקחשיב ב"ח כלים פונדא וחגור שבמתניו ופרש"י דפונדא הוא אזור:

הגהות אשרי שם

* ואפילו לאיש שאין דרך לחגור שתי חגורות. ולא דמי לכמה מלבושים שאדם לובש בשביל הקור אבל תרי הימייני מה הנאה שייך בהו אלא ודאי משוי הוא. פר"י מהר"ח:

חידושי הר"ן דף ק"כ עמוד א'

רבי יוסי אומר ו"ח כלים. טעמיה דר' יוסי דאמר דדוקא הני אבל טפי לא לפי שאין דרך בני אדם ללבוש יותר מאלו ואי לביש טפי ונפיק בהו לרשות הרבים הוי משוי הלכך משום דאיכא למיחש דילמא אדמטריד נפיק בהו לרשות הרבים לא שרי ביה טפי, ואפשר דע"כ לא פליגי רבנן עליה אלא משום דכיון דאינו מציל אלא ברשות היחיד לא חיישינן להכי אבל היכא דנפיק בהו לרשות הרבים מזיד דאסור משום משוי, ולפי זה אסור לצאת לרה"ר במלבושין הרבה שאין דרך לישא אותן כאחד:

שפת אמת דף נ"ט עמוד ב'

שם בגמרא א"ל תרי המייני קאמרת עי' ברש"י ב' פי' [ולפי' א' אסור משום דהוי משאוי] והביא רא' לאסור מדלא חשבינן בהדי ו"ח כלים אלא חגור אחד וזה תמוה לע"ד דאדרבה איפכא יש להוכיח משם מדפליגי גבי דליקה אי לובש כל מה שיכול ללבוש או רק ו"ח כלים מוכח דמטעם משאוי ליכא איסור ומותר ללבוש כמה מלבושים שירצה אלא להציל בדליקה משום דלא שכיח לילך רק ב"ח בגדים נראה כמערים להוציא ומש"ה אסור לר"י (*). מ"מ נראה עיקר דלאיסור פשיט ל' דאי להיתרא מה מדמי קמרא להמיינא הא בקמרא שייך לחוש דלמא שלפא ומחויא וההיתר הוא משום שאין הדרך להסיר האזור כדפירש"י לעיל א"כ ע"ג המיינא שפיר יש לאסור כיון דאפשר לשלוח העליון אבל תרי המייני כיון שאינו תכשיט שפיר מותר אלא ודאי דלאיסור פשוט ל' דליכא נ"מ בהא דבלא"ה מתיר:

שו"ת בית שלמה סימן ל"ט

האם מותר ללבוש ערדליים על המנעלים ולצאת בהם לרה"ר בשבת. לכאורה הדבר פשוט להתיר, כיון שאפילו באצול טינוף כל שהוא דרך מלבוש מותר וכמ"ש בש"ע (סעיף י"ד). אלא שעדיין יש להסתפק בזה מצד מחלוקת המחבר והרמ"א (סעיף ל"ו) בדין ב' חגורות זע"ז. דדעת הרמ"א שאין להתיר אלא בב' כובעים או ב' אנפלאות שכן דרך ללבשן בחול, הלא"ה אסור. והגם דבנ"ד נמי כמה אנשים לובשים כן בחול מפני הטיט והקור, מ"מ הרי כתב בס' תוספת שבת (ס"ק סו) שאם רוב המקומות אין דרכם בכך, אפילו במקום שדרכם בכך אסור. וכ"ש בנ"ד שאף במקום הזה רוב בנ"א אינם לובשים כן.

אמנם אעפ"כ דעתי שאין להחמיר בזה, דהא הב"י בש"ע מקיל לגמרי אף בב' חגורות זה על גבי זה. והרמ"א לא הביא דברי ה"א להחמיר אלא דוקא בב' חגורות, אבל על מה שהתיר הש"ע בשני חלוקים זה על גבי זה לא הביא הרמ"א חולקים, אף שאין דרך ללבוש ב' חלוקים זע"ז. וכמ"ש בדרכי משה שם. וע"כ דדוקא בב' חגורות החמיר משום שאין דרך לעשות כן לעולם, אבל בב' חלוקים אף שאין דרך ללבוש כן, כיון דדרך ללבוש כמה מלבושים זה על גבי זה לא חילקו בין שאר מלבושים לחלוקים. וא"כ מה"ט כיון שדרך ללבוש כמה אנפלאות זה על גבי זה, מה"ט מותר ג"כ ללבוש כמה מנעלים זע"ז. ובפרט שלדעת ריה"פ אין רה"ר בזה"ז יש לנטות להקל. ובלא"ה נלע"ד עיקר שאפילו להחמיר בב' חגורות, היינו דוקא במקום שא"צ לו אז לחגור ב' חגורות להנאתו, אלא שמוציא חגורה אחת לצורך חבירו וכיו"ב, אבל אם צריך לו להנאתו לחגור ב' חגורות זה על גבי זה לכ"ע מותר. וכ"נ להדיא מד' הט"ז ס"ק כה. ומשמע מדברי הט"ז שאפילו כשאין דרך רוב בני אדם לחגור זה על גבי זה, מ"מ כל שצריך לזה להנאתו ללבוש זה על גבי זה מותר

טור בית יוסף ושו"ע

• סימן ש"א סעיפים כ"ט, ל', ל"א, ל"ד, ל"ו

הערה על דברי המשנה ברורה

משנה ברורה סימן ש"א ס"ק קל"ג

אבל אסור לקשור את המטפחת סביב הרגל שאינו דרך מלבוש כלל אלא יעשה כנ"ל או יכרוך אותה סביב הצואר בדרך מלבוש

ספר חיי אדם - חלק שני - כלל נ"ו

ואותן הכורכין בפטשיילע סביב צוארן במדינות שאין מנהג לכרוך סביב הצואר, נ"ל דאין זה דרך מלבוש. ומ"מ כיון שלפעמים כורכין בשביל הקור, אפשר שאין למחות אם כורכין אותו כדרך מלבוש. אבל מה שכורכין פעם א' והקצוות תלויים למטה, נ"ל דאיסור גמור הוא. אך בכל זה, כיון שידוע שאין שומעין ונעשה להם כהיתר, מוטב שיהיו שוגגין, ועכ"פ יודיעו להם שיכרכו סביב הצואר בדרך מלבוש או על המכנסיים תחת בגדיו. אבל על החגורה, אין ספק שאסור:

שו"ת ציץ אליעזר חלק יג סימן מט

אמנם לקמן בסעיף ל"ו ס"ק קל"ג מדי דברו בדינא דחגורה ע"ג חגורה ובהזיהירו שאסור לחגור המטפחת על החגורה דאין דרך לחגור בכך. ובהזיהירו גם שאסור לקשור המטפחת סביב לרגל, שאינו דרך מלבוש, כותב עצה שיכול לחגור המטפחת ע"י הפסק מלבוש, מסיים וכותב גם זאת דאין יכרוך אותה סביב הצואר בדרך מלבוש.

אבל יש לעיין, דבשעה"צ שם ס"ק קס"ח מציין המקור לזה להחיי אדם, ואילו המעיין בחיי אדם כלל נ"ו נוכח לדעת שמעיקרא דדינא סובר שיש איסור בכריכת המטפחת סביב לצואר, כי אין זה דרך מלבוש, ורק מוסיף וכותב דמ"מ כיון שלפעמים כורכין בשביל הקור אפשר שאין למחות אם כורכין אותו כדרך מלבוש, ומתוך הדגשה שאכל מה שכורכין פעם א' והקצוות תלויים למטה איסור גמור הוא, ושוב חוזר וכופל, דאך בכל זה כיון שידוע שאין שומעין ונעשה להם כהיתר מוטב שיהיו שוגגין, ועכ"פ יודיעו להם שיכרכו סביב הצואר כדרך מלבוש. ובנשמת אדם שם סק"ב כותב בזה בפשיטות, דגם על הצואר אסור דאין דרך לבישה בכך, ובמקום דמוכח שאינו עושה רק להוציא אסור ע"ש, ולפלא על המשנ"ב שלא בירר בדבריו דעתו האמיתית של החיי אדם בזה, ורק לאחר מיכן להכריע את דעתו להיתר, אם אמנם סבור היה ככה.

3. דברים הבטלים לבגד

א. דבר התפור לבגד

משנה גמרא ותוספות

משנה דף ס"ו עמוד ב' הבנים יוצאין בקשרים וכו' - תוספות ד"ה בני מלכים
גמרא דף ס"ז עמוד א' מאן תנא וכו' עד באריג בכסותו ודברי הכל

חידושי הרמב"ן דף נ"ז עמוד א'

עוד פיר'ת ז"ל שלא אסרו לצאת בדברים שגזירתן משום דלמא שלפא ומחויא ואתיא לאתויי אלא לאשה אבל לאיש מותר שהאנשים דעתן מיושבת עליהן ולא אתי לאחויי כנשים שדעתן קלה והן מתפארות בתכשיטיהן, והא דתנן (ס"ו ב') ובני מלכים בזוגין וה"ה לכל אדם אלא שדברו חכמים בהווה ואוקימנא בגמ' באריג בכסותו הא לאו הכי אסור, שאני התם שיש לגזור שמא יחוכו עליו ואתי לשלפויי משום חוכא אבל משום אחויי ליכא למיחש, ואחרים אומרים מתני' בקטנים שדעתן קלה כנשים אבל גדולים אע"פ שאינו אריג בכסותו מותר, ולפ"ז הא דקתני מתני' וכל אדם היינו קטני כל אדם אבל אי אירי בגדולים הי' לו לחלוק ביניהן שזה באריג וזה אפי' אינו אריג ולא להשוותן, אבל נמצא בירושלמי כן מהו וכל אדם בין גדולים בין קטנים, ואפשר דגמרא דילן סבר מהו וכל אדם בין קטני עניים בין קטני עשירים,

חידושי הרשב"א דף נ"ט עמוד ב'

ואי קשיא לך הא דתנן לקמן (ס"ו ב') ובני מלכים בזוגין וכל אדם אלא שדברו חכמים בהווה, ואוקימנא בגמ' באריג בכסותו, הא לאו הכי אסור, ו"ל דמתניתין בקטנים שדעתן קלה עליהן כנשים אבל גדולים אפילו אינו ארוג בכסותו שרי, ומאי כל אדם קטני כל אדם, אבל בירושלמי (ה"ט) אמרו מהו כל אדם הכל במשמע בין גדולים בין קטנים, ולפי זה ו"ל דטעמא דזוגין משום דחיישינן דלמא מחכו עליהו ואתי למישלף ולאתויי, וכן התיר הנגיד ז"ל בתכשיטי אנשים.

חידושי הריטב"א דף נ"ז עמוד א'

וא"ת והא אמרינן בגמרא (ס"ו ב') ובני מלכים בזוגין וכל אדם אלא שדברו חכמים בהווה ואוקימנא בגמרא בארוג בכסותו ודברי הכל הוא הא אם אינו ארוג בכסותו אסור דילמא שלף ומחוי, ו"ל דהתם בתינוקות שהם שחצנים, אי נמי דהתם להכי בעינן ארוג שאם אינו [ארוג] הוה ליה משוי אליבא דרבנן, ודלא כמאי דס"ד מעיקרא דאוקימנא כר"ש דאמר כל ישראל בני מלכים ויוצאים בזוגין,

חידושי הריטב"א דף ס"ז עמוד א'

מאן תנא אמר ר' אושעיא רבי שמעון היא דאמר כל בני ישראל בני מלכים. פרש"י ז"ל וכיון שכן כל אחד מישראל ראוי לכך וליכא למיחש דמחכו עליה ושלף ליה ומייתי ליה בידיה, רבא אמר באריג בכסותו ודברי הכל, דליכא למיחש לאתויי, והקשה ר"ת ז"ל דלרב הושעיא נמי גיחוש דילמא מיפסיק ליה ואתי לאתויי כיון שאינו ארוג, דהכי חיישינן לעיל בפרקין (נ"ח א'), ולפיכך פירש הוא ז"ל כל ישראל בני מלכים ולא חשיב משוי כי ראוי הוא לכך, ודילמא שלף ליה או מפסק ליה ליכא למיחש דסתם זוגין אלו נתונים היו בשלשלת של כסף או כיוצא בו דליכא למיחש להכי, רבא אמר באריג בכסותו ודברי הכל, דאפי' לרבנן דלית להו דכל ישראל בני מלכים כיון שהוא ארוג לא הוי משוי כי נעשה טפל לכסותו, ועוד פירשו בתוספות פנים אחרים אבל זה הנכון והקל יותר.

חדושי הר"ן דף סז עמוד א'

רבא אמר בארוג בכסותו ודברי הכל פי' ובין לבני מלכים ובין לכל אדם לא שרי אלא בארוג דכיון דארוג בהדי מלבוש כמלבוש דמי וליכא נמי למיחש למישלף ולאחוויו ומשמע דלרבא כל היכא דלאו ארוג אסור ואפשר דטעמא משום דאפילו באיש חיישי' למשלף ולאחוויו ושלא כדברי ר"ת ז"ל, אי נמי משום דאיכא למיחש דילמא מחייכי ביה ואתי למשלף:

שילטי הגיבורים דף ל' עמוד ב' אות ב'

אור זרוע שבת פ"ד ג'

ולענין חותמות של עבדים מסקנא דאי עבד הוא לנפשיה יוצא בו לחצר אבל לא לרה"ר דזימנין דמתבייש ושקיל ומייתי ליה ד"א ברה"ר ואי עביד ליה רבו יוצא בו אף לרה"ר דאגב דאימת רביה איכא עליה לא שקיל ליה ואי מפסיק לא מייתי ליה לבית אדונו דלא קפיד עלויה בד"א בחותמו שבצוארו אבל בחותמו שבכסותו אסור דזימנין דמיפסק ומירתת ומקפל ליה ומחית על כתפיה כדבר יצחק בר יוסף דאר"י בר יוסף א"ר יוחנן כל היוצא בטלית מקופלת ומונחת לו על כתיפו בשבת חייב חטאת וה"מ בחותמות של טיט אבל בחותמות של מתכות אף על גב דעביד ליה רבו אל יצא בו לרה"ר דילמא מפסיק ואתי לאתווי לבית אדונו דהא רביה קפיד עלויה והואיל ועבר יוצא בו כל השבוע ה"ל כמלבוש ולא מתסר עליה משום מיהו הואיל ולגנאי שלו הוא אינו לא תכשיט ולא כלי גמור לקבל טומאה. וכשהייתי אני המחבר בצרפת היינו מוליכים אופנים על הבגדים כי כן גזרו על כל היהודים בעת ההיא וזהו כמו חותם שעשה לו רבו דלא שקיל ליה ואי מפסיק לא מייתי ליה והיינו יוצאים בהם לרה"ר ויש שהיו תפורים בבגד לגמרי והנהו שרי כדאמר' גבי זוג שבכסותו הב"ע [דמיחא] ביה מימחא ויש שהיו עושים אופן מן הקלף ותופרין אותו במחט לבגד ויוצאים בו בשבת וזהו כמו חותם העבד שעשה לו רבו דשרי הואיל ויוצא בו כל ימות השבוע. ומורי ה"ר שמשון מכוס' זצ"ל הי' דן להתיר מפני שהאופנים מחוברים לכסות כדאמ' בירושלמי דפרקין בעון קומי ר' יונתן מהו מיפק בההוא מונקיה א"ל משום תכשיט אי משום תכשיט הי' לו לדניאל לאסור והמניכא די דהבא על צואריה אי משום משוי [בשבת] נימר כל המחבר לכסות הרי הוא ככסות. הא למדת דאפי' דבר שהוא משוי כשהוא מחובר לכסות מותר לצאת בו:

שפת אמת דף ס"ז עמוד א'

מאן תנא א"ר אושעיא כו' רבא אמר באריג בכסותו כו' פי' רש"י דלא שלף לי' ומחוי, וקשה דא"כ מאי קאמר במתניתין וכל אדם אלא שדברו חכמים בהוה הלא בכל אדם אינו מותר אלא באריג ובני מלכים מותרין אפי' באינו אריג ולולי דבריו יש לפרש דקושית הגמ' מאן תנא הוא מטעם דהוי משוי ומתריך ר"א דכל ישראל בני מלכים ולא הוי משוי ורבא מתריך דמירי באריג ובאריג לא הוי משוי דמאחר דמחבר להבגד ה"ל כגוף הבגד ולא הוי משוי כלל [וכן פי' בחי' הר"ן בשם הרא"ה] מיהו גם לבני מלכים צ"ל ג"כ באריג דאל"כ אסור משום דילמא שלפא ומחוי:

שו"ת מנחת יצחק חלק ג' סימן ל"ו

(ב) ועוד ראי' לזה ממה דפליגו האחרונים, במטפחת שמקנחין בו האף, דמתיר הרמ"א (סי' ש"א סעי' כ"ג), לצאת בו בשבת, אם מחובר לכסותו, והטעם דאע"ג דהוא דבר שאינו לא מלבוש ולא תכשיט, מ"מ כיון דמחובר לכסות בטל לגבי הכסות, ויש מאחרונים שס"ל דדוקא בזמניהם, דדרך הי' כן לתפור המטפחת לכסות, אבל יש שכתבו דלפי שהוא דבר שאינו חשוב בטל הוא לגבי הכסות, כמבואר כ"ז במ"ב (ס"ק פ"ד), ועיי"ש בשער הציון (אות כ"ג), שהביא את דברי המג"א (ס"ק ל"ד), מש"כ דלדברי הב"ש, דהצריך שיהי' תפור בשתי תפירות, וקשה מעגולים, וצ"ל דעגולים בטלים טפי, משא"כ מטפחת אף דגם הוא דבר שאינו חשוב, אינו בטל לגבי בגד, רק כשתפור אליו, אבל קשה אמאי נקרא דבר שאינו חשוב יותר מחוטי משי, ולהגר"א א"ש, דס"ל דמה שבני אדם מחברין בשביל שבת, הוי כדרך להיות מחובר עיי"ש,

והיוצא מזה, דיש מדרגות בדבר שאינו חשוב, דאם הוא דבר שאינו חשוב כלל, בטל לכ"ע לגבי בגד, אם הוא מחובר היטב, וכנראה אף אם אין דרכו להיות מחובר, ובמטפחת פליגו אם הוי דבר שאינו חשוב כ"כ, דלהט"ז ומג"א נראה, דל"ה דבר חשוב, ובטל לגבי הבגד, אף אם אין דרכו להיות מחובר, והגר"א ס"ל דמטפח' הוי דבר חשוב, אלא שס"ל דמה שמחברין בשביל שבת, נחשב דרכו להיות מחובר, ולהחיי"א וס' מטה אשר דוקא אם דרכו להיות מחובר כ"פ, ולהנ"ל יוקשה לשיט' הט"ז והמג"א והגר"א, דכיון שאינו מחבר רק בשביל שבת, ובחול אין עושה כן, בודאי לענין טבילה הוי חציצה, כדמוכח למעין בהלכות המדברים בעניני חציצה, וע"כ דבנוגע להוצאה שאני.

טור בית יוסף דרכי משה ושו"ע

• סימן ש"א סעיף כ"ג

ב. מעות הצרורים והתפורים בבגדו

משנה וגמרא

משנה דף ס"ה עמוד א' פורפת על האבן וכו' גמרא דף קמ"ז עמוד א' חנוני היוצא במעות וכו' עד לצאת כך

שו"ת מהר"ל החדשות סימן מ'

מ"ש אם יש לתפור זהובים שלימים, עד שתשאל על השלימים שאל על הנקובים ואפי' היו תכשיט גמור, כי מהר"ם כתב בתשובה וז"ל וששאלתם על היהודים ההולכים בדרכים [ומוליכים] כסף או זהב ותופרין אותן באבנט, אם מותר להולכים בשבת, דע לך שהוא אסור דתנן פ' המצניע (צב). בפונדתו ובשפת חלוקו פטור, וכל פטורי דשבת פטור אבל אסור הוא עכ"ל ומזה אין ראייה לאסור, דהתם עבדי מנפשיה ומכניסיהם עצמם במקום סכנה, אבל השתא דילמא אי איפשר בע"א ולהציל מן הליסטים ומן המלכין התירו רבו' אסור דרבנן, וראיה מהה"י מי שהחשיך (קנג:) דמותר אפי' פחות מד' אמות אע"ג דבקל אתי לידי חיוב חטאת, אבל אין זה אלא איסור טילטול מוקצה אבל להוציא חוץ מן העיירות לבי מהסס, ואע"ג דהתם התיר אפי' פ"פ מד' אמות וכן לרוץ עד ביתו ולמזרקה כלאחר יד, מ"מ לא עבדי עקירה והנחה, והכא בנדון דידן דמוציא ומכניס ומטלטל בכרמלית כי אורחיה דילמא חמור טפי

ובספר פרנס (סוף סימן קמ"ז) משמע קצת לאיסור שכתב וז"ל וכן אם [יש] לו מעות בתיבתו או כסף או זהב בחתיכות שאינן [כלים] וירא פן יראוהו [גזלנים] או עבדי המושל ויקחו אותו מותר להצניע אותם במקום אחר ברה"י שלו אע"פ שהן מוקצין עכ"ל. הרי כתב ברה"י, משמע דאסור להוציא. ואע"פ שמוקצה גופיה משום הוצאה היא מ"מ לא דמי להוצאה ממש. וכמה פעמים נשאלתי על ככה ונתברר לי לא לאיסור ולא להיתר

ודעתי נוטה יותר להיתר מלאסור כיון דהתיר כלאחר יד משום הכי פטר לי, דאע"ג דע"י ריצה דווקא שרי דאית ליה הכירה, דלא לית' לפוש, מ"מ שרי ליה נמי פ"פ מד' אמות, ואיכ' מאן דשרי דרכו לרבו' ע"ש, אלמא שהקילו טובא משום הפסד ממונא וכ"ש לדידן דלית לן ר"ה, ובעיירות שלנו דחצירות ננהו וננעלות והרגשתי שלא ישמעו לאיסור ע"כ איני מוחה בידם, וכ"ש שהרי הוא סכנת נפשות לעת כזאת דחיי נפש תלויה בזה, דח"ו אם ימצאו אצל אחד שום כסף במזומן אולי ירחקוהו ח"ו וכאלה רב', וכמקצ' רבות' התירו בדליקה ככר או תינוק, ואע"ג דמסיק פ' נוטל (קמב:) לא אמרו ככר או תינוק אלא למת בלבד, מ"מ כתבו בדליקה, מודה תלמוד דידן לירושלמי וקשה מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף כדפסק רבינו גרשום מאור הגולה, על הבורסקי, כ"ש וכ"ש האידנא דאפס עצור ועזוב, ועם השי"ת נתונים למרמס והפקר כדגי הים בע"ה,

ומ"ש ממעות בשק בתשב"ץ (סימן נ"ד) אסר לי דמעות חשי' ולא בטלי, וכן כתב שם (סימן מ"ב) שיה' המטולטל חשיב טפי מן המוקצה. אמנם על זה אין עניינו לכאן דכל הני בטולי' לענין טלטול מוקצה, אבל לענין הוצאה (אי) [אינו] כן דתכלת בציצית לא בטלה, דהוצא בטלית שאינה מצוייצת כהלכתא חייב חטאת למר משום תכלת דחשיב ולמר אפי' משום לבן וכמה נתעצמו רבו' להתיר לולאות האבנט משום דחזו לבתי שוקיים או למכנסיים אבל ביטול לא מהני כה"ג כיון דצריך להוציא ואיפשר להוציא זה בלא זה. ולא דמי להני דפרק המצניע (צג:) את החי במטה ואוכלים בכלים פטור, וע"ש דכל היכא שתמצא ביטול לענין הוצאה היינו שזה צריך לזה וחשיב חד או חשיב מלבוש מה"ט פוק עיין ותשכח. אכן מטעמא דלעיל נוטה ע"ד להתיר, ואני רגיל לומר להן אם איפשר שלא תוציאו אל תוציאו. אחרי זאת זכרתי ההיא דפ' במה אשה פורפת על האבן אבל לא על המטבע דמוכח משם דאסור להוציא וע"ש,

טור בית יוסף ושו"ע

• סימן ש"א סעיפים ל"ב, ל"ג

ג. טלית שאינה מצוייצת כהלכתה

גמרא ותוספות

גמרא דף קל"ט עמוד ב' אמר רב אבין מתעטף אדם וכו' עד ובטלי - תוספות ד"ה ציצית חשיבי

חתם סופר מסכת שבת דף קלט עמוד ב

היוצא בטלית שאינה מצוייצת. שמעתי בשם קדמון א' ליישב קושי' פרשת דרכים איך קיימו אבותינו התורה הלא גוי ששבת חייב מיתה ותי' הגאון ז"ל דלבשו טלית מצוייצת כהלכתה בשבת דלישראל תכשיט הוא ולבני נח משאוי הוא דפח"ח. ויש להשיב כיון דרצו לקיים המצות הוה תכשיט אפי' דינם כבני נח וק"ל:

חידושי הריטב"א דף קל"ט עמוד ב'

ציצית לגבי טלית חשיבי ולא בטלי. פרש"י ז"ל משום דתכלת דאית ביה חשיב והלכך כי אינה מצוייצת כהלכתה הציציות הו' משוי, אבל הני כסכסאי [לא] חשיבי, דבטלי, ולא הו' משוי, ולפי זה בזמן הזה דליכא תכלת אפי' אינה מצוייצת כהלכתה מותר לצאת בה, [אבל הרמב"ם כתב מפני שאותן החוטין חשובין הן אצלו ודעתו עליהן עד שישלים חסרון ויעשו ציצית] וא"כ אפי' בזמן [הזה] אסור לצאת בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה דהא לא בטלי ציציות, והוא הדין בטלית של פשתן שיש בה ציציות, וכיון דאיכא חשש איסור דאורייתא אסור לצאת בו ולא סמכין [ארש"י אלא] כדברי הרמב"ם ז"ל, ויש אומרים דהוא הדין שאין יוצאים אפי' בטלית של צמר מצוייצת דשמא הלכה כרבי (יהודה) שהתכלת מעכב את הלבן, ולאו מילתא היא דהא מוכח במנחות (ל"ח א') דהלכה כרבנן אע"ג דאיכא סוגיא חדא כרבי (יהודה) (ע"ש ל"ח ב' תוד"ה אלא).

ואם יצא לרשות הרבים בטלית מצוייצת כהלכתה ובשבת ברשות הרבים נפסק לו חוט, פושטו ואפילו בשוק כדאיתא בפרק הקומץ במסכת מנחות (ל"ז ב'), אבל אם נפסק בכרמלית ואין לו לעבור דרך רשות הרבים עד שיגיע לביתו אינו פושטו, דגדול כבוד הבריות שדוחה את לאו דלא תסור, מיהו לכתחילה אסור לצאת לכרמלית או לחצר שאינה מעורבת בטלית שאינה מצוייצת, אבל בטלית מצוייצת כהלכתה והיא של צמר מותר לכתחילה לצאת אפי' לרה"ר ואע"פ שאין לה לולאות מצד זה וקשרים מצד זה דהא גבי כילה וכסכסיה מותר לצאת בה, וכן הלכה. ולענין רצועות התלויות באבנט ובמכנסים לצורך בתי השוקים, צורך המכנסים חשיבי ובטלי לגביה ומלבוש חשיבי, ואע"פ שאינו לבוש בתי השוקים, אבל לתלות רצועות יתירות אסור, מ"ר (ע"י עוד מש"כ רבינו לעיל נ"ט ב' ד"ה האי).

רמב"ם הלכות שבת פרק י"ט הלכה כ'

מותר להתעטף בטלית שיש בשפתותיה מלל אע"פ שהן חוטין ארוכין ואע"פ שאינן נוי הטלית מפני שהן בטלים לגבי הטלית ואינו מקפיד עליהן בין היו בין לא היו, לפיכך היוצא בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה חייב מפני שאותן החוטין חשובין הן אצלו ודעתו עליהן עד שישלים חסרון ויעשו ציצית, אבל טלית המצוייצת כהלכתה מותר לצאת בה בין ביום בין בלילה, שאין הציצית הגמורה משאוי אלא הרי היא מנויי הבגד ומטכסיסיו כמו האימרא וכיוצא בה, ואילו היו חוטי הציצית שהיא מצוייצת כהלכתה משאוי היה חייב היוצא בה אפילו ביום השבת שאין מצות עשה שאין בה כרת דוחה שבת.

מגיד משנה הלכות שבת פרק י"ט הלכה כ'

ופי' כסכסיה רצועות התלויות בה כך פירש"י ז"ל ורבינו כתב שיש בשפתה וכו' שכך הם כסכסי הכילה. היה מי שסובר שהטלית המצוייצת אסור לצאת בה בלילה מפני שאין הלילה זמן ציצית ונמצא יוצא בציצית שלא במקום מצוה. ורבינו הכריח שאין היתר ההוצאה מפני המצוה אלא מפני שהמצוה עושה הציציות נוי לטלית והרי אינו מוציא אלא דבר שאינו משאוי כלל

שאלה היא הדבר משאוי אלא שהתירוהו במקום מצוה לא היתה מצות עשה שאין בה כרת דוחה שבת אלו דברי רבינו. והיתר היציאה בטלית המצוייצת פשוט ומבואר סוף פרק הקומץ רבה במנחות (דף ל"ז ל"ח) ושם נזכר שאם נפסק חוט אחד מן הציצית בכרמלית שיכול ללבשו עד ביתו ואינו צריך לפושטו שם שגדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה של דבריהם

הגהות מיימוניות הלכות שבת פרק י"ט הלכה כ'

ולולאות הקבועות באבנט מותר לצאת בהן יחף אפי' הן של משי וחשובים הואיל והן ראויין לקשור בהן אחד מראשי המכנסים התלויים למטה להגביהן אבל שאר לולאות של משי שהן מוזהבות ועשויות ללבוש בהן את הטלית אם נפסקו אסור לצאת בהן שאינן בטלות והוי משאוי. ספר התרומה

ספר התרומה הלכות שבת סימן רנ"ד

ואותם רצועות שקושרין באבנט של מכנסים והם תלויות לניירייש בלעז וקושר ראשן באנפלייאו' של בגד או של עור למתוח האנפלייאות למע' שהם חשובות של משי או צבועות ארגמן ופעמים הולך יחף בשבת בר"ה והרי הלולאות חשובות ותלויות שלא לצורך ולא בטילי אגב מכנסים והוי משאוי כמו יוצא בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה דחייב חטאת משום הציציות התלויות שלא לצורך יש שמחמירין וקושרין אותם תחלה באנפלייאות עתה כשמניחין ברגליו ראשי הרצועות לאבנט למתוח האנפלייאות למעלה וכשהוא יחף נשארו החוטין והרצועות מחוברין לאנפלייאות.

אמנם יש להתיר. דאפילו כשהוא יחף אין הרצועות שהן תלויות באבנט מיקרי משאוי שאינה שלא לצורך. דאי בעי ינעול אנפלייאות ברגליו ויהיה צריך לרצועות. ואפילו ביום הכפורים פעמים קושר ראשי המכנסיים התלויות למטה וזוקף ראשיהן למעלה כדי שוקיו וקושרין לרצועות התלויות לאבנט. אמנם יש שקושרין ראשי של מכנסים זה לזה לכסות שוקיו ויריכיו ולא לרצועות התלויות לאבנט. והמחמיר לתלות לו ולקשור הרצועות לקובען באנפלייאות ולא באבנטו תבא עליו ברכה.

שו"ת אגרות משה חלק א"ח ה' סימן י"ח

הערות על סעיף ל"ח : היוצא בשבת בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה, חייב, מפני שאותם החוטים חשובים הם אצלו ודעתו עליהם עד שישלם ויעשהו ציצית. ואם היא מצוייצת כהלכתה, אע"פ שאין בה תכלת מותר לצאת בה בשבת.

מש"כ בטלית בלא תכלת, אף שדעת בעל המאור (שבת פרק ב', י"א ע"ב מדפי הר"ף) שמעכב, לא שייך לחוש בשביל זה בשבת ביציאה לרשות הרבים. דכיון דבחול עושין ד' ציציות דלבן לבד (ולא רק שתיים או שלוש לבן כדון), אף שאינו מדינא אלא זכר לתכלת, הוא וודאי צורך הבגד, לפי המנהג שנוהגין, דלא כבעל המאור. לכן גם לענין שבת אינו משא, דמאי שנא לענין שבת אם הוא מדינא, או ממנהגא. וכי מה שיוצאין לרשות הרבים בציצית הוא ענין דיחוי, אלא משום דהוא צורך הבגד, דלא גרע מצורך יפוי וכדומה. אם כן גם הצורך ממנהגא הוא צורך, ומותר.

וטעם חשיבי דבציצית, דלא בטלי לבגד, כשאינה מצוייצת כהלכתה, הא איכא הרבה טעמים. לרש"י שבת דף קל"ט ע"ב ד"ה [חשיבי], הוא משום דשל תכלת הן ולא בטלי. והרא"ש שכתב סתם בפ"כ סימן ד', ציצית לגבי טלית חשיבי ולא בטלי, משמע שהוא כפירוש רש"י - משום חשיבות הציצית - אך גם הלבנים חשיבי. וכן הוא בר"ן (נ"ז ע"ב מדפי הר"ף ד"ה ציצית), להרמב"ם, שביאר בדעת הרמב"ם בפ"ט מה' שבת ה"כ, דאפילו לדודן דלית לן תכלת, חשיבי ולא בטלי. והתוס' שבת שם ד"ה ציצית בשם ר"ח, כתב לפי שחשובים בעיניו שדעתו ליתן בטלית ציצית רביעית, וכוונתו שחשיבותם מחמת שדעתו בדווקא להשאירם, אף שעתה אין צורך הבגד בהם. ולטעם זה כתב החיי אדם (כלל נ"ו סימן י"ד) שזוג קרסים שנפסק קרס אחד, אפילו שהן משיחה או חוט ברזל בעלמא, ואינן חשובין אצלו כלל, מ"מ אסור לצאת בקרס התלוי על חוט אחד. וכן היינגער (לולאה שמתחת לצווארון הבגד המשמשת לתלייתו) שנקרע מצד אחד, ותפור רק מצד אחד, שאין צורך בו כפי שהוא עתה, וחשיב אצלו כדי להשלים, גם כן לא בטיל ואסור לצאת בו.

ויש לפרש טעם אחר דציציות פסולות לא בטלי, דחשיבי מצד המקום שהחוטין הפסולים תלויים בו, שמוכרח כשיתקן הציצית להסיר את הפסולין כדי לתלות את הכשרים במקומם, וא"כ החוטין הפסולים חשיבי להסירם ממקומם. וטעם זה לכאורה ניחא יותר. ויש להחמיר ככל השיטות גם בחוטין חשובים מצד עצמם, גם בחוטין שדעתו להשלימם, וגם בחשובים מצד שצריך להסירם ממקומם.

ד. הוצאת כפפות

ספר שבולי הלקט ענין שבת סימן קז

ולצאת בשבת בבתי ידים הנקראים גוואנטי מפני הצינה אע"פ שיש למצוא צד היתר שהרי הן כעין מלבוש לידים. חוכך אני בהן להחמיר לפי שאין אדם יכול למשמש בידי יפה ולעשות מה שצריך לו ופעמים שצריך למשמש בבשרו מפני כינה שעוקצתו אי נמי לחכך בבשרו וצריך להוציאם מידי ושמא ישכח ויוציאם ד' אמות ברשות הרבים אך אם תפרן מערב שבת בבתי זרועיו של מלבושו או קשרן קשר של קיימא יפה דליכא למיחש דלמא משתלפי שרי.

טור בית יוסף ושו"ע

- סימן ש"א סעיפים ל"ז, ל"ח, ל"ט
- הלכות ציצית סימן י"ג

שולחן ערוך אורח חיים סימן יג

סעיף א

ארבע ציציות מעכבין זה את זה, שכל זמן שאין בה כל הארבע אינה מצוייצת כהלכתה והיוצא בה לרשות הרבים בשבת חייב חטאת (ועיין לקמן סימן ט"א סעיף ל"ח).

אם היא מצויינת כהלכתה, מותר לצאת בה לרשות הרבים, בין טלית קטן בין טלית גדול, אפילו בזמן הזה שאין לנו תכלת (רק שלל יהא מונח לו על כתיפיו) (ומוקמינן לטלית ה' אחזקתיה שהוא מצוייץ כהלכתו, ואין כריך לבדקו קודם שילא בו)

סעיף ג

אם נודע לו בשבת, כשהוא בכרמלית, שהטלית שעליו פסול, לא יסירנו מעליו עד שיגיע לביתו, דגדול כבוד הבריות הגה: ואפילו טלית קטן שתחת בגדיו אין כריך לפשוט. וה"ה אם נפסק אחד מן האילנות ומתבטא ליכא טלית, דיוכל ללבוש בלא ברכה, מכח כבוד הבריות ודוקא בשבת, לאסור לעשות אילנות, אבל בחול כהאי גוונא, אסור.

4. לבישת תפילין ברה"ר בשבת

מסכת עירובין דף צ"ה עמוד א' וב'

תוספות

גמרא

רש"י

המוצא תפילין - הך פירקא במסכת שבת ה"ל למיתני גבי הולאות אלא משום דקתני סיפא רבי יהודה אומר נותן אדם לחבירו וחבירו לחבירו ואפילו חוץ לתחום ועוד משום דקתני בסוף פרקין רבי שמעון אומר כל מקום שהחירו לך חכמים משלך נתנו לך ומפרש בגמ' דקאי אסוף מי שהולאותו.

מכניסין זוג זוג - בספ"ק דביצה (דף טו.) מוכח דאיידי דלא מינטרי מחמת כלבי אבל מינטרי מחמת כלבי אע"ג דלא מינטרי מחמת גנבי לא.

אבל בחדשות פטור - איסור נמי איכא דלקמן (נא.) תניא אסור בחדשות.

אי קסבר שבת זמן תפילין - פירש בקונטרס משום הכי שרי אבל לאכולי טפי מן המצוה לא וקשה דאם מכה זה בא לדקדק דזוג אין טפי לא אם כן בסמוך דקאמר לעולם לאו זמן תפילין הוא ה"כ דמצי למימר לעולם זמן תפילין הוא אלא י"ל דאי זמן תפילין הוא איכא כל תוסף אע"ג דלא מיכוון כדמסיק רבא בפרק ראובן בית דין (ר"ה דף כה:) ולהכי זוג אחד אין טפי לא.

וכי שרו רבנן לענין הצלה דרך מלבוש במקום תפילין - פירש בקונטרס דשלא במקום תפילין הן בולטין יותר מדאי וגרעה משאוי ולכך אסור ואין זו סברה אלא נראה דהטעם משום דלא מיקרי מלבוש אלא במקום שרגיל להניחו בחול

מתניתין : המוצא תפילין מכניסין זוג זוג רבן גמליאל אומר שנים שנים במה דברים אמורים בישנות אבל בחדשות פטור מצאן צבתים או כריכות מחשיך עליהן ומביאן ובסכנה מכסין והולך לו רבי שמעון אומר נותנן לחבירו וחבירו לחבירו עד שמגיע לחצר החיצונה . עד כאן הנצרך לעניננו

גמרא : זוג אחד אין טפי לא לימא תנן סתמא דלא כרבי מאיר דאי כרבי מאיר האמר לובש כל מה שיכול ללבוש ועוטף כל מה שיכול לעטוף . . . אמר רבא אפילו תימא רבי מאיר התם דרך מלבושו כחול שוויה רבנן והכא דרך מלבושו כחול שוויה רבנן התם דבחול כמה דבעי לביש לענין הצלה נמי שרו ליה רבנן הכא דבחול נמי זוג אחד אין טפי לא לענין הצלה נמי זוג אחד אין טפי לא .

רבן גמליאל אומר שנים שנים מאי קסבר אי קסבר שבת זמן תפילין הוא זוג אחד אין טפי לא ואי קסבר שבת לאו זמן תפילין הוא ומשום הצלה דרך מלבוש שרו ליה רבנן אפילו טפי נמי לעולם קסבר שבת לאו זמן תפילין הוא וכי שרו רבנן לענין הצלה דרך מלבוש במקום תפילין אי הכי זוג אחד נמי אין טפי לא אמר רב שמואל בר רב יצחק מקום יש בראש להניח בו שתי תפילין . . . לימא בדבר שמואל בר רב יצחק קמיפלגי דתנא קמא לית ליה דרב שמואל בר רב יצחק ורבן גמליאל אית ליה דרב שמואל בר רב יצחק לא דכולי עלמא אית להו דרב שמואל בר רב יצחק והכא בשבת זמן תפילין קמיפלגי דתנא קמא סבר שבת זמן תפילין הוא ורבן גמליאל סבר שבת לאו זמן תפילין הוא .

המוצא תפילין - בשדה במקום שנאבדו. מכניסין - לעיר ולבית. זוג זוג - אחד בראש ואחד בזרוע והיינו זוג כדרך שלבושן בחול וחוזר תמיד ומכניסין זוג אחר זוג עד שיכלו. שנים שנים - זוג בראש וזוג בזרוע ובגמרא בעי טעמא מאי נינהו. בישנות - שניכר הקשר העשוי כמין שדי דולאי תפילין הן ויש בהן קדושה ואסור להניחן בציון. אבל בחדשות פטור - מלהכניסן דילמא קמיע הן בעלמא ואין בהן קדושה אלא בנעשים כהלכתן והיינו לשמן הלכך לא מחללינן שבתא עליהו. צבתים - קשרים קשרים הרבה תפילין בכל קשר ובגמרא מפרש מאי צבתים ומאי כריכות. מחשיך עליהן - ימתין עד שתחשך וישב שם וישמרם ולכשתחשך יטלם יחד וגמרא פריך וליעייילניהו זוג זוג. ובסכנה - שאינו יכול להמתין שם, ומתעורר מפני הליסטים. נותנן לחבירו וחבירו לחבירו - דכל חד וחד לא ממטי להו ארבע אמות. לחצר החיצונה - של עיר שהוא מקום המשתמר ראשון.

לובש כל מה שיכול ללבוש - לענין האלת דליקה תנן בכל כחצי הקודש (שבת קכ, א.) התם - דקאי בשאר מלבושין, דכמה דבעי לבוש בחול. זוג אחד אין - דקסבר שבת זמן תפילין הוא ומשום הכי שרי ובלאו האלה נמי אם בא להניח תפילין מניח ומשום האלה לא שרינן ליה טפי. מאי קסבר - דקא שרי שנים שנים אבל טפי לא. אי קסבר שבת

זמן תפילין הוא - משום הכי שרי אבל לאכולי טפי מן המצוה לא. לאו זמן תפילין הוא - ושרו ליה רבנן דרך מלבוש משום דתכשיט הוא לגביה ולא משאוי ואף על גב דלאו אורחיה הכא משום האלה שרי. במקום תפילין - הראוי להניח בו תפילין, שאין כל הראש כשר להניח תפילין אלא דקדק לבד וחריץ יש שם שהתפילין יושבים בו ואינן בולטין כל כך כדלקמן ובשבת נמי באתרא דלא חזו ליה לאו תכשיט הוא שכולטין יותר מדאי והוי כמשאוי. תנא קמא סבר שבת זמן תפילין הוא - ומשום האלה לא מישרו ביה טפי מן המצוה דלאו תכשיט נינהו וכל שכן דכיון דזמן תפילין הוא ואיכא כל תוסף אחי איסור כל תוסף עליה כמשאוי. רבן גמליאל סבר לאו זמן תפילין הוא - והיינו טעמא דשרו ליה רבנן להאלה משום דתכשיט הוא הלכך כל כמה דהוה תכשיט שרי ומשום כל תוסף ליכא הכא דאין כאן מוצא תפילין כלל אלא כשאר מלבוש בעלמא.

חידושי הרשב"א מסכת עירובין דף צה עמוד ב

אמר רבא אפי' תימא ר' מאיר וכו' וה"ה דהוה מצי לתרוצי דטעמא דר' מאיר משום דקסבר שבת זמן תפילין ואיכא משום בל תוסיף, אלא חדא מגו [תרי] תלתא נקט, וא"נ משום רוחא דמילתא קאמר דאפי' ס"ל לר"מ שבת לאו זמן תפילין הוא לא שרינן ליה אלא כדרך מלבוש בחול, כך תירץ הראב"ד ז"ל:

חידושי הריטב"א עירובין דף צ"ה עמוד א'

מכניסין זוג זוג. פירוש המוציא תפילין במקום שאינם נשמרים מחמת כלבים או מחמת גנבי כדאיתא במסכת ביצה (ט"ו א') חייב להכניסין זוג זוג כדי שלא יתבזו, והראיה דחובה קתני מדקתני סיפא אבל בחדשות פטור, ולא עוד אלא דהתם הוה ליה למתני אסור וכדתניא בברייתא רבי יהודה אסור בחדשות, אלא דאידי דקתני הכא מכניסין בחיוב תנא סיפא בחדשות דפטור, והא דשרי תנא להכניסין אתיא למ"ד שבת זמן תפילין הוא ורבנן גזרו בהו, וכן למ"ד שבת לאו זמן תפילין הוא דאפילו לדידיה ליכא חיוב חטאת כיון שמוציאן דרך מלבוש כדרכו בחול כדאיתא בגמרא, ופולגתא דר"ג ורבנן ושאר מתני' כלה מפורש בגמ'.

גמרא שם דף צ"ו עמוד ב'

אמר רבי אלעזר המוצא תכלת בשוק לשונות פסולות חוטין כשרין מאי שנא לשונות דאמר אדעתא דגלימא צבעינהו חוטין נמי נימא אדעתא דגלימא טוינהו בשזורים שזורים נמי נימא אדעתא דשיפתא דגלימא עיפינהו במופסקין דכולי האי ודאי לא טרחי אינשי אמר רבא וכי אדם טורח לעשות קמיע כמין תפילין דתנן במה דברים אמורים בישנות אבל בחדשות פטור . . . אלא אמר רבא טרח ולא טרח תנאי היא דתניא המוצא תפילין מכניסין זוג זוג אחד חדשות ואחד ישנות דברי רבי מאיר ר' יהודה אסור בחדשות ומתיר בישנות אלמא מר סבר טרח אינשי ומר סבר לא טרח אינשי והשתא דתני אבוב דשמואל בר רב יצחק אלו הן ישנות כל שיש בהן רצועות ומקושרות חדשות יש בהן רצועות ולא מקושרות דכולי עלמא לא טרח אינשי וליעבינהו מיענב אמר רב חסדא זאת אומרת: עניבה פסולה בתפילין

רא"ש מסכת עירובין פרק י' סימן א'

בחדשות מאי טעמא לא משום דחיישינן דילמא קמיע נינהו אבל ישנות כיון דמקושרות נינהו לא טרח אינשי כולי האי בקמיע תני רב שמואל בר רב יצחק אלו ישנו' כל שיש בהן רצועות ומקושרות חדשות כל שיש בהן רצועות ואין מקושרות: **מצאן צבותין או כרוכות:** אמר רב יהודה אמר רב הן הן צבותין הן הן כרוכות. צבותין זוגי זוגי כרוכות דכריכי טובא: **מחשיך עליהן ומביאן:** אמאי ניעיילינהו זוג זוג אמר רב יצחק בריה דרב יהודה לדידי מיפרשא לי מיני' דאבא כל שאילו מכניסין זוג זוג וכלות קודם שקיעת החמה מכניסין זוג זוג ואם לאו מחשיך עליהן ומביאן: **ובסכנה מכסן והולך לו:** אוקימנא בסכנת עכו"ם כגון בשעת הגזירה אבל בסכנת ליסטיין מוליכין כולן כא' פחות פחות מד' אמות:

רמב"ם הלכות שבת פרק יט

הלכה כג : המוצא תפילין בשבת ברשות הרבים כיצד הוא עושה לובשן כדרכן מניח של יד בידו של ראש בראשו ונכנס וחולצן בבית וחוזר ויוצא ולובש זוג שני וחולצן עד שיכניס את כולו, ואם היו הרבה ולא נשאר מן היום כדי להכניסין דרך מלבוש הרי זה מחשיך עליהם ומכניסין במוצאי שבת, ואם היה בימי השמד שמתירא לישב ולשמרן עד הערב מפני הגוים מכסן במקומן ומניחן והולך.

הלכה כד : היה מתיירא להחשיך עליהן מפני הליסטים נוטל את כולן כאחת ומוליכין פחות פחות מארבע אמות או נותנן לחבירו בתוך ארבע אמות וחבירו לחבירו עד שמגיע לחצר החיצונה, במה דברים אמורים בשהיו בהן רצועותיהן והן מקושרין קשר של תפילין שודאי תפילין הן אבל אם לא היו רצועותיהן מקושרות אינו נזקק להן.

השגת הראב"ד : אבל אם לא היו רצועותיהן מקושרות אינו נזקק להם . א"א אני ראיתי ג"כ שטעה במקום אחר בזה (עי' פ"ב מהל' ציצית ה"ז) שהוא סבור שהחדשות שר' יהודה אסור (עירובין צו) מפני שחושש שמא קמיעין הן ואינו כן כי בודאי אין אדם טורח לעשות קמיע כעין תפילין, אלא חדשות שאינן מקושרות לפי שאין קושרין בשבת, מעתה צבתים ותפילין שאינן מקושרין מחשיך עליהם שלא בשעת השמד ושלא בסכנת ליסטים ומביאן לערב שלא לזלזל בקדושתן כמו שמצילין כל כתבי הקדש מן האיבוד.

רמב"ם הלכות ציצית פרק ב' הלכה ז'

המוצא תכלת בשוק אפילו מצא חוטין פסוקין פסולה, שזורין כשרה, הלוקח טלית מצוייצת מן השוק מישראל הרי היא בחזקתה מן הכותי התגר כשרה מן ההדיוט פסולה

השגת הראב"ד : אפילו מצא חוטין פסוקין משזורין פסולה . א"א אם תדקדק יפה בגירסא של עירובין תמצא באמת דהכי מסקנא דשזורין מופסקין כשרה דכולי האי לא טרחי, והא דתנן בהמוצא תפילין ישנות מכניסין זוג זוג אבל לא חדשות כרבי יהודה לאו משום דחיישינן שמא קמיעים הם דכולי האי לא טרחי לעשות קמיע כעין תפילין אלא מאי הן חדשות שאין מקושרות ומשום דלא אפשר למקטרינהו בשבתא ואפי' בעניבה דר' יהודה לטעמיה דאמר עניבה קשירה היא עכ"ל

מגיד משנה הלכות שבת פרק י"ט הלכה כד'

בד"א כשהיו בהן רצועותיהן והיו מקושרין וכו'. דברי רבינו בזה הוא כדברי ההלכות שכתבו בחדשות מ"ט לא דחיישינן שמא קמיע נינהו אבל ישנות כיון דמקושרין נינהו לא טרחי אינשי כולי האי בקמיעי עכ"ל. ודע שהם דיעות בגמ' (עירובין צ"ו צ"ז) רבא סבר דטעמא דחדשות הוא מפני חשש קמיעים דטרח אינשי בקמיע ולדבריו המוצא תכלת בשוק אפילו מצא חוטין פסוקין ושזורין פסולה דטרח אינשי לזייף כולי האי וכ"כ רבינו בעיקר הנוסחא הראשונה שלו פ"ב מהל' ציצית.

ובאמת שאין מסקנת השמועה כדברי ההלכות ולא כדבריו אלו אלא דכולי עלמא לא טרח אינשי לעשות קמיע כעין תפילין וכן המוצא חוטי תכלת בשוק פסוקין ושזורין כשרה דלא טרח לזייף כולי האי וטעמא דתפילין חדשות שאינו נזקק להן הוא מפני שא"א לו לקשרן בשבת ולהכניסן ולפיכך אינו מכניסן אבל להחשיך עליהן מחשיך שלא בשעת הסכנה וכן כתוב בהשגות כאן ואף רבינו נשאל על דין הציצית מחכמי לונ"ל ז"ל והשיב להן ודאי אמת כדבריכם ובעיקר העתקתי לנוסחא שלי טעיתי וכך הן הדברים וכזה תקנו הנוסחא אפי' מצא חוטין פסוקין פסולה ואם שזורין כשרה עכ"ל:

כסף משנה הלכות ציצית פרק ב הלכה ז

בפ' בתרא דעירובין (דף צ"ו) א"ר אלעזר המוצא תכלת בשוק וכו' והשתא דתני אבוה דשמואל דהאי חדשות כשיש בהם רצועות ואינן מקושרות כעין קשר של תפילין אלמא טעמא משום קשר דקשירה אב מלאכה דכולי עלמא לא טרח דטעמא דחדשות לאו משום ספק קמיע הוא

נמצא לפי זה דקם ליה הלכתא כר' אלעזר דמכשיר בחוטין שזורין ומופסקין. ויש לתמוה על רבינו שכתב אפילו מצא חוטין פסוקין ושזורין פסולה וכבר השיגו הראב"ד. וחכמי לונ"ל שאלו שאלה זו מרבינו ז"ל והשיב להם ודאי אמת כדבריכם ובעיקר העתקתי לנוסחא שלי טעיתי וכך הם הדברים וכזה תקנו הנוסחא אפילו מצא חוטין פסוקין פסולה ואם שזורין כשרה עכ"ל:

שפת אמת מסכת עירובין דף צה עמוד א

במשנה המוצא תפילין מכניסין זוג זוג אפשר דדוקא זוג אבל תפלה אחת אסור להכניס כיון דאין דרך להניח כך, וכ"ש של ראש דק"ל כ"מ שבין עיניך יהי' שתים, אע"ג דבדלית לי' אלא של ראש מניחו ואח"כ מניח של יד כדאי' בפ' התכלת, מ"מ י"ל כיון דלאו אורחי' בהכי לאו דרך מלבוש הוא:

טור בית יוסף ושו"ע

• סימן ש"א סעיף מ"ב

אשה בלבישת תפילין וטלית מצוייצת

מגן אברהם סימן ש"א ס"ק נ"ד

ספר שער המלך - הלכות שבת - פרק י"ט הלכה כ"ג

והנה מה שכתב המגן אברהם סימן ש"א ס"ק נ"ד דאשה אסורה להכניסם ואם יצאה בטלית המצוייצת חייבת חטאת, הן דברים תמוהים, דבעירובין דף צ"ו ע"ב בעי לאוכוחי דר"מ ור"י סברי דתפילין מ"ע שלא הז"ג הוא מדקאמר מכניסין זוג זוג, אחד האיש ואחד האשה, ודחינן ודילמא סבר לה כר"י דאמר נשים סומכות רשות, לא ס"ד וכו', הרי מבואר דלמאן דס"ל נשים סומכות רשות אפילו אשה יכולה להכניסן, וא"כ כיון דקי"ל כר"י ס, כמ"ש התוס' שם [צ"ו ע"א ד"ה דילמא], והרא"ש פ"ק דקידושין [אות מ"ט], והר"ן בפ"ג דר"ה [דף ט' ע"ב], איך כתב הרב ז"ל דאשה אסורה להכניסן, וכן ראיתי בספר חזון נחום ח"א שתמה עליו בזה, ועיין בספר יד אליהו סימן י':

ומצאתי להרשב"א ז"ל בשיטה כת"י על מסכת עירובין [צ"ו ע"ב ד"ה אבל באשה] שכתב וז"ל, כתב הראב"ד ז"ל, דאע"ג דק"ל שבת לאו זמן תפילין כר"ג, לענין הצלה ק"ל דזוג אחד [אין] טפי לא, הואיל וסתם לן תנא הכי, דדילמא הוי טעמא משום דלא שרי אלא כדרך מלבושו בחול, כיון דבחול אחד אין טפי לא, בשבת נמי אחד אין טפי לא, ואשה נמי כלל לא, דהא לאו דרך מלבוש בחול הוא, ומתניתין נמי דייקא, דאם איתא ליתני אחד האיש ואחד האשה כדקתני ברייתא [צ"ו ע"ב], ואע"ג דסתם לן תנא כר"מ לענין זוג זוג, לענין אשה לא סתם לן תנא כותיה, והרי"ף ז"ל נראה שכן דעתו, שהביא מתניתין כצורתה לבד, ולא הזכיר אשה כלל, ודברי רש"י נכונים בעיני, דאם איתא אמאי לא קאמר בגמרא ואבע"א דכ"ע שבת לאו זמן תפילין, מר סבר כדרך מלבושו בחול שרו ליה רבנן, זוג חד אין טפי לא, ומר סבר כדרך מקום הנחת תפילין שרו ליה רבנן, אלא ודאי משמע מדלא אשכח פירוקא אחרינא אלא לומר דבשבת זמן תפילין פליגי, ש"מ דטעמא דמתניתין ע"כ מש"ה הוא. גם מ"ש הרב ז"ל דנשים אינן מצילות דאינו דרך מלבוש, תמיה לי טובא, כיון דק"ל דנשים סומכות רשות, דרך מלבוש הן בחול, ותדע לך, מדדחי [צ"ו ע"ב] דילמא ס"ל כמ"ד נשים סומכות רשות וכו', ולולי שאמרה הרב ז"ל וגם מהלכות הרי"ף נראה כדבריו, הייתי אומר דהלכה (כר"מ) [כר"ג] דמכניס אפילו שנים וכו', כיון דק"ל כר"ע [שם צ"ו ע"א] דשבת לאו זמן תפילין וכו', ואשה נמי מכנסת, הואיל וסומכות רשות, אף לאשה דרך מלבוש הוא לה, עכ"ד, יע"ש. הנה מבואר שדברי הרב מג"א הוא מחלוקת הראב"ד והרשב"א:

והנראה ודאי שדעת הראב"ד ז"ל דס"ל דלא ק"ל כר"ס דס"ל דנשים סומכות רשות, מדסתם לן תנא דלא כותיה במתניתין [ר"ה ל"ב ע"ב] דאין מעכבין התינוקות מלתקוע, כדדייקין התם [ל"ג ע"א] הא נשים מעכבין, וכן נראה מדברי רבינו ז"ל בהלכות שופר [פרק ב' הלכה ז'], שהביא מתניתין כצורתה, גם בפרק ג' מהלכות מעשה הקרבנות [הלכה ח'] כתב בסתם גם כן דנשים אין סומכין, וכלישנא דת"ק דר"ס [עירובין צ"ו ע"ב], ולא ביאר דנשים סומכות רשות, משמע שדעתו לפסוק דלא כר"ס, וכן נראה שהוא דעת הכלבו [ריש סימן כ"א] שהביא מרן ז"ל בסימן ל"ח [בב"י], שאם רצו נשים להניח תפילין אין שומעין וכו', יע"ש, משמע דס"ל דהיא דמיכל בת שאול שהיתה מנחת תפילין ולא מיחו בה חכמים [עירובין צ"ו ע"א] היינו אליבא דר"ס, ולכן לא ק"ל כותיה, ומעתה מה שכתב הרב מג"א דאם יצאה בטלית מצוייצת חייבת חטאת נראה דליתא, (שלפי) [שאפילו לפי] דעת הראב"ד ז"ל שכתבנו, לא כתב כן אלא גבי תפילין, משום דצריכין גוף נקי, ואסורה להניח בחול, דלא ק"ל כר"ס, אבל גבי ציצית דאין כאן חשש איסור, פשיטא ודאי דאינה חייבת, וזה פשוט:

ספר אליהו רבה א"ח - סימן ש"א

(עה) יכניסן וכו'. ואשה אסורה להכניסה (שבת דף ס"ב) ולכן אם יצאה בטלית המצוייצת חייבת חטאת אבל דבר שהוא מלבוש גמור לאיש מותרת לצאת בו (מגן אברהם), ונראה לי דוקא טלית שנושאין בבית הכנסת אבל טלית קטן הוי כמלבוש גמור, ומה שהקשה הש"ס שם משק רועים קצת קשה דילמא שאני תפילין דקיימא לן בסימן ל"ח סעיף ג' דאם הנשים רוצות להניח מוחין בידם:

ספר תוספת שבת סימן ש"א על דברי המ"א

ואגב שיטפא כתב חייבת "חטאת" (באשה היוצאת בטלית המצוייצת) דהא גבבי טבעת אמרינן דלהכי חייבת משום דלפעמים שנותן לה הבעל טבעת שיש בה חותם להניח בקופסא ובדרל הליכתה מניחתה באצבעה והוי דרך הוצאה הא לאו הכי מקרי הוצאה כלאחר יד ואינו אסור אלא מדרבנן וה"ה בטלית נמי כיוצא בה

כתב האליהו רבה דהיינו דוקא בטלית גדול אבל טלית קטן שפיר הוי מלבוש אף לאשה . ולא ידענא מאי קאמר דהא מ"מ מיהו הציצית מקרי משאוי לגבה

פרי מגדים א"א ס"ק נ"ד

הפרמ"ג נסתפק לענין תפילין דר"ת האם מותר להכניס בשבת וכמו כן הסתפק לענין בגד שעטנז האם מותר להוציאו ברשות הרבים דרך לבישה

4. לבישת הכובע ברה"ר

גמרא ותוספות

גמרא שבת דף קל"ח עמוד ב' האי סיאנא שרי וכו' עד הא דלא מיהדק - תוספות
ד"ה הא דמיהדק
גמרא עירובין דף ק"ב עמוד ב'

תוספות עירובין דף ק"ב עמוד ב'

הא דמיהדק הא דלא מיהדק - פירש בקונטרס דטעמא לאו משום אהל הוא ולפי זה מותרין אותן כובעין של לבד אע"פ שמאהיל טפח ובלבד שיהיה קשור תחת גרונו שלא יפול ואתי לאיתויי ד' אמות ברה"ר אבל ר"ח מפרש דמיהדק אסור כשהטפח היוצא מן הכובע חזק שאינו נכפף ונראה אהל ולפי זה כובעים אסורין.

חידושי הרשב"א שבת דף קל"ח עמוד ב'

אלא לא קשיא הא דמיהדק הא דלא מיהדק. פירוש טעמא לאו משום אהל אלא משום דלמא נפיל ואתי לאתויי, וכן פירש רש"י ז"ל, אבל רבינו חננאל ז"ל פירש לעולם משום אהל וכשמיהדק מיתסר דהוה ליה כאהל, אבל גלימיה דלא מיהדק לא הוי כאהל ושרי, ואינו מחוור דאם כן הוה ליה למימר לא קשיא הכא לא מיהדק התם מיהדק.

חידושי הריטב"א שבת דף קל"ח עמוד ב'

אלא לא קשיא הא דמיהדק הא דלא מיהדק. פירש ר"ח ז"ל לעולם משום אהל ושאינו גלימיה דלא מיהדק ולא דמיא לאהל כלל אבל בסיניא דמיהדק אי אית ביה טפח אסור, ואיכא דקשיא להו על פירוש זה כיון דלא אהדר מאוקימתא קמייא דאית ביה טפח או דלית ביה טפח אמאי קאמר אלא לא קשיא, הוה ליה למימר לא קשיא, ואפשר משום דאיכא אוקימתא אחריתי דאית ביה טפח או לית ביה טפח אע"ג דלא אהדר ביה קאמר אלא, ובתוספות הלכו בשיטה זו אלא שפירשו דמיהדק קשה כסיניא דלא מיהדק דהוה רך כטלית, והוא דחוק, דהא לא משמע לישנא דמיהדק ולא מיהדק הכי, ועוד דאפילו שהוא רך הא עושין אהליו מדבר רך ומה לי... אלא דמיהדק ליכא למיחש... ברשות הרבים ולפיכך שרי והא דאיתמר סיניא אסור... ליכא למיחש שמא יגביהו וה"ה למגבעת שעל ראשו בין מפשתן בין מצמר מותר לצאת בהן אפי' דלא מיהדק

רמב"ם הלכות שבת פרק כ"ב הלכה ל"א

כובע שעושין על הראש ויש לו שפה מקפת שהיא עושה צל כמו אהל על לבושו מותר ללבשו, ואם הוציא מן הבגדים סביב לראשו או כנגד פניו כמו אהל והיה מהודק על הראש והיתה השפה שהוציאה קשה ביותר כמו גג אסור מפני שהוא עושה אהל עראי.

הגהות מיימוניות הלכות שבת פרק כ"ב הלכה ל"א

[ת] אמר רב ששת בריה דרב אידי סינא שרי כו' ע"ש בריש תולין ובסוף המוצא תפילין, והנה פירש כפירוש ר"ח וכן פי' בערוך ולדבריהם אפילו קשור ברצועה תחת צוארו אסור מטעם אהל וכתב רבינו ברוך דאפילו לפירושם אותם כובעות שלנו שמא מותרין משום דמשופעים והולכים כלפי מטה אבל רש"י פי' הא דמיהדק הא דלא מיהדק דמיהדק שרי פי' שקשור במשיחה או ברצועה תחת צוארו ואין לירא שמא יפול ולא איירי מטעם אהל כלל. ופסק סה"ת והמצות דלפיכך כל הכובעים מותרים להלך בהן בשבת אם קשורים ברצועה תחת צוארו אבל כובע של צמר או בגד שקורין אלוצ"א מותר לכל הפירושים אפילו בלא שום קשירה דמיהדק שפיר בראש כו' ע"כ. ובא"ז כתב על פיר' ש' וז"ל הילכך כל הכובעים מותרים ע"י רצועה כמו שאנו הולכים ואפילו בלא רצועה אם הוא כובע עמוק שראשו נכנס לתוכו ואין רוח יכול להפרידו מעל ראשו מותר אפילו בלא רצועה בשבת ע"כ:

שו"ת רדב"ז חלק ה' סימן ע"ז (סימן אלף ת"נ)

שאלת ממני על מה שכתב הרמב"ם פ"ב מהלכות שבת כובע שעושין על הראש ויש לו שפה וכו' והעלה א' מן החכמים לדעת הרב כיון שלא הזכיר הרב טפח דכולה מילתא תליא אי מהדק אי לא מהדק [אי מהדק] אפי' כל שהו הוי אהל ואי לא מהדק לא הוי אהל ודייק לה מדאמרין פרק המוצא תפילין סיניא שרי והתניא סיניא אסיר לא קשיא הא דאית בה טפח הא דלית בה טפח ופריך אלא מעתה (אפיק) [שרביב] בגלימיה טפח הכי נמי דמחייב ותרצו אלא לא קשיא הא דמהדק הא דלא מהדק ומדקאמר אלא משמע דמהדר מתירוצא קמא ולא שאני ליה אי אית ביה טפח אי לא אי מהדק הוי אהל ואסיר ואי לא מהדק מותר ושאלת אם יש לחוש לחומרא זו או לא:

תשובה לא תציתו ליה דלא אשכחן אהל פחות מטפח ולדבריו איך מצינו ידינו ורגלנו במצנפות שלנו שהן קשין ומהדק שפיר והוא בולט מן הראש ועושה אהל על הפנים קרב לחצי טפח והלא רבינו כתב למעלה דטפח הוי אהל ומשמע דפחות מטפח לא הוי אהל וכתב בסמוך המסנן בכפיפה מצרית לא יגביה הכפיפה מן הכלי טפח כדי שלא יעשה אהל עראי בשבת אבל פחות מטפח מותר לכתחלה שאין כאן אהל כלל לא עראי ולא קבע וזהו שכתב ז"ל ואם הוציא מן הבגד סביב לראשו או כנגד פניו כמו אהל דהיינו טפח והוא מהודק על ראשו והיה השפה שהוציא קשה ביותר כמו גג אסור וכו' נמצאת בעיני ג' תנאים שיהיה היוצא טפח דאין אהל פחות מטפח ושיהיה מהודק

בראש כמין כובע לאפוקי אם השליך על ראשו כנף בגדו ולא הדקו על ראשו ושיהיה היוצא קשה דומה לגג לאפוקי אם היה רך ומדולדל למטה אם חסר אחד מג' תנאים אלו מותר וה"פ דסוגיין דשבת אמר רב ששת בריה דרב אידי האי סיינא שרי פי' כובע שמשמין אותו בני אדם על ראשם ומאהיל על פניהם מפני השמש נקרא שומכרו בלעז ופרץ והא אמרת סיינא אסיר לא קשיא הא דאית ביה טפח אסיר הא דלית ביה טפח מותר. אלא מעתה אפיק בגלימיה טפח הכי נמי דמחייב האי דמחייב לאו דוקא דאין זה אהל קבוע וק"ל דלא מחייב חטאת אלא העושה אהל קבעה /קבוע/ אלא ה"ק הכי נמי דאסיר והכי פריך השתא דתלית בטפח דוקא א"כ אפיק בגלימיה טפח הכי נמי דאסיר אלא לא קשיא הא דמהדק הא דלא מהדק כלומר לא תתלי הטעם באם יש בה טפח לבד אלא בהצטרפות תנאי אחר דמהדק אבל אי לא מהדק אפי' אית ביה טפח מותר ומהדק תרתי משמע דמהדק בראש ואיהו גופה מהדק כלומר קשה דומיא דכובע ונסתלקה קושיית הר"ן ועלו דברי הרב כהוגן כנ"ל:

טור בית יוסף ושו"ע

• סימן ש"א סעיפים מ' מ"א

בענין נשיאת המטריה בשבת

שו"ת נודע ביהודה מהדורה תנינא - א"ח סימן ל' (בתוך דבריו מבאר את דברי רש"י והרמב"ם לענין הכובע)

על דבר נשיאת הפאראסאל /מטריה/ בשבת והוא כלי העשוי להגן בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים והאדם נושא על ראשו והוא מאהיל על ראשו והוא עשוי שיש לו בית יד וקרסים ולולאות לפתחו ולמותחו ולסגרו כרצונו. ומעלתו כתב מכתב לחכם אחד לשאלו למה אינו מוחה בבני ביתו שיוצאים בשבת עם האוהל על ראשם, והחכם השיב לו טעמים להתיר. ומעלתו חזר והשיב לו לסתור טעמי ההיתר ההם ועתה ביקש מעלתו ממני לחוות דעתי בזה והנני משיב לו. ויען שאותו החכם המתיר אינני מכיר כי מעלתו העלים ממני שמו ושם עירו רק כתב חכם אחד מעבר לים. אך יהיה החכם ההוא מי שיהיה אני לא אשא פנים ואף כי מתוך דבריו של החכם ניכר דגברא רבה הוא ודבריו המה דברי תורה ודברי טעם לשבח אך אעפ"כ לדינא אינני מסכים עמו רק עם מעלתו שהאמת אתו. ושורש דברי החכם נשען על שני טעמים להיתר:

הא' על זה שאמרו בשבת דף קל"ח ע"ב האי סיאנא שרי והא אתמר סיאנא אסור ל"ק הא דאית ביה טפח וכו' אלא מעתה שרשב בגלימא טפח ה"נ שמחייב אלא (זו היא גירסת רש"י) ל"ק הא דמיהדק וכו'. רש"י ד"ה אלא טעמא לאו משום אוהל הוא אלא משום שלא יגביהנו הרוח וכו'. והקשה החכם הנ"ל היא גופא קשיא למה לא יהיה בו איסור אוהל ומ"ט דרש"י בזה א"ו הואיל ואינו מגין על שום דבר רק על האדם הנושא ואינו קבוע במקום אחד רק הולך בו ממקום למקום אינו חשוב אוהל, והביא ראיה מטומאת אוהל ששנינו בפ"ח דאהלות משנה ה' ואלו לא מביאין ולא חוצצין עוף הפורח וטלית המנפנפת והספינה שהיא שטה על פני המים כי אוהל שאינו רק בדרך הילוך לא שמיה אוהל:

והביא גם דברי הרמב"ם בפרק כ"ב הלכה ל"א שכתב ואם הוציא מן הבגד סביב לראשו או כנגד פניו כמו אוהל והיה מהודק על ראשו והיה השפה שהוציא קשה ביותר כמו גג אסור מפני שעושה אוהל עראי. ודקדק החכם הנ"ל מה שכתב הרמב"ם והיה מהודק על ראשו לומר כיון שאינו עשוי אלא להלוך בו אם אינו קבוע על ראשו לא שייך בו איסור אוהל ע"כ דברי החכם.

ועיסה זו נחתומה מעיד עליה שהחכם הנ"ל בעצמו כתב על קצת ראיות שלו שיודע שיש לפקפק בו קצת אבל באיסור דרבנן כזה אין להחמיר, וכבוד מעלתו הרמה השיב על דברי ראיות החכם הנ"ל תשובות נכונות:

והנה אמינא ליה איזי שזה איזה שנים שהובא כלי הנ"ל לקהלתנו והורגלו בו רבים ומתוך כך התחילו להקל בו גם בשבת ומחיתי בהם ודרשתי באותו פעם בבה"כ שהוא איסור גמור ואמרתיו שאפילו חוששני לאיסור סקילה ומאז ועד עתה אני מוחה בקהלתנו ורוב העם נזהרים. וכעת נבדקה ראיות החכם הזה. מה שהביא מדברי רש"י בסיאנא יפה השיב מעלתו שטעם רש"י כיון שאינו מכין לאוהל הוא דבר שאינו מתכוין וגם לא מקרי פסיק רישא שאם אינו צריך לאויר שתחתיו אינו נחשב אוהל ואם אין שם שמש ולא גשם אפילו אח"כ יבוא גשם או שמש לא עביד מידי ובשעה שלבשו לא נתכוין לאוהל או דסובר רש"י דסתם סיאנא אינו קשה יותר מגלימא וגם מה שאמרו בגמ' מיהדק לא משמע קשה ולכן אין בו משום אהל רק אם לא מיהדק חיישינן שישליכנו הרוח ויטלטלנו ד' אמות ברה"ר. או טעמיה דרש"י כיון שאין בו שיפוע למטה א"כ לא מיחשב אוהל דאוהל בעי גם מחיצת טפח כמו גבי טומאה טפח ע"ט ברום טפח אבל שיהיה גבוה י"ט ודאי לא בעינן לענין חיוב אוהל בשבת כמפורש בתוספות דף קל"ח ע"ב בד"ה שאין בשיפוע וכו' דלא כהריטב"א בסוף עירובין שכתב בשם חכמי הצרפתים להיפוך. באופן שמדברי רש"י אין

הכרע כלל והתוס' ודאי שפירשו משום אוהל והוא גרסת ר"ח שדבריו דברי קבלה וכן הרמב"ם בפ' כ"ב הלכה ל"א.

והרשב"א אף שבמסכת שבת העלה כרש"י הלא בעירובין הכריע כר"ח כמ"ש הרב המגיד שם בשמו וגם זה שהכריע במס' שבת כרש"י אין ראיה על הדין רק על הפירוש כמבואר בדבריו שם שהוכיח מדלא קאמר הכא מיהדק וכו' ועכ"פ לדינא מודה לדברי ר"ח שהרי במס' עירובין כתב כן וא"כ לאיסור שוים כל הנהו רבוותא וגם הרא"ש הביא דעת ר"ח באחרונה וכן הטור בסימן ש"א הביא דעת התוס' באחרונה והש"ע שם סעיף מ' ג"כ החליט הטעם משום אוהל. וכבר כתבתי שגם מדברי רש"י אין ראיה לסתור הדין ולא נחלק רק על הפירוש בגמרא וגם רש"י מודה שאם יש לו כעין מחיצה ג"כ או אם כוונתו לאוהל שייך בו איסור אוהל והרי פאראסאל כולהו איתנהו ביה שיש סמוך לשלשה מגגו יותר מרוחב טפח ויש לו דפנות כי השיפוע למטה שהולך באורך כמה טפחים המה דפנות ולא תחשוב כאן שהולך בשיפוע ואנו חושבין עליונו של השיפוע לגג איך נחשוב יתר השיפוע לדפנות דודאי כן הוא ומידי דהוה אסוכה העשויה כמין צריך דעד גובה עשרה מיחשב השיפוע לדפנות ומשם ולמעלה מיחשב סכך ואוהל ואם יש בגגה טפח או תוך ג' טפחים סמוך לגגה רוחב טפח כשירה בין לר"א ובין לרבנן ועיין מגן אברהם סימן תרל"א ס"ק ט'. וא"כ לא ידעתי על מה סמך החכם המתיר בזה ומה שכתב שהרמב"ם הצריך שיהיה מהודק על ראשו ג"כ לא ידעתי מה הועיל בזה. הלא גם זה הפאראסאל מחזיק בידו על ראשו והרי הוא מהודק על ראשו. ועוד כי נלענ"ד טעם הרמב"ם בזה שאם אינו מהודק על ראשו הרוח מפילו מראשו ואין נחשב אפילו אוהל עראי אבל זה פאראסאל בכל מקום שהוא אוהל חזק הוא כשמעמידו:

ומה שכתב כיון שהולך בו ממקום למקום אינו נחשב אוהל. מלבד שכבר דבריו בטלים מדין סיאנא הנ"ל שהרי ג"כ הולך בו ממקום למקום והרי כל הני רבוותא אסרוהו משום אוהל אלא דבלא"ה לא ידעתי לכוין דבריו וראיותיו. כי מה שהביא מטלית המנפנפת וספינה השטה אין הנדון דומה כי טלית המנפנפת אין לה סמיכה בשום דבר ואין לה שום קיום רק הרוח מעמידה באויר וספינה השטה ועוף הפורח שם הפירוש שלא נחשבו אוהל שמאחיל על דבר זה שהרי התעייף עליו עיניך ואיננו מאחיל על דבר זה ולא חוצץ נגד זה לכך אינו מביא ואינו חוצץ אבל לא שלא נחשבו אהל כי בודאי הם אוהל אבל אינם על דבר זה אבל לענין שבת הרי עשה אוהל ובכ"מ שהוא אוהל הוא. ועוד דמה בכך שהאדם הולך בו ממקום למקום הרי אף על פי כן בכל מקום מאחיל על ראשו וכשאוהל עם מה שתחתיו הולך ממקום למקום אפילו לענין טומאת המת אוהל הוא . . . ויותר היה לו להחכם הזה להביא אוהל זרוק דק"ל דלאו שמה אוהל אם החכם הזה מדמה שבת לטומאה. אבל גם בזה אין שום חיזוק לדבריו . . . א"כ הפאראסאל שביד האדם ומחזיקו על ראשו כיון שהאדם עצמו נקרא אוהל ואין הזריקה מפסדת שם אוהל ממנו הה"ד האוהל שמחזיק על ראשו. ועוד וכי תמיד הוא מהלך בו והלא בשעה שמעמידו עומד הוא במקומו ותיכף עובר בשבת באיסור שבת. ולכן כל דברי החכם הזה ביסוד הזה אף שדברי חכמה הם אין להם קיום לדינא:

ועד כאן דברנו מאיסור תיקונו בשבת אבל אם העמידו מע"ש אם רשאי בשבת לישא אותו ולהאחיל בו על ראשו להגן מפני החמה או מפני הגשם והא ודאי שמצד מראית העין שיחשדוהו שתיקנו היום ראוי לאסור. לא מיבעי לשטת הרי"ף אליבא דב"י שיש בו חיוב חטאת פשיטא שצריך למנוע ולמחות אפילו הוקם מע"ש מפני מראית עין אלא אפילו אם נימא שודאי לית בו איסור תורה אפילו יקימו בשבת אלא איסור דרבנן ג"כ שייך בו איסור מראית עין. ועד כאן לא נחלקו הפוסקים אלא אם החשד הוא איסור דרבנן אם אמרינן בו כל שאסרו מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור שדעת התוס' דבאיסור דרבנן לא אמרינן אפילו בחדרי חדרים אסור. ועי' בס' ש"א במג"א ס"ק נ"ו, אבל בפרהסיא ודאי אסור שהרי איסור הבהמה לצאת בזוג הוא משום חשדא דאזיל לחינגא שהוא איסור דרבנן ועיין בסימן ש"ה סעיף י"א:

אבל אם אסור מצד הדין אף בלא חשדא יש לדון שכיון שכבר הוא מאתמול ובכל מקום שהוא עומד אוהל הוא א"כ מה לי שהוא עומד במקומו או שנושאו על ראשו אלא שיש סברא ג"כ לאיסור שזה מאחיל עתה על ראשו מיחשב עשיית אוהל וראי' לדבר סיאנא לדעת ר"ח והרמב"ם שאסור משום אוהל ואטו עושה שום דבר בו הלא אינו נוטהו ולא מפשיטו אלא שלובשו על ראשו ואפ"ה אסור משום אוהל. ואמנם לשון הרמב"ם בפ' כ"ב הל' ל"א כובע שעושין על הראש ויש לו שפה מקפת שהיא עושה צל כמו אוהל על לבושו מותר ללבשו ואם הוציא מן הבגד סביב לראשו או נגד פניו כמו אוהל והי' מהודק על ראשו והי' השפה שהוציאה קשה ביותר כמו גג אסור מפני שהוא עושה אוהל עראי עכ"ל הרמב"ם.

ויש לדקדק למה כתב הרמב"ם ואם הוציא וכן לסוף השפה שהוציאה וכו' ולמה לא כתב בקיצור ואם השפה שהוציאה קשה ביותר כמו גג ומקפת סביב ראשו או כנגד פניו כמו אוהל אסור וכו'. א"ו שהרמב"ם בעי שהוא יוציא מן הבגד ויעשהו כמו אוהל כגון שכופפו מעט למטה שיאחיל אבל אם כבר הבגד הוא כן אינו עושה שום דבר ואין בו איסור שכבר הוא אוהל קודם שיסיימו

/שישימו/ על ראשו הא למה זה דומה שהולך בשבת ועומד תחת האוהל וכי יש בו צד איסור. ואפילו אם נימא שלשון הרמב"ם לאו דוקא ויש בו איסור מצד שמשימו על ראשו וכמו שפלפלו האחרונים על הברעטליך/הכובעים/ ג"כ אין ראי' שהברעטל הוא דבר פשוט וכשמונח או תלוי בכותל אינו אוהל כלל ולא נעשה אוהל כי אם כשמשימו בראשו ולכן מיחשב מה שמשימו על ראשו עשיית אוהל בשבת אבל הפארעסאל כשהוא מוערך כבר הוא אוהל בכל מקום שהוא ולכן כשמניחו על ראשו אינו עושה אוהל חדש. דרך כלל כשהוא מוערך מערב שבת יש בו לדון לאיסור ולהיתר אבל עכ"פ מפני מראית עין יש לאסרו כי מי יודע אם ערכו מאתמול ובפרט בדור יתום הזה שנפשי אינן בני תורה יותר מבני בשכר. והנלע"ד כתבתי.

שם סק"ו, ועיין גם בבה"ל סל"ז ד"ה שיתפרם לגבי כפפות התפורות בשרוולים, אין זה מטעם הירושלמי דכל המחובר לכסות הרי הוא ככסות אלא בגלל שזה ממש חלק מצורת הבגד ומתכסיסיו, ובאמת אינו מוכן מש"כ הראשונים דרצועות של משי המחוברות לאבנט אסור לצאת בהם אם אינו קושר בהם את המנעלים והרי הרצועות הם ממש חלק מצורת האבנט, ומאי שנא מברדס שיוצא בו גם אם אינו מכסה בו את ראשו, ועכ"פ לגבי מטפחת שתופרה בבגד שאין היא מתכסיסי הבגד אין ההיתר משום עצם חיבורה לכסות, דאנן לא קי"ל כדברי הירושלמי, וכל ההיתר הוא משום שאינה חשובה ובטלה, תדע שהרי המקור לדברי הרמ"א הוא בשה"ג והוא כתב להדיא להתיר מטעם זה.

ובאמת נראה שגם הגר"א לא נתכוון להתיר מטעם זה, דהנה הרמ"א בריש ההג"ה שם כתב דלא מהני הא דמחובר לכסות רק בדבר שדרכו להיות מחובר שם אבל אם חבר שם דבר שאין דרכו בכך אסור, והגר"א והגר"ש שניהם בארו כוונת הרמ"א למה שכתבו תוס' נ"ח ע"א ד"ה הב"ע לחלק בין זוג לחותם, דגם זוג וגם חותם מצד עצמם הם תכשיט ובכל זאת בחותם היות ובאינו ארוג יש חשש דלמא נפיל ראיתי לאתויי ולכן גזרו גם בארוג אטו אינו ארוג ובזגים לא גזרו, וביארו התוס' דזוג הואיל ודרך לאורגו בבגדים לנוי לכן לא הצריכוהו לפוסקו מכל הבגדים ולגנותו הכגד אבל חותם שאין דרך לעשותו בכל הבגדים לכן גזרו בארוג אטו שאינו ארוג, ומדמפרש הגר"א דברי הרמ"א עפ"י תוס' הג"ל ולא פירשו עפ"י הירושלמי משמע שגם הוא מודה שכל דברי הרמ"א אמורים רק בדבר שהוא מצד עצמו תכשיט כזגים אבל מה שמצד עצמו הוא משוי לא יועיל מה שדרכו להיות מחובר לכסות להחשיכו ככסות, וגם מש"כ הגר"א על היתר המטפחת המחוברת לכסות שההיתר משום שדרכו להיות מחובר, אין כוונתו כמו שהבין בשעה"צ שמשום זה לא נחשב למשוי, אלא כוונתו דמשום כך לא גזרינן ארוג אטו שאינו ארוג, וכמבואר להדיא בלשונו שכתב דהוי כמו זגים, דבדבר שדרכו בכך לא גזרו, אבל הטעם שאינו חשוב משוי גם הגר"א מודה שהוא כמו שכתבו המג"א והט"ז ושה"ג גופא שזה משום דלגבי הכסות אינו חשוב ובטיל, ואף שלגבי עגולים הירוקים ציין הגר"א את דברי הירושלמי שכל המחובר לכסות הרי הוא ככסות, הרי בראשית דבריו שם כתב שההיתר משום דהוי כחותם של עבד וכסברת האו"ז, ורק אח"כ כתב גם את טעמו

(ד) **בענין** מה שהתיר הרמ"א בסכ"ג לצאת כמטפחת התפורה לכסות אף שאינו לא מלבוש ולא תכשיט יל"ע אם דין זה נוהג גם בזמננו שאין רגילים בכך, ועיין במ"ב ס"ק פ"ד שמביא בזה מחלוקת הפוסקים מאיזה טעם התיר הרמ"א, דלדעת המג"א והט"ז טעם ההיתר הואיל והמטפחת היא דבר שאינו חשוב בטלה היא לגבי הכסות כשתפורה בו וכעין שמבואר בגמ' קל"ט ע"ב דמתעטף אדם בכילה וכסכסיה ויוצא לרה"ר ואינו חושש דהואיל ולא חשיבי בטלי, והיתר זה שיין גם בזמננו אף שאין רגילים בכך, אבל לדעת הגר"א טעם ההיתר משום דדרך היה בזמננו לתפור כן לכסות לכן בטל הוא לגבי הכסות, ולפי טעם זה כתב המ"ב שבזמננו דאין דרך לעשות כן אין המטפחת בטלה לבגד והוי משוי ואסור, ועיין בשעה"צ ס"ק ק"ג דלא ניחא ליה לגר"א דברי המג"א והט"ז דודאי מטפחת נחשבת לדבר חשוב ולכן הוצרך בזה לסברא אחרת, וגם בשעה"צ שם נוטה לדעת הגר"א.

והנה סברא זו שכל שדרכו להיות מחובר לכסות הרי הוא ככסות מבוארת בירושלמי, והובאה גם באו"ז סי' פ"ד סק"ג בענין יציאה בעגולים הירוקים, דהאוי"ז עצמו דן להתיר משום דהוי כחותם של עבד, והביא דהר"ש מקוצי רצה להתיר באותם שהם מחוברים לכסות עפ"י דברי הירושלמי וז"ל הירושלמי "בעון קומי ר' יונתן מהו מיפק בההוא מונקיה וכו' אי משום משוי כל המחובר לכסות הרי הוא ככסות" הא למדת דאפילו דבר שהוא משוי כשהוא מחובר לכסות מותר לצאת בו, ועיין בשה"ג ס"פ במה אשה שגם הסמ"ג סובר דברי הירושלמי הללו, ומ"מ צ"ע רב אם פוסקים סברא זו לדינא, שהרי בגמ' קל"ט ע"ב מבואר שההיתר לצאת בכילה בכסכסיה הוא משום דלא חשיבי ובטלי ולפי הירושלמי הרי גם אם היה לכסכסים חשיבות היה מותר לצאת הואיל והם תפורים לכילה ודרכם בכך, גם מבואר בראשונים שם ונפסק בשו"ע סי' ש"א סל"ט שרצועות התלויות באבנט בשביל לקשור בהם המנעלים רק אם לא חשיבי בטלי אבל אם הם של משי חשיבי ולא בטלי ואסור לצאת בהם אם אין המנעלים קשורים בהן אף שהן מחוברות לכסות ודרכם בכך, ומשמע מכל זה דלא קי"ל כדברי הירושלמי דכל המחובר לכסות הרי הוא ככסות, ואף שברור דכיסים התפורים בבגד מותר לצאת בהם וגם מעיל שמחבר לו ברדס מאחוריו בשביל לכסות ראשו בשעת הגשמים מותר לצאת בו גם בזמן שאינו מכסה ראשו וכמוש"כ בבה"ל סכ"ג ד"ה שדרכו ומבואר כן להדיא ברמ"א סי' ש"י ס"ז וכפי שביארו במג"א

מטעמו שכתב דהוי משוי, דכבר נתבאר דכולם מודים לדברי המג"א והט"ז שטעם ההיתר משום דלא חשיב ובטיל וזה שייך גם בזמננו, אבל עדיין יש לאסור ולגזור ארוג אטו שאינו ארוג דהואיל ובזמננו אין דרך לעשות כן יש מקום לגזור וכמו בחותם, ואף שבעגולים הירוקים לא גזרו, היינו משום שאינם חשוכים כלל וגם אם יפלו לא יבוא לטלטלם וכמבואר במ"ב ס"ק פ"ג בשם האו"ז, והוי כחותם של טיט שלא גזרו מטעם זה, אבל מטפחת שיש לה חשיבות כשלעצמה ודאי שיש חשש באינו ארוג דלמא נפיל ואתי לאתויי וא"כ גם בארוג יש לגזור אטו שאינו ארוג הואיל ובזמננו אין דרכו בחיבור זה, ואולי לענין גזירה זו שלא נתפרשה להדיא בגמ', ורק תוס' ביארו לנו כן בגמ', וגם הוי כעין גזירה לגזירה, יש לסמוך לכתחילה על הפוסקים בסי' ש"ג סי"ח הסוברים שבזמננו שאין לנו רה"ר גמורה אין צריך לחשוש לכל הנך גזירות שגזרו בפרקין, ולכן נראה שמותר לצאת במטפחת התפורה היטב לבגדו.

(ה) **בענין** מה שנוהגים להוציא את המטפחת שהיא כרוכה וקשורה על צוארו בדרך מלבוש, כן כתב המ"ב ס"ק קל"ג בשם החיי אדם, וצ"ע בזמננו שאין רגילים בימות החול לצאת בבגד קטן כזה כשהוא כרוך על צוארו איך יהיה מותר לעשות כן בשבת, והוי כבר כתב המג"א סי' ש"א ס"ק ט"ו שהכל נמדר לפי הזמן אם דרך לצאת כן בחול, ובשלמא במטפחת גדולה הוי כצעיף שרגילים לכרוך על הצואר, וכן ההולך לבית הטבילה מותר לו להניח המגבת על צוארו שהיא לו כצעיף, אבל במטפחת קטנה כזו אין זה דרך מלבוש כלל, והוי ככורך את המטפחת על רגלו שאסור, וצ"ע.

(ו) **ראיתי** בספר שש"כ פ"ח סל"ב שמביא אחרונים המתירים לכרוך ממחטה מסביב לחפת שרוול החולצה כדי שתשמש לו במקום כפתור ובתנאי שלא ירכוס את חפתי השרוול גם בכפתור כדי שלא יהיה כתרי המייני שאסרו, ולכאורה יש לפקפק על זה דהרי מבואר בב"י סי' ש"ג דאשה היוצאת במחט נקובה חייבת אפילו אם היא סוגרת בה מפתחי חלוקה או מעמדת את קישוריה דהואיל ואין דרך לעשות כן במחט נקובה אלא באינה נקובה לכן הוי משוי, ועיין גם במ"ב סי' ש"ג ס"ק כ"ב ובשעה"צ שם דכן הוא הסכמת הפוסקים, וחזוין דלא סגי במה שהוא משתמש בזה לצרכי לבישתו אלא צריך גם שיהיה הדרך להשתמש בהם, ועיין גם בגר"ז סי' ש"א ס"ד, אכן נראה לחלק דדווקא במחט נקובה דמה שאין רגילים להשתמש בה לקשור מפתחי חלוקה משום שאינה מחזיקה אותם היטב דמשתליף — וכמוש"כ

של הר"ש מקוצי עפ"י הירושלמי, ודבריו אינם אלא העתקה מדברי האו"ז אבל לא שסובר טעם זה לעיקר.

וראיה לכך שזו דעת הגר"א שהרי בשו"ע סל"ז נתקשה בבהגר"א שם מה מועיל תפירת הכפפות לבתי ידים של מלבושיו והרי חשיבי ולא בטלי וכמו היוצא בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה, ולפי המ"ב אין קושייתו מובנת דהרי כל המחובר לכסות הרי הוא ככסות והכפפות המחוברות לבגד הם כמו מטפחת המחוברת לבגד, ונאלץ לומר דשאני ציצית הואיל ואינה מצוייצת כהלכתה ואינה על מתכונתה ולכן נחשב שאין דרכו לצאת באופן זה, ומוכח שגם הגר"א אינו סובר לדינא את דברי הירושלמי, וההיתר של מטפחת הוא משום דלא חשיב ובטיל ולכן נתקשה על כפפות שהן חשובות ושלא יתבטלו ונהיישוב לקושיית הגר"א כבר כתב בבה"ל סל"ז ד"ה שיתפרם בשם הא"ר דע"י תפירתן לשרוול הוי כבית יד ארוך והוי מגוף צורת הבגד]

גם מש"כ המ"ב בס"ק פ"ב בשם המרדכי דאפשר דבכלל משוי הוא וחייב חטאת נמי יש בזה דאינו בטל לגבי הבגד כיון שאין דרכו בכך" ומשמע מדבריו דדעת המרדכי שאם דרכו בכך בטל הוא לגבי הבגד ול"ה משוי וכדעת הירושלמי, באמת אין דברים אלו מבוארים במרדכי, שהרי הוא דן לגבי המנהג שהיו קובעים את המפתח בחגורה ויוצאים כך לרה"ר ושהמהר"ם כתב לאסור דהואיל ואין רגילים לעשות כן לכן דינו כחותם דגזרינן ארוג אטו שאינו ארוג וכסברת תוס' הנ"ל, ואח"כ הוסיף דאפשר שהמפתח הוי גם משוי גמור, ובאמת לפי צד זה לא היה מועיל גם אם היה דרכו בכך כיון שהמפתח הוא דבר חשוב ואינו בטל לחגורה.

ומה שנתקשה בשעה"צ על המג"א והט"ז דהמטפחת הרי היא דבר חשוב, כבר כתב בגר"ז בסכ"ג דהחשיבות נמדדת ביחס לדבר שמחברים אותו אליו ומטפחת אין לה חשיבות כלל כלפי הכסות שהיא תפורה אליו ולכן היא בטילה, ובאמת אם היא תפורה לחגורה אסור לצאת שכנגד החגורה יש לה חשיבות ואינה בטילה אליו, והמ"ב בעצמו העתיק דין זה בס"ק פ"ה, ואין לדין זה ביאור אלא לפי דרך זו, משא"כ לפי הירושלמי בכל גוונא צריך להתיר דכל המחובר לכסות הרי הוא ככסות, ולגבי מפתח שאסרו לצאת אף כשקבוע בכסותו צריך לומר שהוא חשוב יותר ממטפחת ולכן אינו בטל לגבי הכסות.

ומה שכתב במ"ב שבזמננו שאין דרך לתפור המטפחת לבגד יש לאסור, לכאורה הדין עמו, אבל לא

בטלים לרטיה ואסור לצאת בהם, וכן כתב גם בשש"כ פ"ח הערה ע"ח בשם חכ"א, ולכאורה לפ"ז יש לאסור כריכת המטפחת סביב חפת שרוולו מאחר ואין רגילים לעשות כן והמטפחת היא חשובה ואינה בטלה וכמו שאסור לכרוך מטפחת סביב רטיה, אבל לפ"ז יקשה גם על מה שהבאנו לעיל שהט"ז התיר לכרוך המטפחת על בגדיו בתור חגורה, וצריך לומר דדווקא לגבי רטיה על מכה שאינה מלבוש גמור לכן גם המטפחת אינה בטלה אליה להחשב כמלבוש הואיל והמטפחת חשובה וגם אין דרך לעשות כן, משא"כ אם חוגר את המטפחת סביב המכנסיים דהוי מלבוש גמור ולכן גם המטפחת בטלה אליהם להחשב כמלבוש, ולפ"ז שפיר יש להתיר לכרוך המטפחת גם סביב חפת השרוול.

ועדיין יש מקום עיון בנידון דידן שעושה כן בדרך הערמה ועיקר כוונתו להוציא את המטפחת ממקום למקום וא"כ מאי שנא מפורפת על האגוז בשביל להוציאו לבנה הקטן שנסתפקו בגמ' ס"ה ע"ב אם מותר ועלתה בתיקו ונפסק בטור ובשו"ע סי' ש"ג סכ"ג שברה"ר אסור ובכרמלית מותר, ואף שהבלנים מתעטפים בבלרי נשים בשביל להביאם לבית המרחץ וכמבואר בגמ' קמ"ז ע"ב, צריך לומר דהתם שאני כיון דהוי דרך מלבוש גמור ולכן שרי גם אם מערים, משא"כ בפורפת על האגוז שאינו מלבוש גמור אלא רק מכשירי המלבוש לכן יש בגמ' צד איסור כשעושה בדרך הערמה, וא"כ גם מטפחת המשמשת רק ככפתור ואינה גוף המלבוש הוי כפורפת על האגוז ויהיה אסור לצאת כן לרה"ר גמורה כשעושה בדרך הערמה בשביל להשתמש במטפחת, וגם הט"ז שהתיר לחגור במטפחת על בגדיו נצטרך לומר שמדבר בכרמלית דווקא ולא ברה"ר, ושו"ר בשש"כ פ"ח הערה קצ"א שכבר העיר הגרשז"א שליט"א על היוצאים במפתח כשהוא משמש כאבזם לחבל שהוא חגור בו דלכאורה יש לאסור ברה"ר גמורה כיון שעושים כך בדרך הערמה ודומיא דפורפת, ועיי"ש מה שכתב בזה, וצ"ע.

(ז) **דבר** שהוא דרך מלבוש גמור מותר ללבושו אף אם אינו לובשו אלא משום אצולי טינוף בלבד ולכן מותר לצאת בבגד של שק שמניח על בגדיו מלמעלה אף שכל מטרתו רק להציל את בגדיו מפני הגשמים, וכן מותר לאשה לחגור בסינר העשוי כעין מכנסיים אף כשכל כוונתה רק להציל את בגדיה שלא יטנפו, מאידך אם אינו דרך מלבוש גמור כגון במוך שהתקינה לנדתה שם תלוי ככוונתה, דאם כוונתה להגן על גופה שלא יפול עליו הדם ויצערה מותר ואם כוונתה

בבה"ל סי' ש"א ס"ח ד"ה ובשאינה — ולכן אינו נחשב לדרך מלבוש, והוי דומיא דתיבה וקופה ומחצלת שאסור לצאת בהן מפני הגשמים אף שרוצה להגן בהם על גופו דאין זה דרך מלבוש הואיל ואין נוח להשתמש בהם לצורך זה, אבל אם הוא משמש היטב למטרתו אף שאין רגילים לעשות בסוג זה בחול יש להחשיבו כדרך מלבוש, וכמו שמצינו בגמ' קמ"ז ע"ב שמותר להתעטף במגבות להביאן לבית המרחץ אף שאין רגילים להתעטף בהן, וכן בגמ' קמ"ו ע"ב התירו להתעטף בכרים וכסתות רכים ולצאת בהן דהואיל ומשמים היטב למטרתן הוי כדרך מלבוש, ומטעם זה גופא אסור בקשין הואיל ולא נוח להתעטף בהם, והרי המ"ב בס"ק קל"ג כתב בשם הט"ז שמותר להוציא מטפחת באופן שישתמש בה בתור חגורה על בגדיו, ובדומה לזה יש להתיר להוציאה שתשמש בתור כפתור לחפת שרוולו כיון שהמטפחת משמשת היטב למטרתה זו.

וכמו כן נראה לענין מה שכתבו להתיר לצאת במפתח באופן שמשחיל בו חבל וחוגר את עצמו בחבל והמפתח משמש לו כאבזם לכרוך עליו את ב' קצות החבל, או כשיש לו ב' מפתחות כתבו שיכול לקשור אותם בב' קצות החבל ויחגור עצמו בחגורה ע"י שירכוס את שני המפתחות אלה באלה מעין קרסים והם יהיו כאבזם לחגורה, ועיין בשש"כ פ"ח סמ"ח, ונראה דכל זה דווקא אם התשמיש בהם הוא נוח ומהודקים היטב זה בזה ואז שרי אף שאין רגילים לעשות כן בחול, אבל אם עלול כל רגע להפתח משום שאינם אחוזים טוב אחד בשני זה דומה לקושרת מפתחי חלוקה במחט נקובה דנחשב למשוי.

ועדיין צ"ע מאי שנא ממה שמבואר בתוספתא ונפסק כן גם ברמב"ם פ"ט הי"ג שהיוצא במוך וספוג שעל המכה אסור לו לכרוך עליהם חוט או משיחה שהם חשובים אצלו, ועיין גם במ"ב ס"ק ע"ז שסובר כן לדינא שמותר לכרוך את הרטיה דווקא בדברים שאינם חשובים ושאחר גמר השימוש יזרוק אותם שהם בטלים לרטיה אבל בדברים החשובים לו ואינו זורקם בגמר השימוש אסור דחשיבי ולא בטלי, ובאמת טעמא בעי מדוע אסור דאף שהם חשובים מ"מ הם משמשים אותו להחזיק את הרטיה ומדוע שיהיה אסור, ובאמת הנתיב חיים סי' ש"א על המג"א ס"ק ל"א כתב שמדובר באופן שהרטיה בלא"ה מודבקת על המכה ואין צורך שהמשיחה תחזיק אותה, אבל מכל הפוסקים לא משמע כן, ונראה שכל האיסור הוא דווקא בדברים כאלו שאין רגילים להשתמש בהם למטרה זו ולכן אם הם גם חשובים אינם

המקל כל הזמן בכל זאת נחשב כמשוי, אלא הביאור דאחד כזה אינו נוטל המקל בשביל להסמך עליו אלא רק לישר פסיעותיו וכמבואר בגמ' ס"ו ע"ב שמטעם זה טהור ממדרס ולכן הוי משוי, ועיין גם בבה"ל ס"ז ד"ה אבל דמוכח מדבריו כמוש"כ, אבל מטריה שהוא נושא בזמן הגשם והיא כל הזמן משמשת אותו אין זה נחשב למשוי.

ויש להוכיח כן גם מדברי המג"א סי' ש"א ס"ק כ"ז שסובר דאסור לצאת במקל תפארת שנושאו אדם חשוב לכבוד דאף שהוא תכשיט לא הותר לשאת תכשיט בידו, והמג"א טרח להביא ראיות לכך, ומדוע לא הוכיח כן מזקן שלא התירו לו לצאת במקלו לרה"ר, ומוכח מהמג"א דודאי הטעם שאסרו בזקן משום שאינו משתמש בו כל הזמן להסמך עליו הא לאו הכי היה מותר, דבמלבוש העשוי להגנת הגוף מותר אף כשנושאו בידו אם דרך נשיאתו היא כן, ורק בתכשיט מחדש המג"א שלא התירו לשאת ביד, וגם בזה הא"ר חולק עליו ודחה ראיותיו וכמבואר בשעה"צ סי' ש"א ס"ק ע"א, ולכן נראה דנשיאת המטריה בשעת הגשמים אינה נחשבת למשוי, ואסור רק גזירה שמא ישאנה גם שלא בשעת הגשמים, ואז ודאי דנחשבת למשוי הואיל ואינה משמשת לכלום, ולא דמי לרועים היוצאים בשקים מפני הגשמים דשרי אף שלא בשעת הגשמים וכמבואר ברא"ש בנדרים נ"ה ע"ב, דהתם דרך מלבוש עבידא.

(ח) **בענין** אם מותר לצאת עם סרט או תג לזיהוי תפקידו כגון סרט של סדרן או תג של רופא וכיו"ב, לכאורה היה נראה להתיר אף שאינו תכשיט לו, וכדמוכח בגמ' נ"ח ע"א דחותם של עבד אינו משוי ואסרו רק באופן שיש חשש דלמא נפיל ואתי לאתויי אבל כשאין חשש כזה שרי, והרי החותם אינו נוי דיליה אלא לגנאי ומטעם זה מבואר בגמ' שם שאינו מקבל טומאה ובכל זאת מותר לצאת בו, וההסבר בזה דהואיל והוא צריך להראות באותו חותם שכולם ידעו שהוא עבד לכן גם זה נחשב כאחד מתכשיטיו אף שאינו לנוי, ומטעם זה כתב גם האו"ז ונפסק ברמ"א בסכ"ג שמותר לצאת באותן עגולים הירוקים שגזרה המלכות שכל יהודי ישא אותם ולמד כן מחותם של עבד, ולכן גם בנידון דידן יש להתיר אם עשוי באופן שאין חשש דלמא נפיל ואתי לאתויי, ושו"ר בשש"כ פ"ח סכ"ה ובהערה שם שדעתו דדווקא סמלים שנושאים אותם לכבוד ולהתקשט בהם מותר אבל לא כשנושא רק תג לזהוי תפקידו, וראיתו ממה שמבואר בגמ' י"א ע"ב דחייט היוצא במחט התחובה לו בבגדו ונגר היוצא בקיסם שבאוזנו

רק להגן על בגדיה שלא יתלכלכו אסור, וכן כשמניחה איזו חתיכת בגד על הצעיף שעל ראשה ואינה מתעטפת בו תלוי בכוונתה, שאם הכוונה רק להגן על בגדיה מפני הגשמים אסור ואם כוונתה שלא יצטרו אותה הגשמים שרי וכמבואר כל זה בסי"ג ובסי"ד, אכן היוצא בתיבה וקופה ומחצלת על ראשו הוי משוי אף כשיוצא להגן על גופו מפני הגשמים דבאופן זה אינו דרך מלבוש כלל ולכן גם אם כוונתו להגן על גופו הוי משוי, וכעין זה מבואר בגמ' ס"ב ע"א דהיוצא בקמיע מומחה בידו הוי משוי אף שקמיע מרפא גם כשהוא בידו דבאופן כזה אינו דרך מלבוש כלל, ונמצינו למדים שיש בזה ג' דרגות (א) דרך מלבוש גמור (ב) קצת דרך מלבוש (ג) כשאינו דרך מלבוש כלל.

הפ"ה ס"ג

ולפי זה נראה דהמניח שקית ניילון על ראשו שלא ירטב מפני הגשמים הוי משוי אף כשכוונתו להגן על גופו דזה הוי כתיבה קופה ומחצלת דאינו דרך מלבוש כלל, וכמו כן אם מחזיק את מעילו בידו ומסוכך על ראשו ג"כ הוי משוי דאין זה דרך מלבוש כלל, אכן אם ניח את מעילו על ראשו יש להתיר דזה הוא דרך מלבוש אם יש אנשים שרגילים לעשות כן בשביל להגן על ראשם מפני הגשמים.

ולגבי יציאה במטריה לרה"ר עיין בבה"ל סי' שט"ו ס"ח ד"ה טפח דמלבד חשש אוהל שאיסורו בכל מקום לפעמים יש בזה גם איסור הוצאה והכנסה כשנושאו במקום שאין עירוב, ועיין גם בברכ"י סי' שט"ו בשו"ר ברכה שגם הוא כתב כן, ונראה דכוונתם שיש חשש שמא יבוא לטלטל גם בשעה שהגשם יפסק ואז יש בזה משום משוי ולכן אסור בכל גוונא, אבל מעיקר הדין בשעת הגשמים גופא אין בזה משום משוי אם כוונתו להגן על גופו, ואף שנושא המטריה בידו, הרי דרך לשאת אותה כן, ולא דמי לקמיע מומחה דהוי משוי הואיל ואין רגילים לשאת ביד אלא על גופו, והרי מצינו לגבי חגר שאינו יכול לילך בלא מקל שמותר לו לצאת לרה"ר עם מקל בידו, וחזינן שאם דרכו בכך נחשב כמלבושו אף כשנושאו בידו, אמנם מבואר ברא"ש ובשו"ע סי' ש"א ס"ז דדווקא חגר שאינו יכול בלאו הכי אבל אם אפשר לו זולתו ואינו נוטלו אלא להחזיק עצמו אסור, ומשמע לכאורה שדווקא כחגר שאינו יכול לילך כלל בלא מקל ואז נחשב המקל כאחד ממנעליו וכלשון הרא"ש בביצה כ"ה אבל אם אינו מוכרח לצאת בו הוי משוי הואיל ואינו לובשו על גופו אלא רק אוחזו בידו, ועיין גם במ"ב סי' ש"א ס"ק ס"ג, ולפ"ז גם מטריה הוי משוי, אכן נראה יותר שאין כוונתם דאף שהוא נסמך על

וכיו"ב הוי משוי אף שיוצאים באופן זה לשוק כדי שיכירו מאיזו אומנות הם, אבל נראה שיש לדחות את דבריו דשאני התם שהחייט יוצא במחט שהיא למעשה כלי תשמיש ורק עכשיו יוצא בזה כדי להעיד על אומנותו ולכן נחשב למשוי, אבל מה שאינו מיועד לתשמיש כלל אלא רק להעיד על טיבו זה נחשב כאחד ממלבושי ושרי.

שוב ראיתי באור זרוע סי' פ"ד סק"ג שכתב לגבי עגולים הירוקים שההיתר לשאת אותן בשבת משום שדרך לצאת בו כל ימי השבוע, והעתיק דבריו גם במ"ב סי' ש"א ס"ק פ"ג, ומשמע מזה שאם אין דרכו בכך בקביעות אסור, ולפי זה יש לאסור סרט של סדרן וכיו"ב, אבל באמת אינו מובן מדוע האו"ז הוצרך לזה ומאוד מסתבר שכל דבר שאדם לובש בשביל להראות בו הוי תכשיט אף שאינו עשוי לנוי, ואולי גם האו"ז כתב כן רק לרווחא דמילתא ולא שזה עיקר ההיתר, וצ"ע.

(ט) **נראה** שמותר לצאת בהרבה טליתות קטנות זו על גב זו כשם שהתירו לצאת בכל שני מלבושים זה על גב זה, ואף שאין דרך לצאת כן בכל זאת מותר, היות והוא לובש כל בגד כדרך מלבוש ובשעת הקור יש תועלת בתוספת המלבושים לכן זה נחשב דרך לבישה גם אם אין רגילים ללכת כן, ורק בב' חגורות שאין שום תוספת הנאה בחגורה השניה זה אסור, אבל כשיש איזו תועלת וכל מלבוש לובשו כדרך לבישה יש להתיר בכל גוונא אף כשאין רגילים ללכת באופן זה, וכן מוכח גם לגבי דליקה שמבואר בסמ"ד שלובש כל מה שיכול ללבוש אף שברור שאין רגילים בכך, ואין לומר שזה היתר מיוחד בדליקה, דאדרבה בדליקה החמירו טפי משאר מקומות והגבילו אותו בהצלה, ומה שמותר להציל במקום דליקה ודאי שמותר גם שלא במקום דליקה, ולגבי ב' כובעים שכתב הרמ"א בסל"ו שמותר ללבושם זה על זה וכתב במ"ב בס"ק קל"ו בשם האו"ז שהטעם משום שכן דרכו בחול לשים כובע גדול ע"ג כובע קטן, נראה דשם אין ממש תוספת הנאה של חימום בכובע השני ולכן צריך לומר בטעם ההיתר משום שכן הדרך בחול, אבל כשיש תועלת של חימום ודאי שמותר בכל גוונא, וכל זה דלא כשש"כ פ"ח ס"ה שכתב דאין היתר ללבוש ב' בגדים זה על גבי זה אלא"כ באותו מקום יוצאים לפעמים בשניהם.

(י) **בגמ'** קל"ט ע"ב מבואר שמותר לאדם להתעטף בכילה ובכסכסיה ולצאת לרה"ר, ופירשו בגמ' שאינו דומה ליוצא בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה

שחייב חטאת, דציצית לגבי טלית חשיבי ולא בטלי אבל כסכסי הכילה לא חשיבי ובטלי, ובביאור כוונת החילוק מצינו ג' שיטות בראשונים (א) רש"י מפרש שהכל תלוי בחשיבות של הדבר דכסכסי הכילה אינם חשובים ולכן בטלים הם לבגד אף שאינם משמשים לצורך הלבישה משא"כ בטלית שמדובר במצוייצת בתכלת ויש לזה חשיבות מרובה ולכן אין הציציות בטלות לבגד והוי משוי, ועיין ברא"ש שכתב דרצועות התלויות באבנט לא חשיבי ובטלי ואם היו של משי חשיבי ולא בטלי אלא"כ קושר בהם את הבתי שוקיים, ודבריו בזה מובנים עפ"י פרש"י (ב) הרשב"א בתשובה דן לגבי המנהג שהיו נוהגים ישראלים הדרים בכפרים שהיו קובעים מפתח בחגורה והיו יוצאים כך לרה"ר, והרשב"א כתב לאסור משום דכל דבר שאינו צורך הכלי ואינו תשמיש הכלי אינו בטל לגבי הכלי והרי הוא כאילו מוציאו לבדו בלא הכלי, והרשב"א מפרש שזו כוונת החילוק שבגמ', דכסכסי הכילה אף שאינם צורך הלבישה בכל זאת תשמישי הכילה הם שע"י הרצועות הללו אפשר לנטות אותה ולכן לא חשיבי ובטלי אבל בטלית כל זמן שאינה מצוייצת כהלכתה חשובות הציציות בפני עצמן מאחר ואינם תשמישי הטלית עדיין ולכן לא בטלי לטלית, וגם המפתח שקובעים בחגורה הרי לא הוקבע לתשמיש החגורה כי אם להשתמש בו בפני עצמו הוקבע שם ולכן אינו בטל לחגורה, ודברי הרשב"א הללו הביאם הב"י ריש סימן ש"א (ג) רש"י והרשב"א מפרשים שכסכסי הכילה הינם רצועות משמשות את הכילה בשביל לנטותה ורק בזמן הלבישה אינו משתמש בהם, אבל הרמב"ם פ"ט ה"כ מפרש שהן חוטים ארוכים היוצאים ממנה ואינם משמשים כלום, וגם בפ"ח הר"ח משמע כן, והרמב"ם מפרש החילוק שבין זה לבין טלית משום שאותם החוטים אינו מקפיד עליהם בין היו בין לא היו אבל בטלית שאינה מצוייצת אותן חוטין חשובין אצלו ודעתו עליהם עד שישלים חסרונן ויעשה ציצית, וכן כתב בפירוש הר"ח קל"ט ע"ב והוכחו דבריו גם בתוס' שם, וכתב הר"ן דלפי הרמב"ם גם לדין שאין לנו תכלת ג"כ חשיבי ולא בטלי הואיל ודעתו להשלים משא"כ לפי רש"י דווקא בשל תכלת שחשובים מצד עצמן ולא בשל לבן.

והנה לדינא השו"ע פסק את ג' הפירושים, דבסי' ש"א סי"א פסק הרמ"א את דברי הרשב"א שאסור לצאת במפתח הקבוע בחגורה, ובסל"ח פסק את דברי הרמב"ם שציצית חשובה הואיל ודעתו להשלים ואפילו בשל לבן הוי משוי, ובסל"ט פסק את דברי הרא"ש לגבי רצועות התלויות באבנט שיש חילוק בין של משי לאינן

חזינן שפסק בסל"ח את שיטת הרמב"ם ובכל זאת פסק בסל"ט לחלק בין חוטים חשובים לאינם חשובים, וגם ברמ"א חזינן שמתיר לצאת במטפחת התפורה לכסות, גם בתוס' קל"ט ע"ב למרות שהביאו את פי' הר"ח בכל זאת כתבו אח"כ דמותר לצאת ברצועות התלויות באבנט הואיל ולא חשיבי ובטלי, ומשמע שאין סתירה בין זה לבין פירושו של הר"ח.

ולכן נראה שגם הרמב"ם והר"ח סוברים שעיקר ההבדל הוא בין דבר חשוב לדבר שאינו חשוב וכפרש"י ודבר שאינו חשוב בטל הוא לבגד אף אם הוא רוצה בקיומו, ומש"כ הרמב"ם לגבי כסכסי הכילה דלא איכפת ליה בין היו ללא היו הוא לאו דווקא, ומה שלגבי ציצית חייב אף בשל לבן היינו משום דכששלים את הציציות הרי יהיה להן חשיבות מחמת מצות ציצית, אלא דאז אינן נחשבות למשוי משום דהוי מנוי הבגד ותכסיסו, אבל קודם שהטיל את הציצית הרביעית עדיין אין הציציות מנוי הבגד ומ"מ יש להן חשיבות מחמת העתיד שדעתו להשלים ואז ישמשו למצות ציצית, ושור"ר בתהל"ד סי' ש"א ס"ק ל"ב שגם הוא מפרש כן את דברי הר"ח והרמב"ם ושכן מוכח גם מתשובת הרמב"ן — הביאה הב"י בסי' י"ג — ומהתשב"ץ שזוהי כוונת הר"ח, ועיין מש"כ עוד באות הבאה.

(א) **כתב** המ"ב בס"ק ק"נ בשם החיי אדם דכשם שחוטי ציצית אע"ג שהן חוטין בעלמא בכל זאת לדעת הרמב"ם חשיבי הואיל ודעתו להשלים כך גם לולאות שנפסקו בצד אחד והראש השני עדיין מחובר בבגד אימתי מותר לצאת בהן כשאינו חשוב דווקא כשאין דעתו להשלים ולתקן אבל אם דעתו לתקן חשיבי ולא בטלי, וה"ה אם נקרע אחד משני הסרטים המשמשים לקשירת הבגד ודעתו להשלים ולתקן הוי הסרט הנותר משוי אף שמצד עצמו אינו חשוב, ודברי הח"א מאוד נכונים אם נלמד שלפי הרמב"ם דווקא בלא איכפת לו כלל בין היו ללא היו אז בטל לבגד אבל ברוצה בקיומו אפילו שהוא מצד עצמו אינו חשוב הוי משוי וכמו שמורה בפשטות לשון הרמב"ם, אבל למה שכתבנו באות הקודמת מוכח שגם לפי הרמב"ם דבר שאינו חשוב בטל אף כשרוצה בקיומו ודווקא בטלית שאחר שישלימו לציץ אותה יהיה לציציות חשיבות לכן כבר קודם לכן חשיבי אבל דבר שגם אחר שישלימו לא יהיה לו שום חשיבות גם קודם לכן אין לו שום חשיבות אף שדעתו להשלים, ובדעת החיי אדם נצטרך לומר דעצם הדבר שדעתו להשלים ולתקן זה נותן לו את החשיבות אף שאחר שישלים לא יהיה לו שום

של משי, וכן לגבי לולאות שנפסקו מן הבגד ומחוברים בראש אחד פסק השו"ע שיש חילוק בין לולאות חשובות לאינן חשובות, וזה הכל כפרש"י, ויל"ע אם ג' הפירושים השונים יכולים לעלות בקנה אחד.

ונראה דשיטת הרשב"א אינה מתאימה עם שיטת רש"י, דלפי הרשב"א אין חילוק כלל בין אם הדבר חשוב כשלעצמו או שאינו חשוב וכל המודד הוא רק אם הוא מתשמישי הבגד אם לאו, ולפי הרשב"א גם אם נניח שמפתח של ברזל אין לו חשיבות הרי זה כאילו מוציאו בפני עצמו הואיל ואינו מתשמישי הכלי, ולפי הרשב"א אין מקום לחלק בין רצועות של משי לאינן של משי ובין לולאות חשובות לאינן חשובות, גם לא מוכן לפי הרשב"א מה שפסק הרמ"א בסכ"ג שמותר לצאת במטפחת התפורה לכסות וביארו המפרשים משום דמטפחת לגבי הכסות אינה חשובה ובטלה, ועיין לעיל אות ד' שכולם מודים שזה טעם ההיתר, ולפי הרשב"א יש לאסור באופן זה כיון שהמטפחת אינה מתשמישי הכסות, וצריך לומר דלהלכה באמת לא נקטינן כשיטת הרשב"א בביאור הגמ', ומה שהרמ"א אוסר לקבוע המפתח בחגורה יתכן גם לדעת רש"י, דלמפתח יש יותר חשיבות ואינו בטל לחגורה, ומה שמתירים לתפור המטפחת לכסות משום דמטפחת כלפי הכסות אין לה חשיבות ובטל, ועיין לעיל אות ד' שהארכנו יותר, ובאמת גם לפי רש"י יש חידוש בזה שהמטפחת בטלה לבגד, דהיה מקום לומר דדווקא כסכסי הכילה בטלים לבגד כשאינם חשובים הואיל וזהו מקומן הראוי להם וגם חוטי לבן של ציצית הרי נתונים במקומם המתוקן להם אלא שעדיין צריך להטיל עוד ציציות משא"כ מטפחת המחוברת לכסות שאין זה מקומה כלל, ועכ"פ לדינא פסק הרמ"א כדעת שה"ג שגם באופן כזה אמרינן שאם אינו חשוב בטל הוא לבגד, אבל לדעת הרשב"א אין לזה ביאור כלל.

גם שיטת הרמב"ם לכאורה אינה עולה בקנה אחד עם פרש"י, דברמב"ם משמע דמה שכסכסי הכילה אינם חשובים זה משום שאינם משמשים לכולם ולא איכפת לו בין היו ללא היו, ומשמע דכשרוצה בקיומם חשיבי ולא בטלי אף שמצד עצמם אינם חשובים, וזו גם הסיבה שחוטי הציצית הוי משוי אף שמצד עצמן הם רק חוטים בעלמא ואינם חשובים בכל זאת הוי משוי הואיל ורוצה בקיומם דדעתו להשלים, וא"כ גם לפי הרמב"ם אין מקום לחלק בין חוטי משי לשאינן של משי דלאו בחשיבות תליא מילתא אלא אם איכפת לו בקיומן או שלא איכפת לו בקיומן, וגם לא מוכן מדוע התירו לתפור מטפחת לבגד דהרי ודאי שרוצה בקיומה, אכן בשו"ע

בכל זאת מותר לצאת בהן לרה"ר הואיל ולא חשיבי ובטלי, ועיין עוד באות הבאה.

(יג) **אמרנו** לברר בענין שיורי המאכל שבין השיניים אם מותר לצאת בהן לרה"ר או שחייב לנקר בין השיניים קודם צאתו, ועיין בשש"כ פי"ח הערה ח' הדעות השונות בזה, וראשית דבר נברר אם יש כאן נידון של הוצאה דאורייתא, והנה מצינו במשנה כריתות י"ג ע"ב דיש אוכל אכילה אחת וחייב עליה כמה חטאות אמר ר' מאיר דאם היתה שבת והוציאה בפיו חייב, אבל ברש"י שבת ק"ב ע"א ד"ה מחשבתו משמע דדווקא במוציאין דרך אכילתו הוי הוצאה כדרך אבל המוציא אוכלין בפיו ואינו אוכלין הוי כשאר דברים שמוציא בפיו שפטור וכמבואר במשנה שבת צ"ב ע"א, גם במגיד משנה פי"ב משבת הי"ג משמע להדיא שדווקא בשעה שהוא אוכל חייב, וצ"ע בלשון התוס' שבת צ"ב ע"א ד"ה המוציא אם כוונתם שתמיד בהוצאת אוכלין נחשב כדרך הוצאה משום שדרך להוציא בשעת אכילה או שגם הם מודים דדווקא בשעת אכילה ממש הוי הוצאה כדרך, אכן מצינו במשנה ערובין צ"ח ע"ב דעת ר' יהודה שרוק שנתלש בפיו אסור ללכת עמו ד' אמות עד שירוק דהואיל ועומד לזורקו משאוי הוא, ועיין בפירוש ריוה"נ על הרי"ף שם דמוכח שסובר שיש חיוב על כך וכתב שאינו דומה למוציא בפיו דפטור דאין דרך להוציא כלים בפיו אבל רוק דרכו בכך וחייב חטאת וכעין מה שמבואר בכריתות שם לגבי אוכלים, ועיין גם בבה"ל סי' ש"נ ד"ה ברה"ר שסובר שיש בזה איסור דאורייתא, ולפ"ז נראה דגם שיורי המאכל שבפיו יש על זה חיוב דאורייתא כיון שדרכו בכך והוי כעין רוק שנתלש בפיו, וכבר קדם בזה במנחת יצחק ח"ה סי' ל"ח סק"ד.

והנה לגבי רוק מבואר שאם נתלש ועומד להוציאו מפיו הוי משוי, וצ"ע מאי שנא ממה שמבואר בט"ז — והובאו דבריו באות י"ב — דציציות פסולות בטלות הן לבגד אף שעומד לזורקן, וצריך לומר דשאני ציציות שהן ממש מחוברות וקשורות לבגד ולכן בטלות הן אליו אף שעומד לזורקן משא"כ רוק שדווקא אם אינו עומד לזורקו בטל הוא לגופו משא"כ בעומד לזורקו הוי משוי הואיל ואינו ממש מחובר לגופו.

וי"ש לעיין לגבי שיורי המאכל שבפיו אם הוי דומיא דרוק שאם אינו עומד להוציאן מפיו בטלים הן לגופו או דילמא רוק שאני הואיל והוא ממש חלק מהגוף משא"כ שיורי המאכל שהוא דבר חיצוני ולעולם הוי משוי, ונראה להביא ראיה ממה שמבואר שבת קמ"א

חשיבות, וזה לא מסתבר כלל, וכבר השיג התהל"ד על החיי אדם וכתב שגם בשו"ע בסל"ט משמע שמדובר בלולאות שעתידי לתקן ובכל זאת אם אינן חשובות בטלות הם לבגד.

ולגבי כפתורים רזורים שקובעים בבגד נראה שמצד עצמם הרי הם אינם חשובים ובטלים לבגד וכמו מטפחת התפורה לכסות שמבואר ברמ"א בסכ"ג שבטלה לבגד, אלא דהכא גרע הואיל ואינו מונח עדיין במקומו ולכשיצטרך לאותו כפתור הרי יתלוש אותו ויתפרנו במקומו הראוי לו, וגם זה נקרא שדעתו להשלים, וכעין שמבואר ברע"א או"ח סי' י"ג ס"ב ובפמ"ג שם בא"א סק"ב לגבי ציצית, ולכן נראה שלפי הח"א זה נחשב למשוי דהוי כעין קרסים ולולאות שצריך להשלימם ולתקנם דחשיבי מחמת זה ולא בטלי, אבל לפי התהל"ד יש להתיר כיון שגם אחר שישלים לא יהיה לו שום חשיבות, ולדינא נראה שצריך להחמיר בזה דהרי חזינן שהמ"ב סתם כחיי אדם, וגם נראה שיש כאן נידון של הוצאה דאורייתא הואיל ורגילים להוציא הכפתורים באופן זה, ועיין גם בבה"ל סל"ז ד"ה שיתפרם לגבי כפפות שתופר לשרוולים שנחלקו האחרונים אם נחשב כדרך הוצאה בכך.

והיוצא לרה"ר ומגלה שיש בבגדו כפתור רזרי או כפתור שהתרופף באופן שא"א להשתמש בו או לולאה שנקרעה בצד אחד, יש לו עצה לצאת גם את דעת החיי אדם ע"י שיגמור בדעתו שאחר השבת יקרע את הכפתור וישליכנו לאיבוד ושוב אין לאותו כפתור שום חשיבות ובטל הוא לבגד, ושור"ר שכבר קדם בעצה זו במנחת שבת בשיורי המנחה לסי' פ"ד.

(יב) **היה** מקום לומר שכל הדין המבואר בגמ' שדבר שאינו חשוב בטל היינו דווקא אם אינו מקפיד להסירו אבל אם אינו רוצה בקיומו והוא חפץ להסיר אותו מהבגד אינו בטל לבגד והוי משוי, אכן בט"ז סי' י"ג סק"א כתב שאם נפסקו כל הד' ציציות ולא נשתייר בהם כדי עניבה אפילו בחוט אחד דודאי יעשה אחרים במקומן בטלים הם לבגד הואיל ואין דעתו להשלים עליהן, והובאו דבריו במ"ב שם סק"ג, והרי ברור דבאופן זה הוא עתיד להסיר את החוטים הפסולים מהבגד כדי להניח כשרים תחתיהם ובכל זאת סובר הט"ז שהחוטים הפסולים בטלים לבגד, ונלמד מזה לענין תוויות המכבסה וכיו"ב שאפילו אם תפרו אותן לבגד מבחוץ באופן שברור שמקפידים עליהם להסיר אותם

נ"ל דאם זה נעל חודש שלא לבשו מעולם אינה שונה ממכנים משיחה או רצועה שדנתי ע"ז בספרי ח"ד עמוד קמ"ז ובישן שאני, ולענין יוה"כ לפענ"ד דינא הכי אם זה חלק מהמנעל אין לאסור בפרט בשל בד מיהו בשל עוד נראה דאין להתיר וכמבואר באר"ח סי' תרי"ד בשל עץ מחופה עור וכן בסימן תקנ"ד ובדברי הטו"ז שם אות ז' ומג"א סקט"ז בשם המשפטי שמואל וכן בספר ערך לחם מובא בארחות חיים החדש סי' תקנ"ד סט"ז וכן מ"ש מזה הברכ"י אור"ח תרי"ד וזה דלא כדברי הרב שצ"ן כ"ת לדבריו דלא דמי כלל לכרים וכסתות שהרי הלבוש שם ביאר הטעם של המתירין דאין כאן דרך הגאת נעילה ולכן אסור לעמוד עליהם בשעת תפלה ע"ן תר"ה סי' קמ"ט וכן מ"ב שם סק"ט משא"כ היכי דהסוליה של עור ונועלים אינה שונה מעץ ומחופה עור עכ"ל.

והנה בדבר השאלה בנעלי יום כפור באחד שקשה לו ללבוש הנעלים כי זה מביא לו כאבים ברגלים אם לא מכנים בתוך הנעל מדרסים והוא נעשה מעור וזה מיישר את רגליו. בפשוטו נראה דמותר היות דמעיקר הדין מותר לעמוד על כרים וכסתות של עור ביו"כ וכאן הוא רק עומד על זה. ועוד נראה דאין ע"ז שם מנעל כלל ואם ירצה לעמוד על מדרס זה יחף בודאי מותר דזה עומד על כרים וכו' וא"כ מדוע יגרע אם זה בתוך הנעל ואין לזה שום שייכות בחיפוי רגליו כנעל ופשוט דמותר. וכ"כ ראיתי בשו"ת חלקת יעקב ח"ב סימן פ"ג אות ב' דכתב להתיר לפי המבואר בשו"ע סי' תרי"ד דברפ"ש וטיט למ"ע מותר דהוא כאיסטגניס מפני שמצטער בלכלוך ברגליו וכ"כ אותו הטעם שייך כאן. וא"כ מותר ובשבת להכניס מותר כי זה חלק מהמנעל וביר"כ אף דזה חלק מהמלבוש של הנעל מ"מ מותר לפי מה שכתבנו מותר היות דכאן רק חיפוי הרגלים בעור נאסר וזה לא נקרא חיפוי ופשוט. ובספר אמרי יושר בסופו בהתנגות החזון איש הביא דרכ מאיר גרינמאן שליט"א בלשון זה במדרסים ששמים בתוך הנעלים אמר שמותר לצאת בהן בשבת.

סימן רכו

לצאת עם שרוולים מקופלים בשבת

שמעתי מכמה שאמרו בשם גדול אחד שיש לאסור בשבת לצאת עם שרוולים מקפלים כדין טלית מקופל זכן בטלית קטן שלא יהי' בו קיפולים ולכאורה בנהר הא מותר לקפל מכנסיו משום חשש סחיטה ואין חשש נושא ומדוע אסור בשרוולים. והרה"ג ר' ישראל יעקב

פישר שליט"א מירושלים אמר שמותר לצאת בשרוולים מקופלים במקום שאין עירוב אם מקפל כל השרוולים ולא רק חלק מהשרוול. ועי' מ"ב סי' ש"א ס"ק קל"ה ומשמע דבטל להבגד וכן נוטה דעת ידידי הרה"ג ר"י נבירט שליט"א אלי במכתב דמותר. וידידי הרה"ג ר' צבי פסח פרנק שליט"א כתב לי בזה לצאת בשבת במקום שאין עירוב בשרוולים קפולים צודק כ"ת שאינו משא והם בטלים להבגד עכ"ל. ובטלית בסי' ש"א סכ"ח כ"ט הרי משוי רק באין דרך לבישה בזה אבל במקום שגם בחול מקפל אין בזה בשבת דין משוי. וידידי הרה"ג ר"א אובאנד שליט"א כתב לי בזה וז"ל שרוולים מקופלים שמעתי אומרים בשם הגרמ"פ שליט"א שאסור ובחורף הכל מודים שמותר שהרי מוסיף חום והוא אחד מג' תנאי הבגד שנעשה לכבוד לאצולי טינוף ולתחם אבל בקיץ יש לדון ולא דמי לקאפס שם שבשולי המכנסים שנעשה לכבוד והוי ג"כ מתנאי הבגד וכן לעולה סביב לעזר במעיל שהם כפולים נמי גיחא שנעשה לכבוד אבל שרוול כפול אין מוסיף מיופי ומה שדרך לעשות כן היינו כשאין לו קצר לוקח ארוך ומכפיל אבל לכתחילה אין עושין ארוך כדי להכפיל כי קצר טוב מארוך כפול ומכופל ומשוי"כ כ' להתיר מטעם שהדרך לצאת בה לא סגי כאן דזה שייך רק במשוי"כ הרמ"א ושרי וס"ל בטלית מקופלת סביב הצואר דדרך ללבוש כך ולא הוי אלא להתנאות ושרי עכ"ל הרמ"א הרי זה דוקא כשעושה כן לכתחילה להתנאות אבל באופן שלנו אם יש לו שרוול קצר אינו לוקח ארוך אך אם מקפל את השרוול כך בחורף מפני החום וכשמגיע לבית הכנסת או לבית משפט יש להתיר שדומה למ"ש בש"ע שם סל"א שמלבושין דידן מותר לתופסם בידים ולהגביהם שלא יתלכלכו שוליו בטיט ע"כ. ואם לוקח שרוול ארוך ומגביהו במקום טיט שרי דהוי דרך מלבוש. אבל בשרוול שנושאו מקופל בבית ובחץ ואין לו טעם להקפיד דוקא על שרוול ארוך צ"ע עכ"ל. ומשמע א"כ דיש להתיר דבטל כך להבגד.

וכן כתב בשו"ת באר משה ח"ג סימן ס"ב אות א' דמותר בשבת לכפול את שפת הזרוע של הכתונת והוי דרך הלבשה ואין מקום להתמיר. וידידי הרה"ג ר' מנשה קליין שליט"א כתב לי דדעתו דגם בעובר במים יש בו משום משוי. וידידי הגרי חיון שליט"א כתב לי בסי' ש"א סכ"ט היוצא בטלית מקופלת על כתיפו זכר' והטעם שאין דרך מלבוש בכך ובגידון דידן הרי מהלכים במלבושים המנוח על כתיפיו ומקרי דרך לבישה בכך. וכן יש להתיר לקפל השרול וכן לקפל המכנסים ברגלים כדי שלא יתטנפו בגשמים כמ"ש בסעיף ל"א כיון שדרך מלבוש בכך.

סימן רכז

לשאת רצועה של גומי בשבת שאוחז המשקפים

לאחרונה יש אנשים שבב' קצוי המשקפים יש רצועה של גומי כדי שהמשקפים לא יפלו. ונשאלתי אם מותר לצאת בזה בשבת. כי רק מיעוט משתמשים בזה וא"כ יתכן דלא בטל להגוף ולא למשקפיים. ורציתי לומר דאדרבה בזה יש תועלת שאם יפלו, או הם לא יפלו על הארץ ולא יטלטל, וא"כ לכאורה יותר טוב להשתמש בזה והרבה משתמשים בזה כל השבוע וא"כ יתכן שזוהו חלק מהמשקפים. ומר"ר הרה"ג ר' ב"י לוי שליט"א כתב לי בזה אין אני רואה שום צורך לגומי שזה לפי חז"ל לא לצורך המשקפים אבל מ"מ אין למחות כיון שהגומי לא דבר חשוב ובטל לגבי המשקפים והרי"ז כרצועות התלויות באבנט שבסי' ש"א סעיף ל"ט עכ"ל. אבל נ"ל דיש חשש קטן שיפלו מעיניו וישא ע"ג כתיפיו שהרצועה תעשה שלא יפול לרחוב. וידידי ר' שלמה בלומנקרץ שליט"א טען דלא גרע מרצועה של כובע דהוא לא חלק מהכובע ועפ"כ נראה דאף אם הכובע ג"כ מהודק על ראשו דמותר לקשור בו עי' סי' ש"א סעי' מ"א. עוד נראה לי דיש לומר דאין זה בטל להבגד אלא זה חלק מהבגד וז"א חלק מידית המשקפיים. וכן טען ידידי הרה"ג רצ"פ פרנק שליט"א דהגומי זה בטל להמשקפיים ומותר לצאת בזה. ובאמרי יושר גשים בסופו בסי' נ"ב הביא מהחזון איש דמותר ללכת במשקפיים אף אם סוגרים העינים. וכעת ראיתי בשו"ת באר משה ח"א סי' י"ז אות ו' שכתב יצא לנו היתר לתת המשקפים שיש להם ידיים ארוכות הנאחזים אחורי האזניים שאינם זזים ממקומן דבדאי המשקפים שמירה גדולה למי שאינו רואה שפיר בלא"ה עכ"ל. וא"כ ידות ארוכות יתכן שהם ג"כ הרצועות שהן ארוכות מסביב העשוי לשמירה. וידידי הרה"ג רש"ד מונק שליט"א כתב לי ותלמידי החזון אי"ש קושרים את משקפיהם מאחורי ראשם כי יש מקילין בזה עכ"ל. ועי' מנחת שבת סימן פ"ד אות ו'. וכן ידידי הרה"ג ר' גבריאל קרויס שליט"א כתב לי לכאורה יש להתיר אם לובש כל השבת וזה עוזר לו שלא יפול. וא"כ נראה דיש להתיר לצאת בגומי שסביב המשקפים בשבת.

סימן רכח

להשים גומי סביב ידות החולצה בשבת

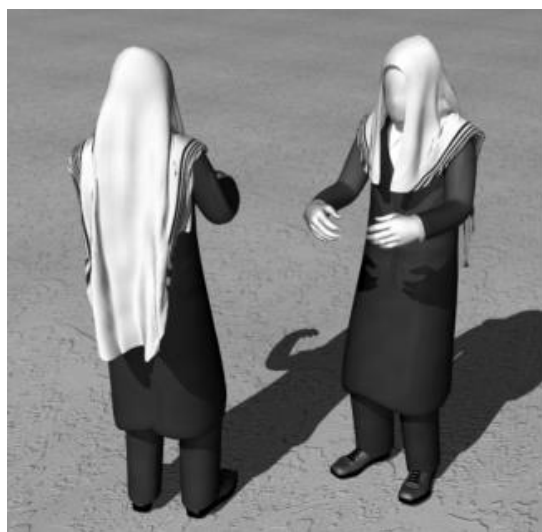
נשאלתי כמה פעמים שהכפתור משרול החולצה נופל בשבת. האם אפשר לקחת גומי ולהשים סביב הבית יד של החולצה שיאחזנה במקומה. ולכאורה אמרתי שמותר דהו"ל כעין כפתור, אבל נשאלתי אם יכול לכוון מסביב

עם מטפחת ועי"ז ירויח שיוכל כ"כ להוציא את המטפחת לבית הכנסת וכדומה. וראיתי בברית עולם בעמוד ק"ג אות י"ב שכתב אבל אסור לכוון על השרוול של היד כדי לסגור מפתחות השרול אפילו באין כפתור כיון שאין דרך לעשות כן בחול. ולכאורה יש סברה להקל כי סו"ס עכשו זה משתמש לצורך מלבוש. אבל אדם גדול אמר דבר ויש להחמיר כדבריו. ושוב ראיתי בערוך השולחן סימן ש"א סמ"ח שכתב דאם יתיר קרסי תבגד באופן שהבגד נשאר פתוח ולא נאה לילך כן כורך בהמטפחת לקשור שני צדדי הבגד והקרסים אינם משא שטפלים לבגד ובכה"ג אפשר להתיר וגם זה על צד הדוחק דאי דהתיר אפילו אם הכפתור שם לא כ"ש דמותר באין כפתור ועין בזה. וכן עיין שמירת שבת דף קי"ט שכתב מותר לכוון ממחטה סביב לחפת שרוול חולצתו ע"מ שתשתמש לו במקום כפתור והוא שלא ירכוס את חפתי השרוול בכפתור העומד לכך. וכתב דהכפתור נתבטל. אבל בברית עולם הלא מחמיר וא"כ נראה מכ"ז דבגומי יש להקל כי בחול לפעמים משתמשים בזה. ובממחטה בעת הצורך ושעת הדחק בפרט דבגומי יש להקל כי בחול לפעמים משתמשים בזה ובממחטה בעת הצורך ושעת הדחק בפרט במקום שאין כפתור יתכן דלכ"ע יהיה מותר וביש כפתור יש להחמיר. ומסתבר אם מבטלו שישאר תמיד שם מותר. ואחד כתב לי בשם החזון איש בגומי שמותר וא"כ נראה דלהשים גומי סביב יד החולצה אם מבטלו לכ"ע יהי' מותר ולהשים מטפחת אם אין כפתורים יתכן כ"כ דמותר. ולכתחילה לא. ובאמת יש מקום להקל ואין אני מבין פה דברי ידידי הגר"ב זילבר שליט"א שאוסר. ועוד נראה דצ"ל דכל דבר שאפשר להשתמש בו מיד אין צריך ביטול דממילא תורת בגד עליו. עי' מג"א סי' ש"א סקמ"ט, ופמ"ג ומ"ב סקל"ה ועה"ש סעי' ק"ז וממילא במטפחת החוטם יכול להשתמש בה עתה, ומה"ט כורכים אותו סביבת הצוואר (ועי' ס' שערים המצוינים בהלכה ח"ב סי' פ"ד סקי"ג).

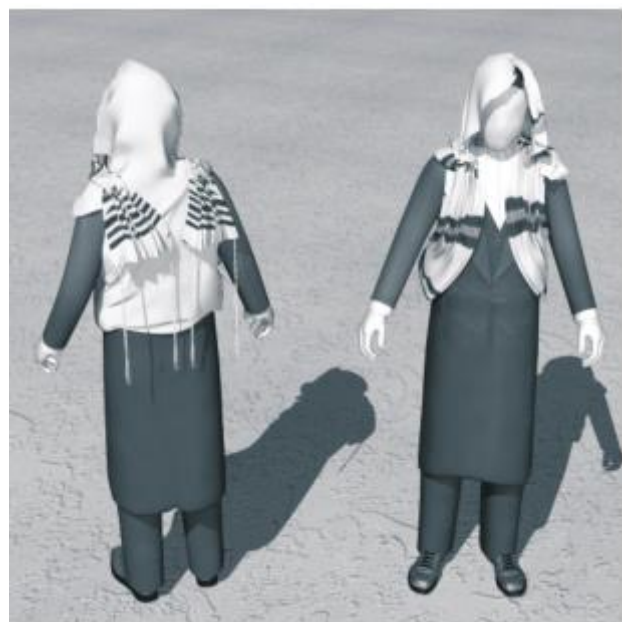
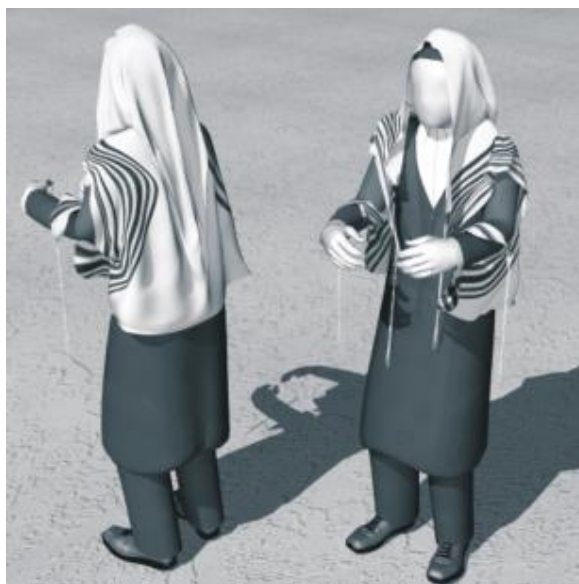
סימן רכט

לקפל בגד בשבת

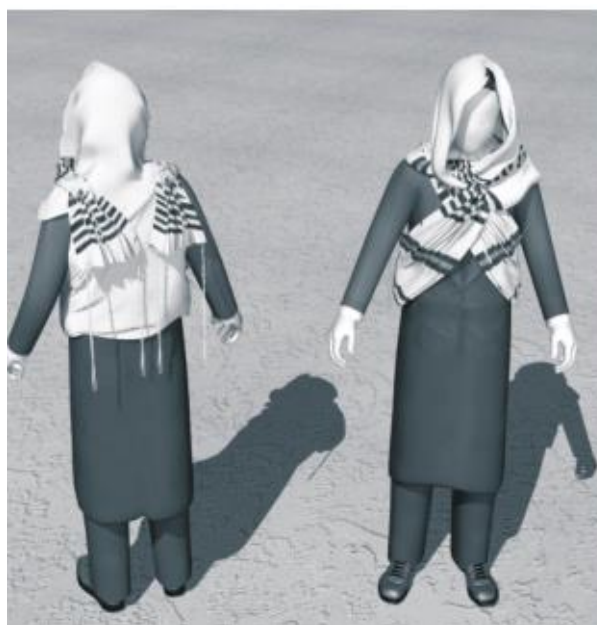
באור"ח סי' ש"ב בס"ג מבואר דאם מקפל בגד שלא כדרך קפולו הראשון דמותר. ולכאורה מה לי אם מקפלו שלא כדרך קפולו הראשון הלא באין קפל ישן לגמרי הלא ג"כ אסור לקפל ומ"ש האי מהאי. ועיין בספר זכרון שאול להר"ג ר' שאול ברו"ם זצ"ל בח"א עמוד מ' שכתב וז"ל מה שהתירו הקפל שלא כדרך קפולו הראשון אנני מבין למה גרע מהיכי שאין קופלים ישינים כלל עכ"ל. וידידי הגר"א אובאנד טען דהחילוק הוא כמ"ש המ"ב

מרזב ערוך

רמב"ם

מרזב תוס'